SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA

5 2020

Ročník XXVI | Vydáva Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava | www.sak.sk

30 rokov SAK 30 1990 2020

bulletin slovenskej advokácie

NEPREHLIADNITE!

IČO – identifikačné číslo advokáta

Ústavná sťažnosť ako prostriedok ochrany **proti zbytočným prieťahom v súdnom konaní**

Cochemská prax v praxi pilotných súdov v SR (Moderná opatrovnícka justícia)

Právne postavenie profesionálnych športovcov optikou závislej práce

Vyhlásenie CCBE k právnemu štátu počas pandémie COVID-19

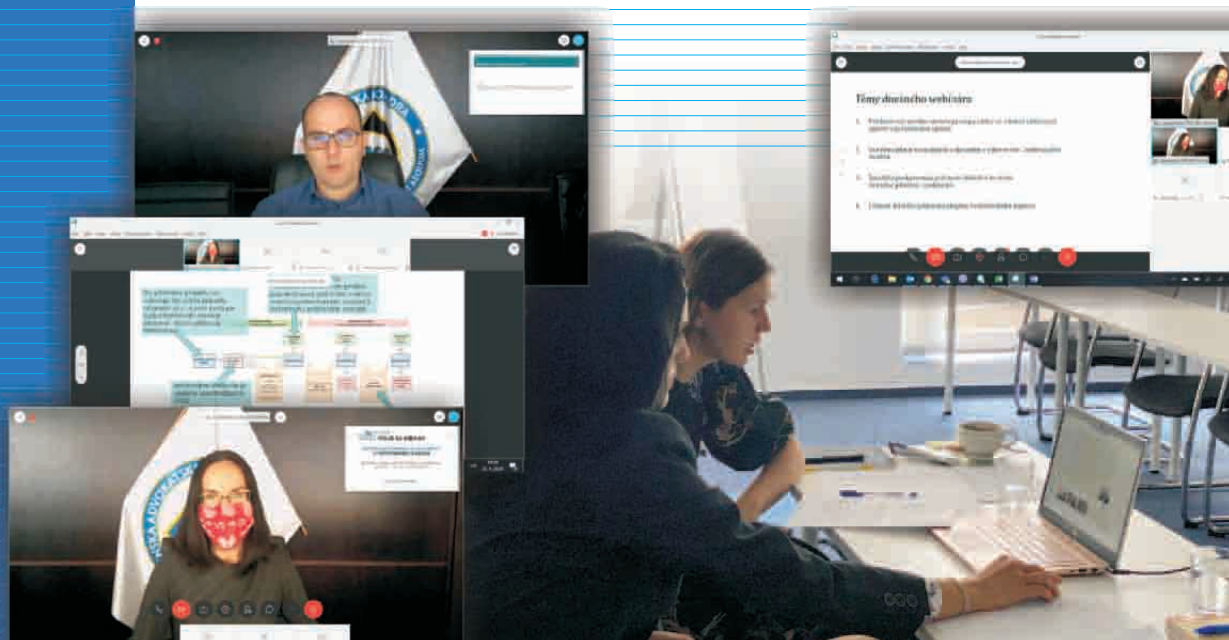

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný časopis pre právnu vedu a prax

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 000 ks

Redakčná rada:
JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
prof. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
doc. JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD.
doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
prof. JUDr. Marek Števček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:
PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk
Administrácia:
Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:
Ing. Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:
Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10
ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 14. 5. 2020
Uzávierka redakčnej časti: 27. 5. 2020
Toto číslo vyšlo 31. 5. 2020

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA

bulletin slovenskej advokácie 5/2020

Obsah

Aktuálne

4 Tridsať rokov slobodnej advokácie
JUDr. Peter Kerecman, PhD.
ROZHOVOR
5 Advokácia má byť v prvom rade poslaním
JUDr. Štefan Detvai
DISKUSIA
9 Ako prekoná Najvyšší súd Slovenskej republiky vlastnú judikatúru?
JUDr. Tadeáš Majchrák
10 Ešte raz k prekonávaniu vlastnej judikatúry najvyšším súdom
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

11 NEPREHLIADNITE!
IČO – identifikačné číslo advokáta

Právna teória a prax

ČLÁNKY
12 Ústavná sťažnosť ako prostriedok ochrany proti zbytočným prieťahom v súdnom konaní
Mgr. Dominik Fabian
19 Cochemská prax v praxi pilotných súdov v SR (Moderná opatrovnícka justícia)
JUDr. Lucia Raková, JUDr. Peter Rak
25 Právne postavenie profesionálnych športovcov optikou závislej práce
JUDr. Jozef Greguš, PhD., LL.M.
JUDIKATÚRA
34 Spadá vyhlásenie advokáta o nezamestnaní homosexuála pod pôsobnosť smernice 2000/78?
37 Aplikácia zásady ne bis in idem pri súbehu daňového a trestného konania: podmienka úzkej vecnej a časovej súvislosti oboch konaní
40 Autorizácia elektronického podania zo strany osoby, ktorá nie je orgánom verejnej moci
43 Žaloba o vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu a žaloba na plnenie v zmysle § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka

Advokácia

SAK
48 Vyjadrenie CCBE k systémovým rizikám pre právny štát v čase pandémie
49 Aktuálne udalosti
51 Z aprílového a májových zasadnutí P SAK
53 Nové formy vzdelávania advokátov a koncipientov
54 Pýta(j)te sa predsedníctva
55 Poverenie odborného zamestnanca zastupovať advokáta na pojednávaní pred súdom
ZAHRANIČIE
61 Poukázanie platby advokátom v mene klienta na nesprávny účet
63 *Bulletin advokacie prináša...*
66 CCBE už šesť desaťročí stojí pri európskych advokátoch, SAK bola od obnovenia svojej nezávislosti vždy pri tom

Zaujímavosti

LITERATÚRA
82 Etický kodex advokáta. Komentár
JUDr. PhDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA

K fotografii na obálke
Online webináre pre advokátov organizované Slovenskou advokátskou komorou. Foto Mgr. Alexandra Donevová

Pokyny pre autorov príspevkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný v inom periodiku. Odborný a vedecký článok nesmie byť popisný a svojím obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe**.

2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).

3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod **(perex)** objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzititulkami.

4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb je potrebné uviesť akademické tituly, vedecko-pedagogické tituly, prípadne vedeckú hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.

5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní treba uvádzať bibliografické údaje podľa nasledovnej schémy:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: Názov diela. Prípadný podtitul. Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.

6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov** vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.

7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu 290 × 343 pixelov** (rozmer 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške.

8. **Maximálny odporúčaný rozsah** odborného a vedeckého článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať scan obálky knihy, pričom od jej vydania by mal uplynúť maximálne 1 rok.

9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku. **Redakčná rada posudzuje anonymizované články.**

10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzititulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.

11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.

12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

13. **Všetky príspevky sú povinne recenzované.**

    Recenzné konanie sa riadi princípmi anonymného, objektívneho posudzovania príspevkov, rešpektu k názorom autorov a takej pomoci autorom, ktorá umožní publikovanie príspevkov po ich úprave, prepracovaní alebo doplnení.

    Recenzenti sú určení Redakčnou radou v počte zodpovedajúcom povahe príspevku. Vedecký alebo odborný príspevok však posudzujú vždy najmenej dvaja recenzenti. Posudzovatelia postupujú v recenznom konaní podľa všeobecne platných zásad na posudzovanie príspevkov zasielaných do vedeckých a odborných právnických časopisov, **postupujú objektívne a nestranne na základe vopred stanovených hodnotiacich kritérií so zohľadnením náročnosti spracovania témy, aktuálnosti, odbornej úrovne a používania odbornej terminológie, formálneho spracovania, použitia vedeckých metód spracovania, vedeckého prínosu a primeranosti rozsahu.**

    Kvalita príspevku sa posudzuje najmä podľa jeho originálnosti a dôležitosti pre poznanie a rozvoj práva. Záver o chýbajúcej originálnosti alebo bezvýznamnosti príspevku musí byť podložený odkazom na už uverejnené práce alebo na skutočnosti, z ktorých vyplýva, že príspevok neprináša žiadne poznatky pre vedu alebo prax.

    Recenzenti predložia recenzné posudky Redakčnej rade v lehote, ktorá zodpovedá zložitosti posudzovaného textu alebo v rovnakej lehote navrhnú jeho úpravu, prepracovanie alebo doplnenie.

    Požiadavky na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorom zasielajú výlučne v mene Redakčnej rady. Na úpravu, prepracovanie alebo doplnenie príspevku sa autorovi určí primeraná lehota. Po jej uplynutí Redakčná rada posúdi, do akej miery autor splnil určené požiadavky a podľa výsledku rozhodne, ako naloží s príspevkom.

    Po recenznom konaní o publikovaní všetkých príspevkov rozhoduje Redakčná rada. Výsledok recenzného konania nezaväzuje Redakčnú radu; Redakčná rada však zásadne vychádza z jeho výsledku.

Vážené kolegyne, vážení kolegovia,

Slovenská advokátska komora každoročne koniec mesiaca apríl venuje oslavám advokácie a podujatiam, ktoré k tejto príležitosti organizuje. Od začiatku roka sme pracovali na príprave Dňa advokácie s poskytovaním bezplatnej právnej pomoci v spolupráci s trinástimi mestami na Slovensku, šachového turnaja a galavečera, na ktorom sa odovzdávajú ocenenia za celoživotný prínos advokácii. Tešil som sa o to viac, že v tomto roku oslavujeme „okrúhliny" a stretlo sa aj viacero ďalších výročí – tridsať rokov slobody advokácie, desiate jubileum odovzdávania cien za prínos advokácii, ako aj 145. výročie vzniku advokátskych komôr na Slovensku. Na tento rok dokonca pripadá aj medzinárodné advokátske jubileum, pred šesťdesiatimi rokmi bola založená Rada advokátskych komôr Európy (CCBE), ktorej členom sme od roku 1991.

To je už naozaj čo oslavovať. Každoročne je aj májové číslo Bulletinu slovenskej advokácie venované informáciám o oslavách Dňa advokácie. Z dôvodu celosvetovej pandémie sme tieto podujatia museli rušiť, respektíve presunúť ich na vhodnejší termín, kedy riziko ohrozenia zdravia vás a nás nebude tak veľké.

Pred tridsiatimi rokmi rokovala Slovenská národná rada o návrhu zákona, ktorý dodnes ovplyvňuje naše životy. To, že bude prijatý v zásade tak jednoducho, nečakal asi nik. V hektike tých dní sa však veci diali veľmi rýchlo. Samotný návrh zákona vznikal začiatkom roka 1990 po tom, ako konferencia advokátov 17. a 18. januára prijala zámer na jeho vypracovanie. Následne už v marci bol predložený legislatívnej rade, a potom do parlamentu. Zákon č. 132/1990 Zb. bol prijatý 27. apríla 1990 takmer bez pripomienok a diskusie a nadobudol účinnosť 1. júla 1990. Došlo tak k obnoveniu slobody výkonu advokátskeho povolania, ale aj advokátskej komory ako samosprávnej organizácie združujúcej všetkých advokátov.

Je pre mňa veľmi zaujímavé a poučné počúvať a čítať spomienky advokátov, ktorí sa na prerode advokácie v tých časoch zúčastňovali. O advokácii pred novembrom 1989, prelomových udalostiach v našom štáte a prijatí samostatného zákona si môžete prečítať aj v Bulletine slovenskej advokácie 10/2019 v rozhovore s vtedajším predsedom Ústredia slovenskej advokácie a neskôr prvým predsedom Slovenskej advokátskej komory Antonom Blahom a jeho spolupracovníkmi advokátkou Evou Bušovou a advokátom Pavlom Erbenom. V tomto čísle zase prinášame rozhovor s bývalým dlhoročným predsedom SAK JUDr. Štefanom Detvaiom, v ktorom spomína na obdobie prerodu advokácie.

Žiaľ, práve v čase okrúhleho výročia advokácie, kedy sme mali naplánované oslavy, musíme čeliť závažným problémom v súvislosti s celosvetovou pandémiou. Aj táto situácia určite advokáciu poznačí, je však dôležité sa tiež na ňu pozerať ako na šancu posunúť advokáciu znova o kúsok ďalej. Dlhodobo sa hovorí a píše o využívaní nových technológií a toto môžeme brať ako otvorenie dverí k výraznejšiemu využívaniu online priestoru. Takto sme zareagovali pri bezplatnej právnej pomoci, ktorú doteraz advokáti poskytovali v rámci Dňa advokácie osobne. Toto osvedčené podujatie sme sa rozhodli nezrušiť, ale zmenili sme jeho formu na elektronickú a spustili sme Právnu pomoc v karanténe, v rámci ktorej zapojení advokáti dva týždne pomáhali ľuďom cez e-maily s ich právnymi problémami súvisiacimi nielen s koronakrízou a karanténou. Taktiež sme to zobrali ako výzvu na zakomponovanie moderných technológií do života komory a advokácie. Predsedníctvo zasadá pomocou videokonferencií, rokovanie CCBE tiež prebehlo touto formou a spustili sme aj vzdelávanie advokátov a koncipientov prostredníctvom videoškolení a webinárov.

Tridsať rokov je dostatok času na zhodnotenie, že aj napriek rôznym problémom a krízam, či už v spoločnosti, alebo v advokácii, sme dosiahli naozaj veľa. Dnes žijeme a pracujeme v dobe, kedy budovanie právneho štátu a dodržiavanie ľudských práv nie sú len frázy. Aj napriek tomu však musíme práve my advokáti a advokácia ako stav byť strážcami slobody a práv ľudí. Aj v tejto situácii, aká momentálne vo svete je.

JUDr. Tomáš Borec
predseda SAK

Tridsať rokov slobodnej advokácie

Časový úsek troch desaťročí v živote advokáta predstavuje prevažnú časť jeho produktívneho veku. V živote inštitúcie, akou je Slovenská advokátska komora, sa môže zdať nevýznamne krátky. Ešte kratší sa javí pri celkovom pohľade na minulosť advokácie, hoc aj len za posledných necelých stopäťdesiat rokov, ktoré uplynuli od vzniku modernej advokácie na našom území organizovanej v advokátskych komorách.

Rok 2020 sa nesie v znamení tridsiateho výročia vzniku Slovenskej advokátskej komory, s ktorým je späté obnovenie slobodnej advokácie. Pre slovenských advokátov to bol nielen návrat k tradíciám nášho stavu, ale i roky položenia základov, budovania a rozvoja fungujúcej advokátskej komory.

Základnými medzníkmi diania v roku 1990 boli štyri momenty:

Prvým sú dni **17. a 18. január 1990**, kedy sa v Banskej Bystrici zišla mimoriadna Konferencia slovenskej advokácie, na ktorej boli prítomní všetci slovenskí advokáti, ktorí si prišli slobodne zvoliť nové orgány a rozhodnúť o ďalšom smerovaní advokácie. To našlo svoje vyjadrenie v prijatom Akčnom programe slovenskej advokácie. Tento program uložil Výboru Ústredia slovenskej advokácie pripraviť paragrafové znenie návrhu nového zákona o advokácii a novej advokátskej tarify, ktoré boli vzápätí predložené všetkým advokátom na diskusiu. Zároveň bol pripravený model ekonomických pravidiel prechodu advokácie na individuálne poskytovanie právnej pomoci.

Druhým medzníkom je **27. apríl 1990** – prijatie zákona o advokácii Slovenskou národnou radou. Tento deň bol zavŕšením snaženia vtedajšieho vedenia advokácie a všetkých advokátov, ktorí sa na príprave zákona podieľali a zaslúžili sa o jeho presadenie.

Presne pred tridsiatimi rokmi – v polovici roku 1990 – vrcholili prípravy na oslobodenie a odštátnenie advokácie.

K tomu došlo **1. júla 1990** nadobudnutím účinnosti zákona o advokácii, vznikla Slovenská advokátska komora, advokáti mohli po prvý raz po viac ako štyridsiatich rokoch začať poskytovať právnu pomoc vo vlastnom mene a na vlastný účet a otvoriť si vlastné kancelárie. Nasledovali hektické mesiace transformácie celej advokácie.

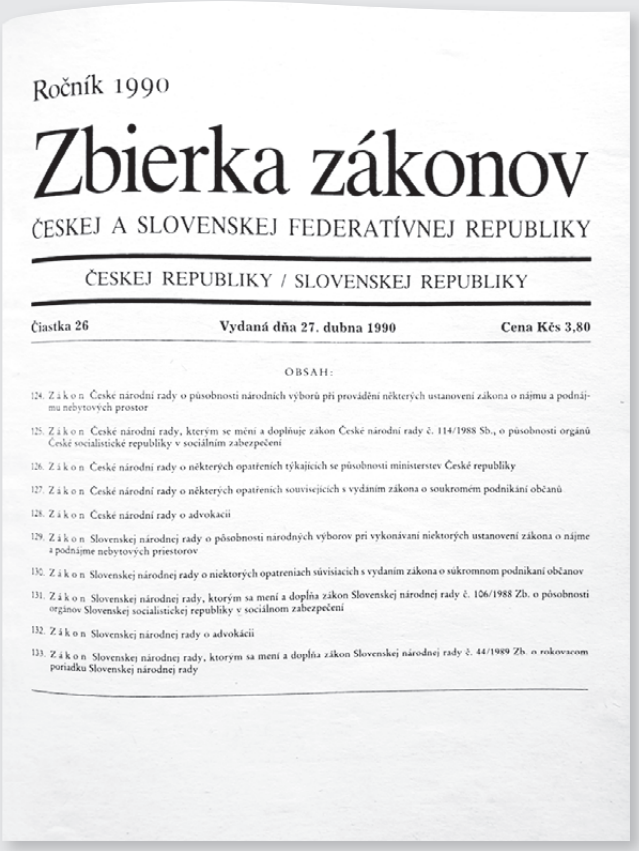

Ročník 1990

Zbierka zákonov

ČESKEJ A SLOVENSKEJ FEDERATÍVNEJ REPUBLIKY

ČESKEJ REPUBLIKY / SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Čiastka 26 Vydaná dňa 27. dubna 1990 Cena Kčs 3,80

OBSAH:

124. Zákon České národní rady o působnosti národních výborů při provádění některých ustanovení zákona o nájmu a podnájmu nebytových prostor

125. Zákon České národní rady, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení

126. Zákon České národní rady o některých opatřeních týkajících se působnosti ministerstev České republiky

127. Zákon České národní rady o některých opatřeních souvisejících s vydáním zákona o soukromém podnikání občanů

128. Zákon České národní rady o advokacii

129. Zákon Slovenskej národnej rady o pôsobnosti národných výborov pri vykonávaní niektorých ustanovení zákona o nájme a podnájme nebytových priestorov

130. Zákon Slovenskej národnej rady o niektorých opatreniach súvisiacich s vydaním zákona o súkromnom podnikaní občanov

131. Zákon Slovenskej národnej rady, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 106/1988 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej socialistickej republiky v sociálnom zabezpečení

132. Zákon Slovenskej národnej rady o advokácii

133. Zákon Slovenskej národnej rady, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 44/1989 Zb. o rokovacom poriadku Slovenskej národnej rady

Zbierka zákonov Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky obsahujúca zákon č. 132/1990 Zb. o advokácii (archív SAK)

Prvá riadna konferencia advokátov Slovenskej advokátskej komory sa konala **7. decembra 1990** v Bratislave. Zvolila nové vedenie komory a nasmerovala už slobodnú advokáciu na cestu stabilizácie a rozvoja.

Sloboda advokácie nie je samozrejmosť, hranice vybojovanej slobody advokácie zaväzujú advokátov, ale aj orgány komory. Tak ako je komora zodpovedná za ochranu záujmov advokácie, aj advokáti musia byť zodpovední za svoju komoru.

Po tridsiatich rokoch je namieste vysloviť obdiv i poďakovanie starším kolegom advokátom, ktorí položili základy slobodnej advokácie a presadili právny rámec dnešného povolania advokáta. Ich snaženie bolo prejavom nie len ich osobného nasadenia, ale aj spolupatričnosti advokácie, výrazom spoločného záujmu advokátov zakotviť povolanie advokáta tak, aby mohli riadne plniť svoje úlohy a naplniť očakávania svojich klientov.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

ROZHOVOR

Advokácia má byť v prvom rade poslaním

*Časový úsek dvoch desaťročí v živote advokáta predstavuje prevažnú časť jeho produktívneho veku. V živote advokáta **JUDr. Štefana Detvaia** sú to roky, ktoré venoval advokácii ako predseda Slovenskej advokátskej komory. Spýtali sme sa ho, čo považuje za dôležité míľniky počas jeho mandátu.*

Čo z pohľadu predsedu komory vo funkcii 20 rokov považujete za najdôležitejšie míľniky počas vášho mandátu, a to aj v prepojení na súčasnosť?

Pri odpovedi na túto otázku sa mi premietne celý môj život v advokácii. Len v spätnom pohľade vyhodnocujem najdôležitejšie momenty nielen počas môjho mandátu, ale aj predtým, ako som sa stal predsedom.

V mojich elévskych časoch sa podmienky výkonu povolania zásadne líšili od súčasných. V 70-tych a 80-tych rokoch 20. storočia smerovanie spoločnosti určovala politika vládnucej strany. Premietala sa do všetkých sfér života, advokáciu nevynímajúc. Vedúca úloha strany a vyžadovaná lojalita voči vládnucej ideológii poznačila aj každodenný výkon povolania. Advokácia bola síce deklarovaná ako slobodné a nezávislé povolanie, jeho politické ponímanie však zvýrazňoval samotný advokátsky sľub – advokáti sľubovali vernosť socializmu. Organizáciou výkonu povolania sa vinula idea „demokratického centralizmu“, bola prísne hierarchicky usporiadaná a v štruktúrach sa tvrdo presadzovala vedúca úloha strany. Do riadiacich funkcií nastupovali len osoby, ktoré schválili orgány komunistickej strany. Ako vedúci štruktúr advokácie potom do každodenného života advokátov premietali politické ideály, predstierajúc záujem pracujúcich. Počet advokátov bol umelo udržiavaný na hranici 200 – 250 na celom Slovensku.

Vládnuci režim nemal záujem o právnych odborníkov, ktorí by chránili práva jednotlivcov. V prípade čo len latentnej hrozby politického zlyhania systém tvrdo riešil „neuvedomelých“ advokátov, ktorí predstavovali riziko pre socialistickú spoločnosť. A – keby náhodou zlyhali funkcionári orgánov advokácie, existoval ešte dohľad ministra spravodlivosti. Napriek obmedzeniam mnohí advokáti bránili práva klientov aj proti politickým záujmom vládnuceho režimu, čo malo za následok tvrdý postih, často v radikálnej podobe pri-

nútenia opustiť advokáciu. V týchto pomeroch v advokácii už dlhšie rezonovala túžba zmeniť systém a podmienky výkonu povolania.

A potom sa udial rok 1989... Ak mám hovoriť o míľnikoch v živote advokátov na Slovensku, vidím dva: zákon č. 132/1990 Zb. a zákon č. 586/2003 Z. z. Práve ony boli prameňom prirodzene vyplynuvších dôležitých momentov a zároveň riešením najväčších problémov advokácie.

Legislatívne dianie v roku 1990 dalo základ vzniku, resp. navráteniu nezávislosti slovenskej advokácie. Advokáti vždy vedeli, že len nezávislý výkon povolania môže garantovať všetkým občanom spravodlivú ochranu práv jednotlivca. Túto túžbu naplnil práve zákon o advokácii, ktorého 30. výročie si pripomíname. Zakotvoval každodenné podmienky výkonu povolania, ale upravil aj organizáciu advokácie a slobodné kreovanie jej orgánov v rámci samosprávy.

Zákon vytvoril legislatívne podmienky na znovunadobudnutie nezávislosti advokáta a advokácie. Nezávislosť advokáta je základným a neopomenuteľným predpokladom riadneho výkonu povolania – ochrany práv jednotlivca poskytovaním právnej pomoci. Na to, aby advokát mohol v plnej miere poskytovať právne služby, musí byť vybavený právami, povinnosťami a odbornými znalosťami, ktoré zaručujú jeho nezávislosť od štátnej moci aj od akýchkoľvek vplyvov, ktoré by mohli vyplývať z vonkajšieho tlaku alebo z jeho osobných záujmov. Nezávislosť advokáta je jeho povinnosťou a právom klienta, či už fyzickej alebo právnickej osoby.

Ďalším míľnikom bolo zlúčenie dvoch profesijných komôr – Slovenskej advokátskej komory a Komory komerčných právnikov Slovenskej republiky. Politicko-hospodárska transformácia na Slovensku koncom roka 1989 a v priebehu roka 1990 sa výrazným spôsobom prejavila v hospodárskom živote v súvislosti s privatizáciou a zánikom väčšiny štátnych podnikov. Vývoj zasiahol do života mnohých podnikových právnikov. Priamoúmerne privatizácii či zániku štátnych podnikov čelili podnikoví právnici v dôsledku straty zamestnania existenčným problémom. Problém narýchlo riešil zákon o komerčných právnikoch. Tento spôsob riešenia však nemožno hodnotiť ako optimálny, pretože prijatie zákona vyústilo do dualizmu pri poskytovaní právnych služieb a do nastolenia nekalosúťažných podmienok pri výkone povolania nielen medzi advokátmi a komerčnými právnikmi, ale aj medzi samotnými komerčnými právnikmi. Dvojkoľajnosť právnej úpravy priniesla negatíva pre samotných klientov aj pre zamestnávateľov komerčných právnikov (komerčný právnik mohol po istú dobu byť zamestnaný a zároveň poskytovať právne služby). Takýto výkon povolania nespĺňal podmienku nezávislosti, čo malo za následok ohrozenie zákonných práv klientov. Advokátska komora vynaložila obrovské množstvo času a úsilia, kým sa podarilo dosiahnuť zjednotenie podmienok a zlúčenie oboch stavovských organizácií. Zásadný problém nespočíval v politicko-spoločenských podmienkach, ale v negatívnom postoji vedenia komory komerčných právnikov k otázke zlúčenia. Dlhodobé systematické presviedčanie a agitácia priniesli vytúžené ovocie a pozitívny výsledok sa dostavil v podobe vládneho návrhu, ktorý parlament schválil ako nový zákon č. 586/2003 Z. z. Zrušil dovtedy platné zákony o advokácii a o komerčných právnikoch a zriadil nástupnícku Slovenskú advokátsku komoru, do ktorej boli zapísaní členovia oboch stavovských organizácií, pokiaľ o to prejavili záujem, už len ako advokáti. Napriek vtedy deklarovaným pozitívam aj negatívam som stále toho názoru, že zlúčenie prospelo všetkým.

Ako veľmi dôležitý moment v živote advokácie vnímam aj postupné odbúranie medzinárodnej izolácie slovenských advokátov a ich stavovskej organizácie.

■ Tohto roku si pripomíname 30. výročie vzniku Slovenskej advokátskej komory. Prečo je dôležité vracať sa k udalostiam spred tridsiatich rokov?

História a súčasnosť sú bytostne prepojené. Súčasní absolventi právnických fakúlt ani generačne mladší advokáti nedokážu porovnať podmienky výkonu povolania pred rokom 1989, po roku 1990 a dnes. Nie je to výčitka; je to prirodzené – každého formuje jeho vlastná osobná skúsenosť. Ja ju mám, o to viac – a to aj dnes – si vážim možnosti, ktoré advokátom dnešná doba ponúka. Politický systém vládnuci do roku 1989, vedúca úloha strany a politická lojalita voči vládnucej ideológii poznačovali advokáciu ako trpenú nevyhnutnosť systému spravodlivosti, následkom čoho sa jej nedostalo patričného spoločenského uznania. Poskytovanie právnej pomoci sa obmedzilo v prevažnej miere na obhajobu v trestných veciach a zastupovanie jednotlivcov, len výnimočne bola právna pomoc poskytovaná firmám – socialistickým organizáciám. Dnes si advokáti môžu vybrať, na ktoré oblasti práva sa v praxi budú zameriavať, disponujú funkčnými nástrojmi na obranu práv klientov a na obranu svojej nezávislosti, nemusia sa báť postihov za korektné, etické a so zákonom súladné zastupovanie, nikto im neurčuje pracovné výkony... Majú široké spektrum možností samovzdelávania doma aj v zahraničí, môžu sa slobodne politicky angažovať... Advokáti získali možnosť v plnej miere participovať na výkone samosprávy povolania účasťou pri priamej voľbe členov orgánov komory, ale aj možnosťou byť volení do orgánov komory bez akýchkoľvek vonkajších zásahov vrátane politických. Ťažko vymenovať všetky „výdobytky“.

■ Aké boli začiatky komory, čo všetko bolo potrebné urobiť pre jej akceptovanie doma a v zahraničí?

Všetko bolo neuveriteľne dynamické. Komora vznikla ako úplne nová profesijná organizácia, musela sa operatívne etablovať v legislatívnom prostredí. Veľmi rýchlo sme sa naučili komunikácii s ministerstvom spravodlivosti či vtedajšou Slovenskou národnou radou, neskôr aj ostatnými ministerstvami. Postupne vznikali profesijné organizácie iných právnických povolaní – notárov, exekútorov a pod., nachádzali sme spoločné záujmy a prieniky. So stavovskými komorami sme úzko spolupracovali, v ďalších fázach sme oslovili aj komory účtovníkov, daňových poradcov a audítorov. Advokátska komora postupne získavala na svojom význame, vážnosti a uznaní v spoločnosti.

V čase môjho nástupu do funkcie predsedu boli kontakty komory so zahraničím minimálne. Postupne sme sa kontaktovali s advokátskymi komorami v susedných krajinách, v Európe aj v zámorí. Medzinárodné kontakty prinášajú informácie o nových trendoch pri výkone povolania, ako aj ohrozeniach základných advokátskych pilierov. Výmenou skúseností sme aj my predišli chybám pri riadení života advokácie na Slovensku. Podpora zo zahraničia nás povzbu-

dila v snahách o zlepšenie činnosti advokátskej komory. Zapojenie do európskych, medzinárodných či celosvetových štruktúr advokácie pomáha nielen zviditeľniť slovenskú advokáciu, ale je aj prameňom informácií o očakávanom vývoji. Rozvoj vzťahov so zahraničnými pendantmi považujem stále za kľúčový.

■ Advokáti a verejnosť vás pozná najmä ako dlhoročného predsedu komory. Čo vám výkon tejto funkcie dal a čo vzal?
Pred tridsiatimi rokmi schválený zákon o advokácii zmenil postavenie predsedu komory z profesionálnej funkcie na čestnú. Myslím si, že zmena bola v prospech advokácie, pretože predseda stále vykonáva povolanie advokáta, a tým sa stavia do pozície „prvý medzi rovnými". Medzi advokátmi a členmi orgánov komory neexistuje profesionálna hierarchia nadriadeného a podriadeného. Toto postavenie prináša pozitívum v tom, že funkcionári komory (vrátane predsedu) pri aktívnom výkone povolania čelia každodenným problémom advokátov; takáto skúsenosť im pomáha pri lepšom pochopení súvislostí a pri rozhodovaní. Z môjho osobného pohľadu výkon funkcie predsedu komory napĺňal moju snahu o maximálnu realizáciu v rámci advokácie, mal som možnosť vplývať na vývoj advokácie na Slovensku a najmä diskutovať s kolegami o riešení problémov a dosahovať pozitívne výsledky spoločne. Negatívom výkonu funkcie predsedu je jej časová náročnosť. Povinnosti vyplývajúce z tejto funkcie si vyžadovali daň v podobe času stráveného na úkor výkonu povolania advokáta, najťažšie som však znášal to, že mnohokrát aj na úkor súkromného života. Ako však spieva Edith Piaf – *Non, je ne regrette rien*.

■ Čo by sa v advokácii malo zmeniť v budúcnosti?
Súčasnú situáciu a postavenie advokácie v spoločnosti vnímam pozitívne. Do budúcna dávam na zváženie, či by nebolo vhodné ešte viac nechať verejne zaznievať silnejší hlas komory k problémom, ktoré sa bezprostredne dotýkajú advokátov. Obdobie tridsiatich rokov od znovuzískania nezávislosti advokácie bolo neustálym bojom o jej zachovanie, bojom proti nedostatočnému právnemu vedomiu, ktoré vyúsťuje do útokov proti advokátom, najmä do snahy o zasahovanie do nezávislosti advokácie. Nezávislosť je povinnosť advokáta a právo klienta, ktoré by sa nemalo zmeniť. V tejto súvislosti však nemôžem obísť individuálne prejavy v správaní sa niektorých kolegov. Žiaľ, zabúdajú, že nezávislosť advokáta pri výkone povolania spočíva aj v úplnej nezávislosti od osobných záujmov. Sme svedkami prípadov, kedy sa vo vidine výhod stávajú rukojemníkmi vlastných klientov a svojím konaním sa dostávajú do rozporu so zákonom. Strácajú profesionalitu a zavdávajú dôvod na útoky proti advokátom, najmä proti nezávislosti. Často som vravel, že advokácia má byť v prvom rade poslaním. A toto je leitmotív, ktorý by mal byť pri výkone nášho povolania konštantne prítomný.

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada *Bulletinu slovenskej advokácie* vyhlásila aj pre rok 2020

XIX. ročník
publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie

pre študentov právnických fakúlt,
advokátskych koncipientov
a mladých advokátov do 35 rokov

Konkrétnu tému si účastník súťaže zvolí sám. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho či medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov vrátane medzier (text, literatúra, CV, poznámky) treba poslať na *ondrisova@sak.sk* alebo *darina.stracinova@sak.sk*.

Termín uzávierky je 30. november 2020.
Článok bude zaradený do súťaže v tom roku, v ktorom bude publikovaný.

Porota zložená z členov redakčnej rady *Bulletinu slovenskej advokácie* publikované príspevky vyhodnotí do konca decembra 2020. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. ju zvýšiť. Ceny prvým trom autorom budú odovzdané na tradičnom Novoročnom stretnutí právnikov v januári 2021.

DISKUSIA

Ako prekoná Najvyšší súd Slovenskej republiky vlastnú judikatúru?

Diskusiu na tému „Ako prekoná Najvyšší súd Slovenskej republiky vlastnú judikatúru?" k príspevku uverejnenom v Bulletine slovenskej advokácie BSA 4/2020 považujem nielen za aktuálnu, ale i veľmi žiadúcu. S podstatou autorom uchopenej problematiky uvedenej v predchádzajúcom článku sa v zásade stotožňujem, avšak navrhnuté riešenie nepovažujem za vhodné.

V prvom rade treba dať za pravdu konštatovaniu autora, že rozhodnutie Veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1VCdo 1/2019 zo dňa 26. 11. 2019 treba považovať za správne, pokiaľ Veľký senát vyslovil nedostatok právomoci pre postup, ktorý žiadal postupujúci dovolací senát, tzn., keď chcel zmeniť ustálenú prax NS SR cez extenzívny výklad § 421 ods. 1 písm. a) CSP bez dovolania, ktoré by takýto postup žiadalo. Toto rozhodnutie však má, i keď na vecnú správnosť to vplyv nemá, istý a vážny argumentačný nedostatok. Odôvodneniu rozhodnutia podľa môjho názoru chýba zavŕšenie kontextu legislatívnej zmeny pôvodného znenia § 421 CSP. Autor i Veľký senát správne uvádzajú, pôvodný text návrhu vládneho zákona – CSP upravoval v rámci možnosti podať dovolanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci (dnešný § 421 CSP) celkom štyri situácie, pričom práve pri poslednej z nich malo prípustnosť dovolania založiť aj to, ak sa dovolateľ domnieva, že ustálenú prax, hoc jednotnú, treba zmeniť, tzn. prekonať. Nemusíme upozorňovať, že išlo o inšpiráciu, či skôr doslovné prevzatie existujúcej českej právnej úpravy (§ 237 OSŘ). Najvyšší súd SR síce konštatuje, že daná, teda štvrtá situácia, bola v legislatívnom procese vypustená pozmeňujúcim návrhom skupiny poslancov (odsek 42. odôvodnenia), avšak neuvádza už bližšie nič o tomto pozmeňujúcom návrhu a jeho dôvodoch, čo sa zainteresovanému javí ako veľká škoda inak veľmi precízneho rozhodnutia. Naopak, ak by túto situáciu sedemčlenný senát skúmal ďalej, bolo by zaujímavé zistiť, ako sa s ňou argumentačne vysporiada.

V legislatívnom procese pozmeňujúci návrh na vypustenie písm. d) z dnešného znenia § 421 ods. 1 CSP, teda štvrtej situácie, v roku 2015 v druhom čítaní zákona – CSP podal istý poslanec JUDr. D. L. (podpísali ho 18-ti poslanci), pričom tento krok odôvodnil nasledovne : *„Dovolacie dôvody upravené v písmenách a) až c) pokrývajú aj situáciu upravenú v písmene d), ktoré je týmto redudantným."* Podpísaní poslanci, predovšetkým však návrh spracujúci poslanec, tak uviedli, že situácie pod písm. a) až c) (dnešného § 421 ods. 1 CSP) pokrývajú i situáciu podľa písm. d), preto je podľa nich legislatívne pokrytie štvrtej situácie nadbytočné (!). Vzhľadom na uvedené je pre mňa osobne nepochopiteľné, resp. neakceptovateľné, ako k takémuto nesprávnemu právnemu názoru daný poslanec/poslanci dospeli. Je totiž evidentné (nielen) zainteresovaným, a napokon to konštatuje i Veľký senát v rozhodnutí sp. zn. 1VCdo/1/2019 či ním oslovené právnické fakulty (odseky 14 a 17 odôvodnenia), že situácie pod písm. a) až c) zjavne nepokrývajú štvrtú (vypustenú) situáciu. Situácia pod písm. a) pokrýva postup, keď sa odvolací súd odkloní od ustálenej prax NS SR, situácia pod písm. b) stav, keď právnu otázku dovolacie senáty NS SR riešia rozdielne (nejednotne) a napokon písm. c) pokrýva situáciu, keď právnu otázku riešenú odvolacím súdom ešte NS SR neriešil. Ani jedna situácia zjavne nepokrýva a nemôže pokrývať situáciu, ak sa odvolací súd držal (tzn. neodklonil) zaužívanej a jednotnej judikatúry dovolacieho súdu, no dovolateľ ju napriek tomu, teda zhodnému zodpovedaniu právnej otázky odvolacím a dovolacím súdom, považuje za nesprávnu a je potrebné ju podľa neho prekonať (napr. z dôvodu, že inak ju posudzuje Ústavný súd SR). Skutočne nemožno rozumne pochopiť krok poslancov Národnej rady SR, predpokladám, že títo svoj krok nepremysleli aj s ohľadom na už existujúcu českú úpravu a existujúcu súdnu prax k nej. V zmysle uvedeného sa potom i Veľký senát dopustil omylu pri konštatovaní (odsek 42. odôvodnenia), že zákonodarca dal s ohľadom na pozmeňujúci návrh poslancov najavo svoj zámer, aby bolo dovolanie prípustné len podľa písm. a) až c), pretože je zrejmé, že skutočným úmyslom poslancov (a cez schválenie) i celej NR SR ako zákonodarcu bolo zahrnutie situácie d) pod existujúce body a) až c), teda nie nepokrytie situácie (!). Opakujem, že tento omyl nemá síce vplyv na vecnú správnosť rozhodnutia, ale

ide nedostatok pri jednom z hlavných argumentov v prospech vecnej správnosti.

Takýmto spôsobom, teda zjavným omylom NR SR v procese schvaľovania zákona, trpí nielen dnes, ale takmer už štyri roky v praxi CSP značným hendikepom. Práve vypustenie písm. d) bráni Najvyššiemu súdu SR daným spôsobom v reálne prejednávaných dovolacích veciach zmeniť svoju vlastnú judikatúru, čo možno považovať nielen za paradoxné, ak je strážcom správneho výkladu právnych noriem zo strany všeobecných súdov, ale do istej miery i absurdné, či, ako uviedol autor článku, tragické. NS SR totiž rozhodovaciu prax nemôže zmeniť cestou iných situácií uvedených v § 421 ods. 1 CSP, keď v nich dovolateľ namieta odklon, neriešenie otázky či rozdielnosť zodpovedania, nie však potrebu odklonu od zaužívanej praxe z rôznych dôvodov (napr. iného pohľadu Ústavným súdom či zastaranosti). Za súčasného stavu *de lege lata* tak dovolanie slúži iba ako nástroj na stabilizáciu [písm. a)] a vytvorenie [písm. b) a c)] ustálenej dovolacej praxe, nie aj ako nástroj na prekonanie. Situácia pod písm. a) síce vyvoláva zdanie, že by sa zmena zaužívanej praxe mohla udiať cestou takéhoto dovolania, v ktorom sa namieta odklon odvolacieho súdu od dovolacej praxe, avšak dovolací senát nemôže povedať, že sa chce odkloniť od ustálenej praxe (v zhode s názorom odvolacieho senátu, ktorý sa odklonil), pretože takú situáciu dovolateľ predsa nenamieta a postup nežiada, pričom dovolací súd je bezvýhradne viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Presne o tento prípad nakoniec išlo v rozhodnutí sp. zn. 1VCdo 1/2019.

Treba zopakovať, že štvrtá situácia umožňuje dovolateľovi podať dovolanie z dôvodu, že podľa jeho právneho názoru je potrebné doterajšiu ustálenú prax zmeniť, prekonať a začať raziť novú. Takéto dovolanie je potom podnetom či živnou pôdou pre členov prideleného dovolacieho senátu, aby prehodnotili zaužívanú prax pod tlakom (nielen) argumentov dovolateľa a následne, ak sa senát stotožní s potrebou zmeny, vec postúpi Veľkému senátu, keďže by logicky išlo o situáciu, keď sa jeden senát chce odkloniť od názoru iného/iných senátov (§ 48 CSP). *Apropo* v Českej republike situáciu pod písm. d) (§ 237 OSŘ) plne využívajú dovolatelia a následne i dovolací súd, treba však jedným dychom dodať, že česká procesná úprava pozná iba jeden dovolací dôvod, a to nesprávne právne posúdenie (náš § 421 CSP), nie aj vady zmätočnosti (náš § 420 CSP), ktoré sú dôvodmi iného opravného prostriedku – žaloby pre zmätnočnosť (§ OSŘ). Inými slovami, NS SR na zmenu vlastnej judikatúry nevyhnutne potrebuje dovolanie, ktoré mu to umožní. V súčasnosti, i keby NS SR vedel o nesprávnosti svojej doterajšej judikatúry ju zmeniť nemôže, pretože prednosť má odmietnutie dovolania pre nesplnenie podmienok § 421 ods. 1 CSP (v spojení s § 447 písm. f) CSP).

Ako bolo naznačené v úvode, nemôžem sa plne stotožniť s názorom autora ohľadne riešenia tejto situácie, tzn., aby zmenu judikatúry všeobecných súdov činil ústavný súd cestou kasácie odvolacích rozhodnutí od veci k veci, a to z viacerých dôvodov. Prvým je uvedomenie si skutočnosti, že je to iba a len NS SR, ktorý je vrcholným článkom všeobecného súdnictva povoleného najmä (ak nie výhradne) práve cestou dovolacích konaní a zodpovedania právnych otázok k formovaniu jednotného a správneho výkladu zásadných procesných a hmotných noriem práva. Toto postavenie určite nemá ÚS SR, ktorý už sám priam notoricky judikuje, že nie je ďalším (štvrtým) článkom všeobecného súdnictva (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02), a že mu neprislúcha zjednocovať rozdielne názory senátov najvyššieho súdu, pričom nejednotnosť sama osebe nie je dôvodom porušenia práva na spravodlivý proces (k tomu napr. Nejdet Şahin a Perihan Şahin proti Rumunsku, sťažnosť č. 13279/05). Ústavný súd je strážcom ústavnosti, nie súdom výkladu podústavného práva, i keď práve cez prizmu ústavných práv často uvádza svoj postoj k jeho výkladu, tzn. ak použitie výkladu normy zo strany všeobecných súdov znamenalo porušenie ústavou či medzinárodnými zmluvami garantovaného práva (napr. výklad *contra legem* a pod.). V každom prípade nie je adekvátne a z hľadiska právnej istoty ani správne stavať ÚS SR do pozície štandardného interpreta noriem podústavného práva zvlášť za situácie, ak NS SR otázku výkladu rozhoduje stabilne v zhode s ústavným princípom právnej istoty. Navyše, čo čiastočne konštatuje i sám autor, v prípade, ak by aj ÚS SR zmenil cestou ústavnej sťažnosti proti odvolaciemu rozhodnutiu (bez využitia dovolania) ustálený a jednotný (avšak zastaraný alebo inak neudržateľný) názor dovolacieho súdu, ak by potom proti takémuto rozhodnutiu odvolacieho súdu reflektujúceho na právny názor ÚS SR, nespokojná (druhá) strana podala dovolanie odvolávajúc sa práve na dovolaciu prax a NS SR, dovolací súd by nemal žiaden dôvod rešpektovať (nasledovať) názor ústavného súdu, a mohol by na svojej praxi zotrvať a rozhodnutie zrušiť s kasačným pokynom nasledovať dovolaciu prax (a nie názor ÚS SR). Tak by nastala veľmi zaujímavá, priam patová situácia s dvomi záväznými a odlišnými názormi na tú istú otázku. Ďalej je potrebné uviesť, že v prípade predostretého riešenia autora by mal názor ÚS SR povahu iba kasačnej záväznosti v konkrétnej veci, nie precedenčnej, akú majú rozhodnutia Veľkého senátu (§ 48 ods. 3 CSP). Práve to bolo pôvodným zámerom legislatívneho zakotvenia Veľkého senátu, teda cestou i zmeny vlastnej judikatúry formovať rozhodnutia záväzné *pro futuro* pre všetky dovolacie senáty. Ďalej je potrebné uvedomiť si, že § 421 ods. 1 CSP sa vzťahuje výlučne na dovolaciu prax, nie na prax ústavného súdu, čo je na samostatnú diskusiu vzhľadom na znenie čl. 2 CSP spomínajúceho judikatúru najvyšších súdnych autorít. Jedným z možných riešení sa v tomto smere javí výklad, podľa ktorého sa za dovolaciu prax bude považovať aj prax Ústavného súdu SR, presne tak, ako to učinil ÚS ČR (II. ÚS 2622/16), keďže často dôvod potreby zmeny dovolacej prax založí odlišným názorom práve ÚS SR, avšak takéto nekompromisné riešenie nepovažujem taktiež za úplné vhodné.

Riešenie autora osobne hodnotím ako provizórne a navyše veľmi ťažko reálne dosiahnuteľné pre ukrivdené sporové strany, čo pripúšťa i sám autor, pričom podľa môjho názoru jediným správnym a trvalým riešením je legislatívna náprava fatálneho zlyhania – právneho omylu Národnej rady SR v pro-

cese schvaľovania predloženého vládneho návrhu zákona – CSP, a to novelou CSP, pretože úmyslom zákonodarcu, a tak isto autorov predpisu, bolo zakotviť možnosť podania dovolania i z dôvodu pod písm. d) § 421 CSP, k čomu nedošlo iba pre zjavný a dnes už nesporný omyl, že táto situácia je už pokrytá písm. a) až c), čo je vyvrátené (1VCdo/1/2019). Cieľom prijatej legislatívy tak nebolo vynechať situáciu zastrešenú pod písm. d), ale presný opak, a preto je tento stav potrebné čo najskôr zosúladiť.

Judikatúra nie je nemenná, naopak, podlieha a musí podliehať zmenám (k tomu ÚS ČR II. ÚS 76/17) tak, aby bola vždy výrazom zákonnosti, a preto má mať možnosť byť korigovaná cestou dovolania, ktoré takúto zmenu umožní. Nepochybne by pokrytie situácie pod písm. d) nielenže umožnilo NS SR meniť (prekonať) vlastnú judikatúru, a tým doplniť chýbajúcu časť plnosti funkcie NS SR v dovolacom konaní, ale mohlo by to mať pozitívny prínos aj na činnosť inak viac menej nevýrazného, či skôr nevyužívaného Veľkého senátu NS SR, ktorý počas takmer 4 rokoch zaujímal stanoviská iba v minime vecí (právnych otázok), hoc každý vie o nejednotnosti názorov o právnych otázkach v mnohých oblastiach práva, resp. o rozdielnosti zodpovedania otázok na jednej strane NS SR a na druhej ÚS SR.

Úplným záverom. Podľa môjho názoru rozhodne nejde vo vzťahu k téme o *„kozmetickú chybičku krásy"* právnej normy § 421 ods. 1 CSP, ale o zásadný nedostatok dovolacieho konania, ktoré prešlo v CSP azda najväčšou reformou, v dôsledku zlyhania Národnej rady SR (či časti poslancov). Vzhľadom na okolnosti, ktoré podmienili vznik tohto do budúcna neudržateľného stavu to považujem za veľkú ujmu pre tak kvalitný predpis, akým civilný sporový poriadok určite je.

JUDr. Tadeáš Majchrák
advokátsky koncipient

DISKUSIA

Ešte raz k prekonávaniu vlastnej judikatúry najvyšším súdom

Námety na nové témy, krátke glosy alebo poznámky do diskusnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu ***office@sak.sk****. Vaše podnety publikačne spracuje* ***JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.***

Príspevok kolegu JUDr. Tadeáša Majchráka je nesporne vhodnou príležitosťou na prehĺbenie diskusie o správnosti súčasného nastavenia prípustnosti dovolania, s osobitným dôrazom na prekonávanie stabilizovanej judikatúry. Mierne emotívny podtón autora, s takmer expresívnymi prvkami, síce nie je typický pre plnohodnotnú vecnú polemiku, avšak v tomto prípade zvyšuje čitateľskú atraktivitu textu a vytvára dojem autentickosti.

Keďže osud diskusií v odborných periodikách je vždy neistý, dovolím si uviesť niekoľko poznámok pre prípad, že by na stránkach BSA týmto číslom samotná diskusia utíchla. Vo vzťahu k názorom autora je predovšetkým potrebné zdôrazniť zásadný rozdiel medzi reálnym riešením a úvahami *de lege ferenda*. Nemožno v konkrétnom prípade konštatovať (a už vôbec nie prezentovať klientovi), že riešením je zmena kódexu.

Objektívne právo vykazuje normatívne prvky iba v rozmeroch jeho skutočného legislatívneho vyjadrenia, teda v texte právnej normy uverejnenej v Zbierke zákonov SR. Jeho interpretácia síce môže extenzívnym spôsobom prekročiť výslovné znenie zákona, to ale v danom prípade zdržanlivo odmietol najvyšší súd, aj samotný autor.

Už z prvého príspevku je implicitne zrejmé, že zmena kódexu by v tomto prípade bola namieste a určite by prispela k zvýšeniu kvality súdnej ochrany v sporových konaniach. To však nemožno stotožňovať s konkrétnym riešením za súčasného právneho stavu. K novelizácii CSP v načrtnutom rozsahu predsa možno vôbec nedôjde. Má to znamenať, že sporná procesná situácia nemá žiadne riešenie? Že ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je za daných okolností definitívna, a to eventuálne aj proti vôli samotného najvyššieho súdu?!

Navyše, nemožno na nadpísanú otázku „ako prekoná NS SR vlastnú judikatúru?" odpovedať „zmenou zákona", pre evidentnú absenciu akejkoľvek zákonodarnej kompetencie na strane justície, v rámci štandardného štátno-mocen-

ského trojdelenia. Najvyšší súd jednoducho nemôže prekonať vlastnú judikatúru zmenou zákona. V nadväznosti na ústavnoprávny prieskum odvolacieho rozhodnutia, ako už bolo naznačené, to však možné je.

Z hľadiska princípu racionálneho zákonodarcu sa nedá stotožniť ani s výčitkou, že veľký senát občianskoprávneho kolégia NS SR nezohľadnil individuálne odôvodnenie konkrétneho pozmeňujúceho poslaneckého návrhu v druhom čítaní (parlamentná tlač č. 1333, druhé čítanie 21. 5. 2015). Nehovoriac o tom, že o jednotlivých štyroch bodoch tohto pozmeňujúceho a doplňujúceho návrhu hlasovala Národná rada SR samostatne a za sporný bod hlasovali všetci prítomní poslanci (spolu 133 hlasov zo 133 prítomných, hlasovanie č. 163).

Aj keby sme pripustili pravdepodobný záver autora, že došlo k omylu, všeobecne záväzným je a môže byť iba výsledok. Pôvodne sledovaný účel má nesporný potenciál v rámci teleologického výkladu § 421 ods. 1 CSP, na čo v podstate apeloval predkladajúci trojčlenný senát, avšak týmto smerom sa veľký senát neuberal, a to z dôvodov, ktoré sú nateraz akceptovateľné.

Legislatívna činnosť je nevyhnutne ľudskou činnosťou a z tohto dôvodu vykazuje nedostatky, trpí chybami a niekedy dokonca prejavmi náhody. Z princípu ale nemožno pri publikovanom znení zákona odmietať jeho záväznosť s tým, že v legislatívnom procese malo dôjsť k pochybeniu alebo nedôslednosti. Ide totiž o argumentáciu na hrane demokracie, kde možno, navyše, zľahka skĺznuť k omylu. Svedčí o tom aj názor samotného autora, ktorý uvádza, že uzákonenie precedenčnej záväznosti rozhodnutí veľkého senátu v § 48 ods. 3 CSP bolo prejavom pôvodného zámeru legislatívneho zakotvenia tohto inštitútu. Vládny návrh zákona však toto ustanovenie vôbec neobsahoval a doplnené bolo až v druhom čítaní práve tým istým sporným poslaneckým pozmeňujúcim a doplňujúcim návrhom (bod 1).

V danej súvislosti zároveň nemožno dovolaciemu súdu odňať možnosť interpretačnej sebarealizácie v intenciách pravidla, podľa ktorého by mal subjekt aplikujúci právnu normu rozumieť tejto norme lepšie ako jej tvorca. Pokiaľ nedôjde k zmene Civilného sporového poriadku, vzniká priestor na nevyhnutné prehodnotenie postoja dovolacieho súdu z hľadiska širších súvislostí, zdokonaľovania vlastnej judikatúry, naplnenia imperatívu ochrany základných práv a slobôd a predchádzania *denegatio iustitiae*.

Apel smerom k zmene zákona nie je skutočným riešením. Je to podnet *de lege ferenda*; nič viac. Inak by sme museli rezignovať na akékoľvek riešenie bez zmeny legislatívy, ktorá je navyše nepredvídateľná a v najhoršom prípade nemusí vôbec nastať.

Podnet na zmenu Civilného sporového poriadku je zjavne opodstatnený. Súčasný právny stav zároveň nevytvára priestor pre iné riešenie, než je ústavnoprávny prieskum odvolacieho rozhodnutia, či už po odmietnutí dovolania alebo bez rozhodnutia v dovolacom konaní, ako už bolo naznačené. Toto riešenie nie je adekvátne ani ideálne, avšak aj v hľadaní a intenzívnom presadzovaní takýchto riešení tkvie poézia nášho povolania. ■

NEPREHLIADNITE!
IČO – identifikačné číslo advokáta

Advokáti, u ktorých Slovenská advokátska komora nemá k dnešnému dňu vedomosť o Identifikačnom čísle, nemajú zriadenú elektronickú schránku na identitu advokáta a nie je možné im vydať mandátny a komerčný certifikát.

Predsedníctvo SAK preto poverilo kanceláriu komory, aby vyzvala advokátov, u ktorých nedisponuje informáciou o Identifikačnom čísle, aby ho kancelárii doplnili.

Prosíme vás o kontrolu vašich údajov na stránke SAK. Ak ste neoznámili IČO a disponujete ním, prosíme vás o jeho nahlásenie najneskôr do 30. júna 2020.

Po tomto dátume SAK ako povinná osoba v zmysle zákona č. 272/2015 Z. z. sprostredkuje pridelenie IČO každému advokátovi, u ktorého touto informáciou nedisponuje a výsledok pridelenia mu písomne oznámi.

Od novembra 2017 je v zmysle zákona č. 272/2015 Z. z. SAK povinnou osobou vo vzťahu k advokátom na sprostredkovanie a pridelenie IČO. Následne je IČO oznámené aj NASESu (Národnej agentúre pre sieťové a elektronické služby), ktorá zriadi elektronickú schránku na identitu advokáta. Rovnako sa údaj premietne do referenčného registra právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci.

K nezapísaniu IČO do matriky advokátov mohlo dôjsť predovšetkým pri advokátoch zapisovaných do novembra 2017, kedy nebola povinnou osobou SAK, ale advokát mal v čase rôzne formulovanú povinnosť požiadať o pridelenie IČO Štatistický úrad a následne nahlásiť SAK.

Bližšie informácie o postupe sú zverejnené na web stránke SAK v sekcii „Pre členov“ v časti „Elektronická komunikácia advokáta“.

Ústavná sťažnosť ako prostriedok ochrany proti zbytočným prieťahom v súdnom konaní

Mgr. Dominik Fabian

Prieťahy v súdnom konaní sú problémom, ktorý je potrebné riešiť.[1] *Fráza, ktorá už zľudovela a je mottom pre podstatnú časť ponovembrových ministrov spravodlivosti. Neposkytuje však reálnu odpoveď pre advokáta, ktorý musí svojmu klientovi vysvetľovať dĺžku konania súdu a predostrieť mu možnosti na riešenie vzniknutej situácie. Jednou z prístupných možností riešenia je práve podanie ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava") na Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd"). Cieľom tohto článku je zamerať sa objasniť judikatúrne zmeny a nedostatky pri výklade podmienok prípustnosti ústavnej sťažnosti vo veciach zbytočných prieťahov v súdnom konaní – a to konkrétne subsidiarity rozhodovania Ústavného súdu a lehoty na podanie ústavnej sťažnosti.*

I. Subsidiarita rozhodovania Ústavného súdu

V právnom poriadku Slovenskej republiky existuje viacero prostriedkov poskytnutých fyzickým a právnickým osobám na obranu proti zbytočným prieťahom v súdnom konaní, resp. na ochranu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy. Ide najmä o:

- sťažnosť predsedovi súdu podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o súdoch"),
- podnet verejnému ochrancovi práv podľa § 13 a nasl. zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv,
- ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy.

Každý z týchto prostriedkov má nepochybne svoje výhody a aj nevýhody, ktoré môžu ovplyvniť končené rozhodnutie advokáta či klienta o ich využití. Sťažnosť predsedovi súdu je nepochybne najrýchlejším prostriedkom nápravy, keďže musí byť vybavená v lehote 30 dní odo dňa jej doručenia predsedovi príslušného súdu.[2] Na druhej strane o sťažnosti rozhoduje predseda toho súdu, ktorý mal zbytočné prieťahy spôsobiť a má za nich aj zodpovedať, zákon o súdoch predsedovi súdu nepriznáva právo uložiť lehotu na rozhodnutie a konanie o sťažnosti neumožňuje predsedovi súdu rozhodnúť o priznaní primeranej finančnej náhrady za vzniknuté zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Podnet verejnému ochrancovi práv na druhej strane môže byť tiež rýchlejším prostriedkom nápravy, avšak právny názor verejného ochrancu práv, hoci disponuje vysokou odbornou autoritou, nie je bez ďalšieho pre príslušný orgán záväzný a podľa

Mgr. Dominik Fabian *je interný doktorand Katedry teórie práva a ústavného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, zamestnanec Kancelárie verejného ochrancu práv.*

1 Tento článok bol vypracovaný v rámci projektu APVV-17-0056 s názvom Ústava liberálno-demokratického štátu a radikalizácia politickej kultúry.

2 Ust. § 65 ods. 1 zákona o súdoch.

aktuálnej právnej úpravy nemôže byt podkladom pre uplatnenie nároku na priznanie finančnej náhrady za nemajetkovú ujmu, ktorá klientovi v dôsledku zbytočných prieťahov vznikla (§ 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej moci; ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu"). Nemožno však opomínať, že verejný ochranca práv môže, okrem iného, podať tiež disciplinárny návrh na zákonného sudcu v prípade, ak podľa jeho názoru zavinil prieťahy v súdnom konaní.

V súčasnosti za populárny prostriedok nápravy vzniknutých prieťahov v súdnom konaní možno označiť ústavnú sťažnosť. Napr. v roku 2017 až takmer 73 % zo všetkých ústavných sťažností, o ktorých bolo rozhodnuté nálezom, sa týkalo námietok sťažovateľov pre porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov pred súdom. Z celkového počtu podaných ústavných sťažností vo veci zbytočných prieťahov v súdnom konaní úspešnosť sťažovateľov predstavovala takmer 41 %, pričom, ak by sme zohľadnili len sťažnosti, o ktorých sa rozhodovalo po ich predbežnom prerokovaní, tak úspešnosť sťažovateľov predstavovala až 93 %.[3] Ide o neporovnateľne vyššiu úspešnosť, ako v prípade namietania porušenia iných práv pred Ústavným súdom. Hoci ide o procesne menej „rýchly" prostriedok nápravy,[4] rozhoduje o ňom nezávislý súdny orgán, ktorý je súčasne oprávnený priznať primerané finančné zadosťučinenie za porušenie práv. A to bez potreby iniciovania osobitného konania. Hoci podľa čl. 127 ods. 4 Ústavy nie je zodpovednosť toho, kto porušil práva, za škodu a inú ujmu priznaním primeraného finančného zadosťučinenia dotknutá, aktuálne prevažujúca odborná spisba je toho názoru, že priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v konaní o ústavnej sťažnosti vo veci zbytočných prieťahov v súdnom konaní pohlcuje nárok na finančnú náhradu nemajetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku zbytočných prieťahov v súdnom konaní podľa zákona o zodpovednosti za škodu.[5]

Pluralita potenciálne aplikovateľných prostriedkov nápravy vyvoláva otázky na nastavenie ich vzájomných vzťahov. Obzvlášť v prípade ústavnej sťažnosti, ktorá je prostriedkom nápravy *ultima ratio „nastupujúcim až po vyčerpaní všetkých dostupných efektívnych prostriedkov určených na ochranu práv, uplatniteľných v súlade so zákonom v systéme orgánov verejnej moci."*[6] Pri hodnotení toho, či ide alebo nejde o efektívny prostriedok nápravy je potrebné zohľadňovať aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá pri posudzovaní efektívnosti prostriedku nápravy berie do úvahy najmä požiadavku prípustnosti, adekvátnosti a požiadavku praktickej účinnosti prostriedku nápravy.[7] Aplikujúc tento test na vyššie uvedené prostriedky nápravy môžeme dospieť k záveru, že podnet verejnému ochrancovi práv nie je spôsobilý naplniť požiadavku adekvátnosti a praktickej účinnosti, keďže výsledok takéhoto konania je pre konkrétny orgán nezáväzný. Problematickejším sa však javí vzťah sťažnosti podľa zákona o súdoch a ústavnej sťažnosti vo veci zbytočných prieťahov v súdnom konaní.

Ústavný súd sa vo svojej rozhodovacej činnosti rozhodnutím sp. zn. II. ÚS 26/95 zo dňa 25. októbra 1995, publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky priklonil k názoru, že *„uplatnenie ochrany ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nie je podmienené využitím možnosti uvedenej v § 17 ods. 1 zákona č. 80/1992 Zb. o štátnej správe súdov v znení neskorších predpisov* (dnes sťažnosť podľa zákona o sťažnostiach)." Ústavný súd, reflektujúc požiadavku praktickej účinnosti, vychádzal najmä zo skutočnosti, že *„zákon nedovoľuje orgánu správy súdov, aby v konaní o sťažnosti nariadil sudcovi, aby prestal porušovať účastníkovo právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Uznanie opodstatnenosti sťažnosti možno zabezpečovať pracovnoprávnymi prostriedkami len následne a nepriamo..."*[8] Hoci sťažnosť predsedovi súdu nebola posúdená ako efektívny prostriedok nápravy, Ústavný súd vo vyššie uvedenom rozhodnutí *obiter dictum* uviedol, že od sťažovateľov bude požadovať buď podanie sťažnosti predsedovi súdu alebo preukázanie, že *„vzhľadom na okolnosti prípadu využitie tohto prostriedku nápravy nemožno pokladať za postup umožňujúci dosiahnuť účinnú ochranu práva priznaného podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy..."* V ďalšej rozhodovacej činnosti potom upresnil, že okolnosťou vylučujúcou potrebu využiť sťažnosť podľa zákona o sťažnostiach pred podaním sťažnosti môže byť aj zaujatosť predsedu súdu.[9]

Zásadnejší judikatúrny posun nastal v roku 2003, keď Ústavný súd dospel k záveru, že podanie ústavnej sťažnosti pre porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je vždy podmienené podaním sťažnosti predsedovi súdu.[10] V dotknutých rozhodnutiach nemožno nájsť žiadnu zásadnú argumentáciu, ktorá by vysvetlila, prečo Ústavný súd začal sťažnosť predsedovi súdu považovať za efektívny prostriedok nápravy. Zohľadňujúc nasledovnú judikatúru

3 Údaje vychádzajú z publikácie Ústavný súd Slovenskej republiky: Ochrana ústavnosti a Ústavy Slovenskej republiky za rok 2017. Dostupné dňa 22. 4. 2019 na *https://www.ustavny-sud.sk/ochrana-ustavnosti*

4 Začiatkom roka 2017 trvalo priemerné konanie pred ústavným súdom viac ako 11 mesiacov a začiatkom roka 2018 viac ako 8 mesiacov. Údaje vychádzajú z tlačovej informácie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 41/2018 zo dňa 22. mája 2018.

5 Jakubáč, R.: Zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Komentár. Bratislava : Wolters Kluwer, s. r. o., 2016, s. 85.

6 Ľalík, M. – Ľalík, T.: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. Bratislava : Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2019, s. 387.

7 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 375/2015 zo dňa 20. 10. 2015.

8 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 26/95 zo dňa 25. 10. 1995.

9 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 42/01 zo dňa 25. 10. 2001.

10 Rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 153/03 zo dňa 27. 8. 2003, IV. ÚS 44/03 zo dňa 13. 3. 2003.

Ústavného súdu[11] možno tvrdiť, že kľúčovým sa stalo práve oprávnenie predsedu súdu podať návrh na začatie disciplinárneho konania na zákonného sudcu pre zavinené spôsobenie prieťahov v súdnom konaní (§ 120 ods. 2 písm. d) a e), § 2 ods. 2, § 30 ods. 4, § 52 ods. 1 a § 116 ods. 1 písm. b) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov; ďalej len „zákon o sudcoch").

S takouto argumentáciou sa nemožno bez ďalšieho stotožniť, keďže podanie disciplinárneho návrhu je len nepriamym opatrením s neistým výsledkom, ktorým môže predseda súdu sankcionovať sudcu, ktorý prieťahy v konaní zavinil sám. Nemôže však sankcionovať prieťahy v súdnom konaní, ktoré vznikli v dôsledku nesprávnej organizácie práce či prideľovania spisov, za ktorú podľa ustálenej rozhodovacej činnosti súd tiež nesie zodpovednosť.[12] Súčasne Ústavný súd nevysvetlil, prečo by mala byť sťažnosť predsedovi súdu efektívnym prostriedkom nápravy, ale podnet verejnému ochrancovi práv nie (ten totiž disponuje rovnakým oprávnením podať návrh na začatie disciplinárneho konania voči sudcovi, ktorý spôsobuje prieťahy v súdnom konaní – 120 ods. 2 písm. b) zákona o sudcoch).

Nie je tak prekvapením, že nastolený prístup Ústavného súdu bol postupne odmietnutý práve judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý v rade rozhodnutí dospel k záveru, že sťažnosť podľa zákona o súdoch nie je efektívnym prostriedkom nápravy proti vzniknutým prieťahom v súdnom konaní.[13] Bolo preto úlohou Ústavného súdu sa s takto nastolenou situáciou vysporiadať.

V súčasnosti možno konštatovať, že existuje nejednoznačná judikatúra Ústavného súdu, čo sa týka efektívnosti sťažnosti predsedovi súdu ako prostriedku nápravy pre vzniknuté prieťahy v súdnom konaní. V zásade každý senát Ústavného súdu k tejto otázke pristupuje samostatne, bez snahy o zjednotenie prístupov.

Časť senátov Ústavného súdu zvolila prístup, podľa ktorého je s ohľadom na oprávnenie predsedu súdu iniciovať disciplinárne konanie voči zodpovednému sudcovi naďalej potrebné považovať sťažnosť predsedovi súdu v zásade za efektívny prostriedok nápravy, s výnimkou prípadov celkom zjavnej extrémnej dĺžky súdneho konania.[14]

Iný senát však opakovane judikoval odlišný právny názor, podľa ktorého sťažnosť predsedovi súdu už v zásade nemožno vôbec považovať za efektívny prostriedok nápravy. Slovami Ústavného súdu:

„Predseda krajského súdu v súvislosti s prístupom sťažovateľa poukázal na fakt, že sťažovateľ nepodal sťažnosť predsedovi súdu na prieťahy v napadnutom konaní. S ohľadom na dopadajúcu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri napríklad rozsudky vo veci Ištván, Ištvánová proti Slovenskej republike a Komanický proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012), z ktorej vyplýva záver, že sťažnosť predsedníčke okresného súdu podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch nemožno považovať za efektívny právny prostriedok nápravy porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ústavný súd nepovažoval ani absenciu podania uvedenej sťažnosti predsedovi krajského súdu za prekážku prerokovania sťažnosti doručenej ústavnému súdu vo veci namietaných zbytočných prieťahov postihujúcich napadnuté konanie."[15]

Vyvodiť jednoznačný záver o tom, ako by mal advokát a jeho klient postupovať pred tým, ako sa obráti na Ústavný súd s ústavnou sťažnosťou, a ktoré prostriedky nápravy by mal vyčerpať, nemožno. Rozhodovacia činnosť Ústavného súdu je v tomto prípade značne rozporuplná a bez snahy o zjednotenie. Ak niečo možno vyčítať v tomto smere Ústavnému súdu, tak je to práve skutočnosť, že zmeny právnych názorov jednotlivých senátov sa nediali prostredníctvom zákonom predpokladaného postupu – zjednocovaním rozdielnych právnych názorov senátov ústavného súdu, ale každý zo senátov išiel vlastnou argumentačnou linkou. V konečnom dôsledku je preto dnes posúdenie subsidiarity rozhodovania Ústavného súdu vo veciach zbytočných prieťahov v súdnom konaní skôr otázkou náhody (ktorému senátu sťažnosť napadne), než argumentácie a ustáleného prístupu Ústavného súdu.

Stotožňujeme sa však skôr s tým prístupom, ktorý sťažnosť predsedovi súdu nepovažuje za efektívny prostriedok nápravy, a preto by prípadná ústavná sťažnosť vo veci prieťahov v súdnom konaní mala byť prípustná v zásade vždy. Zásadným momentom je podľa nášho názoru skutočnosť, že predseda súdu nemá žiadne oprávnenie, ktorým by sudcovi mohol priamo ustanoviť povinnosť vo veci rozhodnúť, či vzniknutý prieťah odstrániť. Všetky oprávnenia predsedu súdu podľa zákona o súdoch, ako aj podľa zákona o sudcoch sú nepriame a ich výsledok je preto vždy otázny.

11 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 128/09 zo dňa 29. 4. 2009.

12 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 64/00 zo dňa 11. 12. 2001.

13 Napr. rozhodnutie vo veci Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike zo dňa 12. 6. 2012, Komanický proti Slovenskej republike zo dňa 12. 6. 2012, Bednár proti Slovenskej republike zo dňa 8. 10. 2013, Klinovská proti Slovenskej republike zo dňa 8. 10. 2013, Csákó proti Slovenskej republike zo dňa 25. 6. 2013, Sika (č. 7) proti Slovenskej republike zo dňa 25. 6. 2013, Untermayer proti Slovenskej republike zo dňa 9. 7. 2013, Kudela proti Slovenskej republike zo dňa 29. 9. 2015 a iné.

14 Rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 441/2016 zo dňa 28. 6. 2016, IV. ÚS 197/2018 zo dňa 8. 3. 2018, IV. ÚS 118/2018 zo dňa 9. 2. 2018 a IV. ÚS 50/2019 zo dňa 31. 1. 2019.

15 Rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 236/2017 zo dňa 19. 7. 2017, I. ÚS 156/2017 zo dňa 24. 5. 2017.

II. Lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo veci zbytočných prieťahov

Ústavnú sťažnosť pre porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nemožno podať kedykoľvek. Individuálny záujem jednotlivca, ktorý sa obracia na Ústavný súd o ochranu svojich práv aj tu vyvažuje verejný záujem spočívajúci v právnej istote, stabilite právnych vzťahov adresátov práva. Výsledkom tohto vyváženia je lehota, v ktorej sťažovateľ môže uplatniť svoje práva na ústavnom súde, a ktorá je obsiahnutá v § 124 zákona o ústavnom súde. Pričom nepochybne platí rímsko-právna zásada *vigilantibus iura scripta sunt,* podľa ktorej právo patrí *„tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením, či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod.“*[16]

Vychádzajúc z už uvedeného a zohľadňujúc fakt, že prieťahy v súdnom konaní sú v zásade iným zásahom,[17] by bolo možné skonštatovať, že lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo veci prieťahov v súdnom konaní je 2-mesačná, pričom *„táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.“*[18] Keďže prieťahy v súdnom konaní sú trvajúcim (stále sa obnovujúcim) zásahom do práv, resp. právnej istoty účastníka konania a k obnoveniu právnej istoty dochádza v zásade až právoplatným ukončením súdneho konania, tak možno tvrdiť, že účastník súdneho konania sa môže dozvedieť o porušení svojich práv najneskôr práve momentom právoplatného ukončenia súdneho konania. Nemožno nezohľadniť, že len po ukončení konania môže účastník súdneho konania zodpovedne zvážiť dĺžku konania a nadobudnúť vedomosť o tom, či konanie možno alebo nemožno vcelku považovať za trvajúce primeraný čas. Najneskôr by preto ústavná sťažnosť pre prieťahy v súdnom konaní mohla byť podaná v 2-mesačnej lehote od právoplatného ukončenia súdneho konania. Lehotu určite nemožno počítať odo dňa doručenia oznámenia o spôsobe vybavenia sťažnosti predsedom súdu.[19]

Tu by sme náš výklad týkajúci sa lehoty na uplatnenie ústavnej sťažnosti vo veci prieťahov v súdnom konaní mohli ukončiť, ale... Hoci vyššie uvedený prístup je logický a vychádza aj z gramatického znenia dotknutých ustanovení, Ústavný súd, pravdepodobne v snahe i reguláciu počtu napadnutých sťažností týkajúcich sa porušenia čl. 48 ods. 2 Ústavy, judikoval doktrínu, podľa ktorej:

„Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu ochrana základnému právu ... sa poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva ešte trvalo. Podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, nedochádza k porušovaniu označeného základného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú... (napr. II. ÚS 55/02, I. ÚS 226/08).“[20]

Vyššie uvedenú *dogmu* Ústavného súdu, o racionalite ktorej Ústavný súd dodnes v zásade odmieta diskutovať, možno považovať prinajmenšom za argumentačne spornú. Už z jej samotného znenia je zrejmé, že Ústavný súd časovo ohraničuje možnosť podania ústavnej sťažnosti vo veci prieťahov v súdnom konaní trvaním iného zásahu, resp. trvaním súdneho konania v čase podania ústavnej sťažnosti. Robí tak nad rámec zákonnej úpravy lehôt, použijúc ostrejší slovník explicitne proti zneniu predmetných ustanovení. Preto, hoci ide o posudzovanie včasnosti podania ústavnej sťažnosti, Ústavný súd *ukrýva* toto posudzovanie pod neurčitý pojem *zjavná neopodstatnenosť.* Tento pojem pritom vo svojej rozhodovacej činnosti definuje ako situáciu, *„keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti s označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh je preto možné považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie.“*[21] Obdobne definuje zjavnú neopodstatnenosť aj ústavnoprávna teória.[22]

16 Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sžr 38/2011 zo dňa 8. 11. 2011.

17 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 161/02 zo dňa 11. 12. 2002.

18 Ust. § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

19 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 267/2012 zo dňa 11. 7. 2012.

20 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 423/08 zo dňa 10. 12. 2008.

21 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 66/98 zo dňa 15. 10. 1998.

22 Drgonec, J.: Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky. 2. vydanie. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 114 – 115.

Keďže v prípadoch ústavných sťažností vo veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podaných po ukončení konania je zrejmé len to, že zásah už skončil, avšak nie je bez ďalšieho zrejmé, či došlo alebo dochádzalo k porušeniu označeného práva (či v konaní naozaj boli zbytočné prieťahy), už samotné zaradenie vyššie uvedeného dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti je otázne a vyvoláva pochybnosti o jeho správnosti.

Čo sa týka argumentácie Ústavného súdu podporujúcej doktrínu potreby trvania súdneho konania v čase podania ústavnej sťažnosti pre porušenie práva na konanie bez zbytočných prieťahov pre jej potenciálnu úspešnosť, jej problémom je skôr to, čo v nej nie je uvedené, resp. to, čo pri jej aplikácií Ústavný súd opomína.

Ak Ústavný súd odmieta všetky ústavné sťažnosti vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v súdnom konaní, ktoré mu boli doručené po právoplatnom ukončení konania, v zásade rozlišuje zbytočné prieťahy ako iné zásahy na 2 skupiny – zásahy trvajúce a zásahy už skončené. Takéto rozlišovanie iných zásahov možno pripodobniť ich rozlišovaniu v správnom súdnictve. Podľa § 250v ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP") sa mohla osoba tvrdiac, že bola ukrátená na svojich právach a právom chránených záujmoch nezákonným zásahom orgánu verejnej správy, domáhať ochrany len vtedy, ak takýto zásah alebo jeho dôsledky trvali, prípadne hrozilo ich opakovanie. Právna úprava neumožňovala súdu rozhodovať o nezákonnosti už skončeného zásahu.[23] Táto právna úprava bola podrobená kritike a rekodifikáciou procesných kódexov došlo k jej zmene. Dnes už zákonodarca umožňuje súdom posudzovať zákonnosť nielen trvajúceho zásahu (ktorého účelom je poskytnutie ochrany pred týmto zásahom), ale aj už skončeného zásahu (ktorého účelom je možnosť dosiahnutia náhrady škody alebo inej ochrany práv).[24]

Čo sa týka už uvedenej doktríny Ústavného súdu, je potrebné uviesť, že Ústava a ani zákon o ústavnom súde medzi trvajúcim a už skončeným zásahom do práv nerozlišujú. Nemožno z nich preto bez ďalšieho vyvodzovať žiadne odlišné, resp. prísnejšie podmienky pre prístup k ústavnému súdu pre už skončené iné zásahy. Vychádzajúc z gramatického výkladu čl. 127 ods. 1 Ústavy možno skôr dospieť k záveru, že ústavodarca predpokladal, že ochrana práv bude Ústavným súdom poskytovaná spravidla *ex post,* t. j. po ich porušení a nie len počas ich porušovania (v čase trvania porušovania). Práve preto zvolil formuláciu *„ak namietajú porušenie svojich základných práv a slobôd"* a nie formuláciu *„ak namietajú porušovanie svojich základných práv a slobôd"*, čo by skôr zodpovedalo rozlišovaniu medzi inými zásahmi podľa ich trvania. Rovnako ak Ústavný súd vyhovie ústavnej sťažnosti konštatuje, že *„boli porušené práva a slobody"*[25] sťažovateľa a nie, že *„práva a slobody sú porušované."*

Nesprávnosť vyššie naznačeného prístupu Ústavného súdu možno demonštrovať *argumentum ad absurdum* na jeho prístupe k posudzovaniu porušenia iných ústavných práv a slobôd. Aplikujúc argumentáciu Ústavného súdu by sme totiž mohli dospieť k záveru, že keďže účelom zákazu mučenia (práva nebyť mučený) je poskytnúť jednotlivcovi ochranu pred mučením a účel tohto práva je naplnený vtedy, ak sťažovateľ nie je mučený, sťažnosť pre porušenie práva podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Ústavný súd môže prerokovať len vtedy, ak mučenie trvá v čase doručenia ústavnej sťažnosti. Ide o zjavne nevhodný a absurdný prístup.

Sme skôr toho názoru, že Ústavný súd má kompetenciu prejednať ústavnú sťažnosť pre porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v oboch prípadoch, teda aj vtedy, ak smeruje proti už ukončenému zásahu. V oboch prípadoch totiž buď došlo alebo dochádza k porušovaniu práv, čo môže konštatovať len Ústavný súd. Ak totiž aj dôjde k ukončeniu porušovania práva sťažovateľa neznamená to, že právo porušené nebolo.

Naše tvrdenie rešpektuje aj účel samotného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy, ako aj účel konania o ústavnej sťažnosti. Sme totiž toho názoru, na rozdiel od Ústavného súdu, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nie je len opätovné nastolenie stavu právnej istoty bez časového obmedzenia, ale aj jej nastolenie v primeranom čase. Ak Ústava v čl. 48 ods. 2 uvádza, že *„každý má právo, aby sa jeho vec ... prerokovala bez zbytočných prieťahov"*, tak identifikuje dve základné zložky, či dva účely tohto práva. Jedným je zabezpečenie rozhodnutia – právoplatného skončenia veci (teda aby sa vec prerokovala) a druhým je zabezpečenie konania v primeranej lehote (aby bola vec ukončená v celkovej primeranej lehote – bez zbytočných prieťahov).[26] V súčasnosti nastavená doktrína Ústavného súdu opomína, podľa nášho názoru, práve druhú zložku predmetného práva.

23 Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžz 3/2011 zo dňa 1. 7. 2011.

24 Ust. § 252 ods. 1 a 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok.

25 Čl. 127 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ustanovenie § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde.

26 Odlišné stanovisko sudcu Juraja Babjaka k rozhodnutiu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 117/03 zo dňa 4. 6. 2003.

Čo sa týka konania o ústavnej sťažnosti, toto má tiež viacero funkcií, najmä však ide o morálno-satisfakčnú funkciu (konštatovanie porušenia práva), reštitučnú a preventívnu funkciu (odstránenie neústavného zásahu do práva), reparačnú a sankčnú funkciu (priznanie primeraného finančného zadosťučinenia za porušenie práv). Aktuálne nastavená doktrína Ústavného súdu vo vzťahu k sťažnostiam pre porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nezohľadňuje snahu sťažovateľov dosiahnuť v konaní pred Ústavným súdom morálnu satisfakciu alebo reparáciu neústavného stavu neprimeranej dĺžky súdneho konania, hoci to bolo tesne pred podaním ústavnej sťažnosti právoplatne skončené.

Nemožno opomínať aj skutočnosť, že nastolený prístup Ústavného súdu v končenom dôsledku spôsobuje porušenie práva sťažovateľov na náhradu škody spôsobenej zbytočnými prieťahmi v už ukončenom súdnom konaní v rozpore s čl. 46 ods. 3 Ústavy. Je tomu tak preto, že zákonodarca zaviedol do § 9 ods. 2 zákona o zodpovednosti za škodu podmienku, podľa ktorej pri posudzovaní nesprávneho úradného postupu súdu spočívajúceho v zbytočných prieťahov v súdnom konaní možno vychádzať len *„z výsledkov vybavenia sťažnosti na prieťahy, žiadosti o prešetrenie vybavenia sťažnosti na prieťahy, z právoplatného rozhodnutia vydaného v disciplinárnom konaní, ktorým sa rozhodlo o tom, že sudca sa dopustil disciplinárneho previnenia, ktoré má za následok prieťahy v súdnom konaní, právoplatného rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva ... alebo z právoplatného rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti, ktorým Ústavný súd konštatoval, že sa porušilo právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.“* Po ukončení súdneho konania sa tak osoba nemôže domôcť náhrady za jeho neprimeranú dĺžku, keďže s ohľadom na judikatúru Ústavného súdu sú všetky ostatné prostriedky ochrany (napr. sťažnosť podľa zákona o súdoch) neúspešné z dôvodu ukončenia súdneho konania, resp. nastolenia stavu právnej istoty. Výnimku predstavuje len prípadné zistenie disciplinárneho deliktu a rozhodnutie o ňom, čo nepokrýva však prieťahy vzniknuté v dôsledku nesprávnej organizácie práce súdu, za ktoré súd objektívne zodpovedá.

Zhrňujúc vyššie uvedené sme toho názoru, že už uvedená doktrína Ústavného súdu o potrebe odmietnutia takej ústavnej sťažnosti vo veci porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v súdnom konaní, ktorá bola Ústavnému súdu doručená po právoplatnom rozhodnutí veci, nemá oporu v texte Ústavy, povahe a význame konania o ústavnej sťažnosti a vychádza skôr zo snahy Ústavného súdu znížiť počet meritórne prerokúvaných sťažností, než z podstaty a povahy práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy.

III. Záver

V predmetnom článku sme sa zamerali na dve z viacerých podmienok prípustnosti ústavnej sťažnosti vo veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v súdnom konaní podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy – konkrétne na subsidiaritu rozhodovania Ústavného súdu a na lehotu na podanie ústavnej sťažnosti.

Vo vzťahu k podmienke subsidiarity sme zistili, že tá stále nie je judikatórne ustálená, pričom posudzovanie tejto podmienky sa vyznačuje osobitným prístupom jednotlivých senátov. V súčasnosti v judikatúre Ústavného súdu prevláda právny názor, podľa ktorého sťažnosť podľa zákona o súdoch môže byť efektívnym prostriedkom nápravy v závislosti od dĺžky konania. Bude však ešte úlohou Ústavného súdu zjednotiť rozdielne rozhodnutia jednotlivých senátov a v záujme právnej istoty adresátov judikovať ustálene aplikovateľnú doktrínu subsidiarity v predmetných veciach.

Judikatúra Ústavného súdu týkajúca sa lehoty na podanie ústavnej sťažnosti pre namietané porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v súdnom konaní je, na rozdiel od subsidiarity, ustálená a platí, že pokiaľ ústavná sťažnosť nebola podaná počas trvania súdneho konania (do jeho právoplatného skončenia), bude odmietnutá ako zjavne neopodstatnená. Argumentácia Ústavného súdu smerujúca k tomuto záveru je však sporná a má svoje nedostatky. Malo by byť pre Ústavný súd výzvou sa v ďalšej judikatúre so vznesenou kritikou vysporiadať. ■

RESUMÉ

Ústavná sťažnosť ako prostriedok ochrany proti zbytočným prieťahom v súdnom konaní
Autor sa v príspevku zameriava na judikatúrne zmeny a argumentačné nedostatky judikovaných doktrín Ústavného súdu Slovenskej republiky vzťahujúcich sa na niektoré z podmienok prípustnosti ústavnej sťažnosti ako prostriedku nápravy pre vzniknuté prieťahy v súdnom konaní. Článok bližšie rozoberá najmä podmienku subsidiarity rozhodovania Ústavného súdu Slovenskej republiky a lehotu na podanie ústavnej sťažnosti v daných veciach.

SUMMARY

Constitutional Complaint as a Means of Protection against Unnecessary Court Delays
The author focuses on case-law changes and argumentation weaknesses of adjudicated doctrines of the Slovak Constitutional Court relating to some of the requirements of admissibility of constitutional complaints as a means of redress for court delays. The article in a greater detail deals mainly with the requirement of subsidiarity of the decision-making of the Slovak Constitutional Court and with the deadline for filing a constitutional complaint in the matters concerned.

ZUSAMMENFASSUNG

Verfassungsbeschwerde als Schutzmittel gegen unnötige Verzögerungen im Gerichtsverfahren
Der Autor konzentriert sich in seinem Beitrag auf die Änderungen der Judikatur und auf die Beweisführungsmängel in den judizierten Doktrinen des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik in Bezug auf einige Voraussetzungen für die Zulässigkeit der Verfassungsbeschwerde als Mittels zur Abhilfe bei eingetretenen Verfahrensverschleppungen. Im Artikel wird näher insbesondere die Bedingung der Subsidiarität der Entscheidung des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik und die Frist für die Einbringung der Verfassungsbeschwerde in den betreffenden Sachen analysiert.

Cochemská prax v praxi pilotných súdov v SR
(Moderná opatrovnícka justícia)

JUDr. Lucia Raková
JUDr. Peter Rak

Slovenská advokátska komora v ostatných mesiacoch pripravila viacero prednášok a stretnutí na tému Cochemská prax. Zdá sa, že ide o pomerne neznámu problematiku a jej uplatnenie ešte len čaká na svoje prvé pokusy aj vo viacerých advokátskych kanceláriách. V článku prinášame informácie, čo je Cochemská prax, ako vznikla a aké sú výsledku po ročnom uvedení a fungovaní tejto praxe na piatich pilotných súdoch v Slovenskej republike.

„To sa nehanbíte hodiť mi Vaše dieťa na sudcovský stôl ako kus mäsa o ktorom mám rozhodnúť? Ja Vaše dieťa nepoznám, nikdy mi na ňom nebude záležať a ja mám o ňom rozhodnúť?“

Jürgen Rudolph, *nemecký emeritný sudca*

1. Vznik Cochemskej praxe

Cochemská prax predstavuje model interdisciplinárnej spolupráce profesií zapojených do riešenia rodičovských konfliktov a snaží sa vrátiť rozhodnutie o budúcom osude detí späť do rúk rodičov, za pomoci zúčastnených profesií a orgánov štátu, čím ich núti k prevzatiu svojej rodičovskej zodpovednosti.

Počiatky tejto medziodvetvovej spolupráce spadajú do 90. rokov 20. storočia, kedy na pôde obvodného súdu v Nemecku pôsobí opatrovnícky sudca Jürgen Rudolf, tvorca myšlienky tzv. Cochemského modelu a ako najmladší sudca obvodného súdu v meste Cochem, sa dostal chtiac-nechtiac, rozhodnutím prezídia tunajších starších sudcov, k dosť neobľúbenej a nefungujúcej agende rodinného práva. Túto agendu, ako uvádza v knihe *Si moje dieťa*, ani nikdy nechcel robiť.

Ako to býva, väčšina revolučných myšlienok vzniká v stave frustrácie a potreby niečo zmeniť. Výsledkom frustrácie z nefunkčnosti rodinného práva a prevzatia rodičovskej zodpovednosti, ktorú si sudca Rudolph ako mladý začínajúci sudca skúsil na vlastnej koži, je aj vznik Cochemského modelu a zistenie, že práve nekomunikácia nielen rodičov samotných, ale aj profesií, ktoré im majú byť nápomocné, vedie k zdĺhavým súdnym konaniam a ešte viac sa tak vyostrujú konflikty medzi rodičmi. Jediným

JUDr. Lucia Raková *je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. V súčasnosti pracuje ako advokátsky koncipient v Advokátskej kancelárii Peter Rak, s. r. o. Zaoberá sa oblasťou rodinného práva a občianskeho práva.*

JUDr. Peter Rak *je absolventom Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne. Od roku 2009 je advokátom. Zaoberá sa predovšetkým právom občianskym, komunálnym a obchodným.*

výsledkom súdneho procesu vtedajšej právnej úpravy bolo často, že je to práve dieťa, ktoré trpí a vôbec sa nesleduje účel konania, priam sa na neho zabúda.

K zmene vnímania rodičovskej zodpovednosti prispela najmä konferencia v meste Cochem (rok 1992), na podnet sudcu Rudolpha, do ktorej zapojil všetkých zástupcov profesií a orgánov štátu.[1] Išlo o samotných sudcov z agendy rodinného práva, advokátov, sociálnych pracovníkov a mediátorov, v súdnom okrsku mesta Cochem. Jednoducho si prizval k stolu všetkých, ktorí participovali na jeho vlastných rodinnoprávnych pojednávaniach.

Sudca Rudolph, za kľúčové považoval vysvetlenie, prečo sa jednotlivé profesie na seba navzájom odvolávajú a kritizujú, ak im predsa ide o spoločný cieľ. Výsledkom bolo poukázanie na to, že jednotlivé profesie navzájom buď nepoznajú svoje oprávnenia alebo ich dokonca prekračujú, iné dokonca nemajú poznatky o náplni svojej práce a panuje tak predsudok jednotlivých profesií navzájom v tom, kto má vlastne v rodičovskom spore aké práva a povinností.

Ukázalo sa, že nekomunikácia a nepoznanie úloh týchto profesií navzájom, viedlo len k zbytočným prieťahom v konaní, ktoré malo v záujme maloletých detí skončiť už dávno.

Spoločným zjednocujúcim menovateľom a výsledkom konferencie však bol jednotný názor všetkých zúčastnených, že deti po rozvode či rozchode rodičov musia mať zachované práva na obidvoch rodičov.

Samozrejme, netreba zabúdať aj na skutočnosť, že ani samotní rodičia maloletých detí veľakrát na účel a záujmy svojich vlastných detí zabúdajú. Boli a sú natoľko pohrúžení do vzájomného boja otec – matka, manžel – manželka a práve súdny spor je miestom, kde sa môžu prezentovať ako tí, ktorým bolo ublížené a tí, ktorí sú víťazmi.

Porazeným je však vždy len dieťa, ak sa rodičia nevedia dohodnúť o jeho aktuálnom stave a budúcom živote a doslova ho používajú ako nástroj na vlastný boj či ako prostredníka vzájomnej komunikácie.

Toto boli základné príčiny, ktoré viedli sudcu Rudoplha k napísaniu knihy *Du bist mein Kind. Die „Cochemer Praxis"*, ktorá vyšla aj v Slovenskom jazyku.

Významná zmena chápania a ponímania rodinného práva v Nemecku nastala začiatkom 80. rokov, kedy s účinnosťou od 1. januára 1980 bol v nemeckom Občianskom zákonníku (BGB) nahradený pojem „rodičovská moc" pojmom „rodičovská starostlivosť."[2]

V roku 1998 prešiel nemecký právny poriadok BGB (Bürgerliches Gesetzbuch) reformou v oblasti rodinného práva, ktorá bola podmienená a vyvolaná snahou rodičov, ktorí aj po rozvode manželstva chceli niesť rodičovskú zodpovednosť za svoje dieťa. Do roku 1998 vychádzal BGB z ponímania rodičovskej zodpovednosti tak, že táto patrí obom rodičom iba vtedy, ak sa dieťa narodilo za trvania manželstva a rodičia spolu žili. Pokiaľ ale rodičia dieťaťa žili oddelene, rodičovskú zodpovednosť súd preniesol len na jedného z rodičov, pričom druhý stratil možnosť rozhodovať o svojom dieťati.[3]

Nemecký ústavný súd (Bundesverfassungsgereicht, ďalej len „BVG"), v rozsudku BVG zo dňa 3. 11. 1982, sp. zn. 1BvL25/80,[4] vtedajší právny stav rodičovskej zodpovednosti zhodnotil ako ústavne nekonformnú. Dôsledkom tohto sa udiala reforma BGB v oblasti rodinného práva, ktorou sa poňatie rodičovskej zodpovednosti zmenilo tak, že táto aj v prípade rodičov, ktorí spolu už nežijú, prípadne ani len nie sú manželmi, patrí im obom a o prípadnom prenesení tejto zodpovednosti len na jedného z rodičov môže rozhodnúť iba súd.[5]

Týmto nálezom Nemeckého spolkového ústavného súdu bola v Nemecku prvýkrát otvorená možnosť zachovania autonómie rodičovskej zodpovednosti i v prípade rozvedeného manželstva a boli tiež prvýkrát zohľadnené aspekty záujmov detí.[6]

Od tohto momentu sa prvky Cochemskej praxe postupne trvalo usídlili v nemeckej rodinnoprávnej agende a zotrvávajú v ňom dodnes. Nielen v Nemecku, ale aj v iných štátoch, ktoré tieto myšlienky prijali za vlastné a naučili sa s nimi pracovať tak, aby záujmy detí ostali prvoradým cieľom.

2. Čo je Cochemská prax

Ide predovšetkým o myšlienku, neskôr pretavenú do praxe, ktorej cieľom je vrátiť rozhodnutie o maloletom späť do rúk rozvádzajúcich či rozchádzajúcich sa rodičov a vyvodiť ich vlastnú rodičovskú zodpovednosť. K tomuto uvedomeniu si rodičom pomáhajú orgány a profesie, ktoré

1 Rudolph, J.: Si moje dieťa, „Cochemská prax" – cesty k ľudskejšiemu rodinnému právu, Vydané v rámci konferencie Nové európske trendy v starostlivosti o deti po rozvode rodičov, Bratislava, 2013, str. 22

2 Rudolph, J.: Si moje dieťa, „Cochemská prax" – cesty k ľudskejšiemu rodinnému právu, Vydané v rámci konferencie Nové európske trendy v starostlivosti o deti po rozvode rodičov, Bratislava, 2013, str. 18

3 Prof. Dr. Delhoff, N., Prof. Dr. Martiny, D.: National report- Parental Responsibilities Germany, *http://ceflonline.net/wp--content/uploads/Germany-Parental-Responsibilities.pdf,* 2005, s. 7

4 rozsudok BVG zo dňa 3. 11. 1982, sp. zn. 1BvL 25/80

5 Rudolph, J. : Jsi moje dítě, „Cochemska praxe" – cesty k lidštejšímu rodinnému právu, Drážďany, 2009, str. 18

6 Rudolph, J. : Si moje dieťa, „Cochemská prax" – cesty k ľudskejšiemu rodinnému právu, Vydané v rámci konferencie Nové európske trendy v starostlivosti o deti po rozvode rodičov, Bratislava, 2013, str. 18

participujú na zmiernení a vyriešení ich problému tak, aby sa dosiahlo rýchle, efektívne a stabilné upravenie rodičovských práv a povinností na čas po rozvode manželstva.

Prvotne sa táto prax snaží o to, aby výsledkom spoločnej práce bola rodičovská dohoda samotných rodičov, a až v poslednom rade, v prípade, ak skutočne chýba vôľa rodičov a ich uvedomenie si rodičovskej zodpovednosti, prípadne až ich neochota či nepotreba riešenia, sa k slovu dostal sudca, ako posledná inštancia pre vyriešenie rodičovských nezhôd.

Autoritatívny výrok súdu o tom, aké práva a povinnosti a vôbec to, ktorý z rodičov ich bude vykonávať a v akej miere, má byť len výnimočný jav, nie samozrejmosť, s akou veľký počet rodičov v stave vzájomného konfliktu vôbec vníma súd.

Postupom času, kedy sa na Nemeckom súde začala usídľovať táto myšlienka a ustavične sa prezentovala rozvádzajúcim sa manželom, vyvstali princípy, na ktorých funguje táto prax:

- rozhodnutie a zodpovednosť za maloleté dieťa patrí do rúk rodičov, až v poslednom rade súdu,
- primárne orientovať rodičov maloletého dieťaťa k tomu, aby spoločne uzavreli rodičovskú dohodu, a až v poslednom rade to ponechať na rozhodnutie súdu vo forme autoritatívneho rozsudku,
- profesie (advokáti, mediátori, psychológovia, klinickí psychiatri a pod.) a štátne orgány (Úrad práce sociálnych vecí a rodiny, Úrad pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže...), ktoré participujú na rodičovskom konflikte, sú si rovnocenné a sledujú rovnaký cieľ, ktorým je záujem maloletého dieťaťa,
- v záujme dieťaťa ide efektívne, rýchlo, zabezpečuje sa stabilita právnych, ale aj faktických vzťahov rodičov a dieťaťa,
- minimalizuje sa administratívna zaťaženosť nielen štátnych orgánov, profesií, ale aj rodičov,
- samotné konanie v Cochemskej praxi je neformálne a ústne, za osobnej účasti psychológa, kolízneho opatrovníka, prípadne advokáta alebo mediátora.

3. Cochemská prax na pilotných súdoch v SR

Zavedenie Cochemskej praxe na slovenských súdoch priniesla spolupráca Ministerstva spravodlivosti SR s organizáciou CEPEJ (The European Commission for effectivity of Justice- Európska komisia pre efektívnu justíciu.) Ide o medzinárodnú organizáciu založenú radou Európy, ktorej cieľom je zlepšenie efektívnosti súdnych systémov a dosiahnuť, aby súdne systémy členských štátov vybavovali veci bez zbytočných prieťahov, ale zároveň bola zachovaná kvalita rozhodnutí.[7]

Cieľom spolupráce je audit slovenského súdnictva ako celku, teda na základe sledovaní vybraných kritérií na vybraných súdoch, následne stanoviť diagnózu slovenského súdnictva, priniesť konkrétne odporúčania a efektívne riešenia. Nejde teda len o nastavenie efektívnejšieho fungovania rodinnoprávnej agendy na vybraných súdoch, ale aj riešenie stavu starých exekúcií, vypracovanie súdnej mapy a návrh špecializácie súdov, IT podpora, vytvorenie nových pracovných pozícií na súdoch a podobne.

V rámci tejto spolupráce sa ministerstvo spravodlivosti, na odporúčanie expertnej skupiny CEPEJ, zameralo aj na špecializáciu súdov a sudcov. V rámci tejto špecializácie sa v prvej fáze projektu vytvorila pracovná skupina pre nastolenie vhodných podmienok na súde pre rodinnoprávnu agendu.

Členmi tejto pracovnej skupiny sú zástupcovia ministerstva spravodlivosti, zástupcovia UPSVAR-u, zástupcovia psychológov a mediátorov, zástupcovia súdov, ktorí sú do tohto projektu zapojení a venujú sa rodinnoprávnej agende.

Výsledkom spolupráce je zavedenie princípov Cochemskej praxe na vybrané súdy v SR, ktoré sa do projektu zapojili. Ide o Okresný súd Prešov, Okresný súd Kežmarok, Okresný súd Košice I., Okresný súd Bratislava II. a Okresný súd Bratislava V. Koncom roka 2019 pribudli ďalšie tri novo zapojené súdy, a to Okresný súd Bardejov, Okresný súd Vranov nad Topľou a Okresný súd Poprad.

Časový rámec reálneho fungovania tohto projektu je vymedzená do konca roka 2020, kedy sa pilotný projekt končí. Avšak jeho ďalšie fungovanie je, samozrejme, podmienené úspešnosťou a kvalitou projektu, ktorý sa odzrkadlí v štatistickom zhodnotení na jar 2020.

7 Stav projektu AUDIT, august 2018, národný projekt: Procesno-organizačný audit Ministerstva spravodlivosti SR a vybraných organizácií rezortu spravodlivosti a audit výkonu súdnej moci, s. 2

Zdá sa však, že projekt si už našiel svoje miesto v systéme rodinnoprávnej agendy a jeho reálne fungovanie má pozitívny ohlas nielen v práci súdov, ale aj samotných účastníkov rodinných konaní, a to s poukazom na rýchlosť a efektívnosť súdneho konania.

Prehľad výsledkov ročného zhodnotenia a prínos Cochemskeho modelu uvádzame v závere tohto článku.

Ďalšou fázou tohto projektu bolo vytvorenie stabilnej personálnej platformy na základe vyhlášky č. 132/2017 Z. z,[8] Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obsadzovaní voľných štátnozamestnaneckých miest na súdoch výberovým konaním. Počas pilotného overovania sú postupne do tímu sudcov prideľovaní pracovníci – vyšší súdni úradníci ako koordinátori projektu, asistenti, tajomníci, psychológovia. Ich úlohou je predovšetkým príprava pojednávania, príprava hodnotenia dôkazov pre sudcu, príprava rozhodnutí pre sudcu a iné procesné úkony súvisiace s prípravou spisu

Vzhľadom na to, že ide o neformálny proces, ten ktorý súd si tento model môže prispôsobovať, aj reálne prispôsobuje vlastným potrebám. To, ako si tento model prispôsobí svojím podmienkam súd v Prešove v porovnaní so súdom v Kežmarku alebo v Bratislave bude závisieť od viacerých faktorov, predovšetkým od počtu podaní na tom ktorom súde ako aj personálnymi možnosťami súdu a podobne (lokálna špecifikácia).

8 vyhláška č. 132/2017 Z. z, Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obsadzovaní voľných štátnozamestnaneckých miest na súdoch výberovým konaním

Ako teda Cochemská prax funguje po procesnej stránke?

Po tom čo na súd dôjde návrh, ktorý je predmetom rodinnoprávnej agendy (návrh na rozvod manželstva, návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností – vrátane výživného a jeho zmeny, návrh na udelenie súhlasu s vycestovaním maloletého do cudziny, a podobne), vyšší súdny úradník ako koordinátor projektu predvolá účastníkov konania, ale aj ich právnych zástupcov na informatívny výsluch.

Spolu s predvolaním na informatívny výsluch (prvé stretnutie rodičov maloletého) v zmysel § 118 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, je účastníkom konania doručené aj poučenie, ako bude súd postupovať na tomto informatívnom výsluchu a že jeho cieľom je dohoda samotných rodičov o budúcnosti ich dieťaťa. Súd takto apeluje na rodičov, aby sami prevzali rodičovskú zodpovednosť a dohodli sa, nakoľko len oni najlepšie poznajú svoje dieťa. K predvolaniu je pripojený zoznam dvadsiatich prosieb dieťaťa,[9] ktoré sformuloval prof. Rudolph a ktoré sú priamo prevzaté z jeho knihy.

9 Rudolph, J. : Jsi moje dítě, „Cochemska praxe“ – cesty k lidštejšímu rodinnému právu, Drážďany, 2009, str. 5 – 7

Na informatívny výsluch koordinátor prizve aj súdom ustanoveného kolízneho opatrovníka, ktorý priamo podá správu o prešetrení pomerov v rodine. Je osobne prítomný v sporoch, ktoré sa už z podaného návrhu zdajú byť viac ako konfliktnejšie. Ak sa koordinátor domnieva, že stačí len prečítanie správy na informatívnom výsluchu, zabezpečí len prečítanie tejto správy od kolízneho opatrovníka. Na každé ďalšie stretnutie (ak prvé bolo neúspešné a neskončilo sa reálnou dohodou rodičov, ale je šanca k tejto dohode dospieť, resp. rodičia chcú spolu komunikovať a deklarujú ochotu dohodnúť sa), je už kolízny opatrovník volaný osobne.

Na informatívny výsluch je volaný aj vyškolený psychológ (ide o zamestnanca súdu v rodinnoprávnej agende), ktorý je s vecou oboznámený a priamo na informatívnom stretnutí zhodnotí podaný návrh a ako aj navrhnutý spôsob z neho vyplývajúci očami maloletého a jeho následky, priamo môže odpovedať na prípadné otázky rodičov maloletého ako aj kolízneho opatrovníka a podobne.

Ako je vidieť z vyššie uvedeného, na jednom stretnutí je prítomných viacero odborných profesií z dôvodu, aby na jednom mieste bolo možné naraz zodpovedať a ujasniť si to, čo by inak mohlo byť predmetom samotného súdneho sporu. Nejde o kvantitatívny počet, ale o kvalitu tohto stretnutia, na ktorom je vzájomná kooperácia viacerých profesií žiadaná a prospešná.

Celý proces, od podania návrhu na súd až po reálne konanie sa prvého informatívneho stretnutia na súde trvá približne 3 týždne.

Ako vyzerá samotný informatívny výsluch?

Vyšší súdny úradník ako koordinátor projektu v neformálnej miestnosti súdu, nie v pojednávacej miestnosti súdu, zistí totožnosť prítomných osôb a predstaví účel stretnutia. Vyzve navrhovateľa (matku, otca maloletého), aby uviedol či na podanom návrhu trvá a či sa prípadne nezmenili okolnosti od času podania návrhu do doby konania stretnutia. To isté umožní aj odporcovi. Vyzve kolízneho opatrovníka na podanie správy o prešetrení pomerov v rodine ako aj psychológa, aby sa vyjadril k návrhu. Tak ako na začiatku informatívneho stretnutia, aj v jeho priebehu apeluje

na rodičov, aby svoje návrhy a argumenty hodnotili triezvo a uvážene a takto ich usmerňuje aby, ak je to možné, uzavreli rodičovskú dohodu. Informatívny výsluch ako taký je vedený neformálne a nemá striktne predpísaný postup ako napríklad pred sudcom. Ide v podstatne o diskusiu účastníkov konania, v ktorej sú im nápomocní ostatní zúčastnení v prípade, ak sa na nich títo obrátia

Informatívny výsluch môže viesť k rodičovskej dohode, čo je aj jeho hlavným cieľom a už v tejto fáze sa priamo formuluje rodičovská dohoda ako aj jej znenie, ktoré pripravuje koordinátor v priebehu stretnutia. V Zázname o stretnutí rodičov v takomto prípade bude stručne opísaný priebeh výsluchu a v závere už priamo napísaná rodičovská dohoda, na ktorej sa rodičia maloletého dohodli. V takomto ideálnom prípade, sa táto rodičovská dohoda už len posúva súdu na schválenie, pričom termín jej schválenia je koordinátorom oznámený účastníkom konania ihneď na tomto stretnutí, teda priamo v texte Záznamu o stretnutí rodičov je uvedený termín na schválenie uzavretej rodičovskej dohody.

To znamená, že ak je ochota rodičov maloletého spolu komunikovať a prevziať rodičovskú zodpovednosť, celý spor sa končí už v tejto fáze a trvá približne 3 týždne od času podania návrhu do koncipovania rodičovskej dohody, ktorú už schváli súd v konkrétnom, im už známom termíne, spravidla do 2 – 3 týždňov, prípadne aj skôr, v závislosti od termínov poskytnutých na tento účel priamo sudcom koordinátorovi projektu.

Samozrejme, ak sa medzičasom zmenia okolnosti, prípadne sa rodičia dohodnú na inom znení rodičovskej dohody, resp. rodičovskú dohodu modifikujú tak, aby lepšie zodpovedala ich potrebám a potrebám maloletých detí, táto sa dá meniť až do času jej schválenia pred súdom.

V opačnom prípade, ak sa rodičia maloletého nevedia ani na tomto informatívnom výsluchu dohodnúť a nie sú ochotní prevziať svoju rodičovskú zodpovednosť, môže koordinátor projektu sprostredkovať účastníkom spoluprácu s Referátom poradensko- psychologických služieb na príslušnom Úrade práce sociálnych vecí a rodiny, môže odporučiť mediačné stretnutie, prípadne určiť ďalšie stretnutie rodičov na informatívny výsluch v určitom časovom odstupe. Samozrejme, všetko za účelom toho, aby bola dohoda rodičov možná.

Ak sa ani napriek tejto snahe rodičia nedohodnú, resp. priamo koordinátorovi oznámia, že na dohode ani nebudú pracovať a odmietajú pomoc zúčastnených profesií, koordinátor projektu spis postúpi priamo zákonnému sudcovi na ďalší procesný postup, ktorým bude vytýčenie pojednávania vo veci samej a začína sa štandardný postup súdu vo veci maloletého a súd vydá autoritatívne rozhodnutie.

Aké sú reálne výsledky ročného fungovania tohto modelu na pilotných súdoch?

Okresný súd Bratislava II. (spracované výsledky za celkové obdobie 07/2019 – 12/2019):
57 začatých Cochem konaní, z toho sa v 33 prípadoch uskutočnil informatívny výsluch, z toho:

- 26 úspešne uzavretých rodičovských dohôd,
- 1 autoritatívne rozhodnutie súdu po neúspešnom Cocheme,
- 3 späťvzatia návrhu na začatie konania po informovanom výsluchu Cochem,
- 27 ešte neukončených vecí (postúpené na mediáciu, rodičovskú poradňu a pod.)

Okresný súd Bratislava V. (spracované výsledky za obdobie 9/2018 – 9/2019):
271 začatých Cochem konaní, z toho sa v 124 prípadoch uskutočnil informatívny výsluch, z toho:

- 64 úspešných rodičovských dohôd,
- 1 späťvzatie návrhu na začatie konania po informatívnom výsluchu Cochem,
- 41 konaní postúpených na autoritatívne súdne konanie,
- ostatné konania postúpené na mediáciu, poradenstvo, a podobne.

Okresný súd Kežmarok (spracované výsledky za obdobie 9/2018 – 9/2019):
188 začatých Cochem konaní, z toho:

- 76 úspešných rodičovských dohôd,
- 20 konaní postúpených na autoritatívne súdne konanie,
- ostatné konania boli postúpené na mediáciu, poradenstvo, a podobne, príp. boli späťvzaté,

Okresný súd Prešov (spracované výsledky za obdobie 9/2018-12/2019):
768 začatých Cochem konaní, z toho sa v 568 prípadoch uskutočnil informatívny výsluch, z toho:

- 316 úspešne uzavretých rodičovských dohôd,
- 76 späťvzatí návrhu na začatie konania po informovanom výsluchu Cochem,
- 43 autoritatívnych rozhodnutí súdu po neúspešnom Cocheme,
- ostatné ešte neukončené (postúpené na mediáciu, rodičovskú poradňu a pod.)

Okresný súd Košice I. (spracované výsledky za celkové obdobie 4/2019 – 1/2020):
104 začatých Cochem konaní, z toho sa v 84 prípadoch uskutočnil informatívny výsluch, z toho:

- 61 úspešne uzavretých rodičovských dohôd,
- 2 späťvzatia návrhu na začatie konania po informovanom výsluchu Cochem,
- 1 autoritatívne rozhodnutie súdu po neúspešnom Cocheme,
- ďalšie konania sú ešte neukončené.

Tieto informácie boli autorom poskytnuté v rámci žiadosti advokátskej kancelárie v zmysle zákona č. 211/2002 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov a získala ich autorka tohto článku na IV. konferencii Asociácie rodinných mediátorov Slovenska, ktorá sa konala v dňoch 7. – 8. februára 2020 v Bratislave, na ktorej výsledky fungovania Cochemského modelu odprezentovali priamo jednotliví koordinátori projektu za pilotné okresné súdy a tiež sudcovia rodinnoprávnej agendy v panelovej diskusii.

Vyššie uvedené údaje sú len orientačné, nejedná sa o oficiálne štatistické údaje. Údaje uvedené v poskytnutých informáciách súdov na základe infozákona sa nemusia zhodovať s údajmi poskytnutými jednotlivými koordinátormi, ktoré sú spracovávané interne.

Celý projekt zavedenia tohto modelu vychádza z predpokladu, že to majú byť rodičia maloletého dieťaťa, kto rozhoduje o ich osude, nie súd. K ingerencii štátu do rodinného života dieťaťa a jeho rodičov má dôjsť len v nevyhnutných prípadoch a v nevyhnutnej miere. Skôr ako súd a ostatné zúčastnené profesie začnú využívať svoje mocenské práva a povinnosti, mali by len ako nápomocní sprostredkovatelia viesť rodičov k pochopeniu a reálnemu uchopeniu ich rodičovskej zodpovednosti tak, aby sa na budúcnosti svojho dieťaťa vedeli dohodnúť ako dvaja dospelí ľudia.

Ako je vidieť, úspešnosť fungovania akéhokoľvek rozumného projektu nie je v tom, že vychádza z legislatívne striktnej úpravy v zákone, stačí len zmena myslenia a ochota tak rodičov ako aj inštitúcií im pomáhajúcim vytvoriť model, ktorý reálne funguje a prináša pozitívne výsledky a odozvu. Tento projekt sa za svoje už skoro dvojročné obdobie aplikácie na pilotných súdoch osvedčil, čo potvrdzujú kladné výsledky, ale aj pozitívne hodnotenia rodinnoprávnych sudcov a koordinátorov im pomocným.

Model modernej opatrovníckej justície, ktorá je rýchla, efektívna a dlhodobá je to, čo slovenská justícia potrebuje a čo jej pridá na dôveryhodnosti nás rodičov ako aj spoločnosti. ■

RESUMÉ

Cochemská prax v praxi pilotných súdov v SR (Moderná opatrovnícka justícia)
Autori článku sa dlhodobo venujú téme Cochemská prax. Svoje poznatky a zhrnutie tejto problematiky spracovali v článku, ktorý je navyše obohatený výstupom z fungovania a zavedenia Cochemskej praxe vo forme číselných údajov jeho úspešnosti na konkrétnych slovenských súdoch.

SUMMARY

Cochem Model in the Practice of Pilot Courts in the Slovak Republic (Modern Child Custody Justice)
The authors have been for a long time dealing with the Cochem model and related practice. The article brings their knowledge and a summary of this issue, and it also gives insight into the functioning and implementation of the Cochem model in the form of statistics on its success in specific Slovak courts.

ZUSAMMENFASSUNG

Cochemer Erfahrungen in der Praxis der Pilotgerichte in der Slowakischen Republik (Moderne Pflegschaftjustiz)
Die Autoren des Artikels widmen sich langfristig dem Thema der Cochener Praxis. Ihre Erkenntnisse sowie die Zusammenfassung dieser Problematik haben sie im Artikel verfasst, der überdies um den Bericht über die Tätigkeit und die Einführung der Cochemer Praxis durch zahlenmäßige Angaben über deren Erfolg an konkreten slowakischen Gerichten erweitert ist.

Právne postavenie profesionálnych športovcov optikou závislej práce

JUDr. Jozef Greguš, PhD., LL.M.

Predkladaný článok je zameraný na problematiku právneho postavenia profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch optikou športovej činnosti ako závislej práce. Problematika právneho postavenia profesionálnych športovcov a povaha ich profesionálnych hráčskych zmlúv sa stala v súčasnej dobe diskutovanou a sledovanou témou v dôsledku predčasného ukončenia športových súťaží z dôvodu aktuálne sa šíriaceho koronavírusu SARS–CoV–2 (ďalej len: „koronavírus"). Autor v článku poukazuje na vzájomné prepojenie športovej činnosti a závislej práce, analyzuje právne postavenie profesionálnych športovcov a v závere článku formuluje návrhy de lege ferenda, ktoré z hľadiska ich obsahu možno pre aplikačnú prax považovať za inšpiratívne.

Úvod

Športové právo ako relatívne samostatné právne odvetvie v podmienkach Slovenskej republiky patrí k dynamicky sa rozvíjajúcim právnym odvetviam s prvkami prierezovosti k iným právnym odvetviam súkromného a verejného práva. Výnimkou v tomto smere nie je ani pracovné právo, ktoré spolu so základným a nosným zákonom z oblasti športového práva determinujú právne postavenie profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch. Za základný právny predpis v oblasti športového práva možno považovať zákon č. 440/2015 Z. z. zákon o športe v znení neskorších predpisov (ďalej len: *„zákon o športe"*).

JUDr. Jozef Greguš, PhD., LL.M. *je absolventom študijného programu LL.M. v odbore športové právo na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. V súčasnosti pôsobí ako vyšší súdny úradník na Okresnom súde v Trnave a ako hlavný rozhodca ľadového hokeja.*

Na základe právneho postavenia profesionálnych športovcov v rámci kolektívnych športov môžeme identifikovať právny vzťah, na základe ktorého profesionálni športovci vykonávajú športovú činnosť. Správna identifikácia právneho vzťahu medzi profesionálnym športovcom a športovou organizáciou má podstatný vplyv na práva a povinnosti, ktoré profesionálnym športovcom v rámci zmluvného vzťahu so športovou organizáciou vyplývajú.

Právne postavenie profesionálnych športovcov sa po novele zákona o športe zákonom č. 6/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 440/2015 Z. z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len: *„novela zákona o športe"*), ktorý nadobudol účinnosť od 1. 2. 2020, v kontexte predčasného ukončenia športových súťaží v dôsledku aktuálne sa šíriaceho koronavírusu, stalo nosnou témou diskusií odborníkov z teórie a praxe športového práva. Z uvedeného dôvodu sa

v nasledujúcich častiach nášho článku budeme bližšie zaoberať analýzou súčasného právneho postavenia profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch s cieľom poukázať na nepriaznivú legislatívnu úpravu súčasného právneho postavenia profesionálnych športovcov.

1. Vzájomný vzťah športového a pracovného práva

Vzájomný vzťah športového práva a pracovného práva môžeme podľa nášho názoru chápať v širšom zmysle slova a v užšom zmysle slova. V širšom zmysle slova možno vzájomný vzťah športového práva a pracovného práva vidieť pri porovnaní vzájomnej podobnej povahy športového a pracovného práva ako právnych odvetví. Pracovné právo sa považuje za samostatné právne odvetvie s hybridnou povahou, ktorá je charakteristická súkromnoprávnymi, ale aj verejnoprávnymi prvkami.[1] Športové právo, podobne ako pracovné právo, zahŕňa prvky verejného, ale aj súkromného práva.[2] Vzájomný vzťah športového a pracovného práva v širšom zmysle slova môže byť reprezentovaný aj prostredníctvom delegovanej pôsobnosti zákona č. 311/2003 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len: *„Zákonník práce“*) na právne vzťahy pri vykonávaní športu na základe zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu podľa § 46 ods. 2 zákona o športe. V rámci užšieho chápania možno vzájomný vzťah športového a pracovného práva identifikovať prostredníctvom konkrétnych pracovnoprávnych inštitútov, ktoré možno aplikovať na konkrétny právny vzťah medzi profesionálnym športovcom a športovou organizáciou. Typickým príkladom môže byť inštitút dovolenky podľa § 44 zákona o športe, ktorý patrí medzi typické inštitúty pracovného práva. Nakoľko vzájomný vzťah športovej činnosti a závislej práce je kľúčovým aspektom k analýze právneho postavenia profesionálnych športovcov, v ďalšej časti nášho článku pristúpime k vymedzeniu vzájomného vzťahu športovej činnosti a závislej práce.

1.1 Práca, závislá práca a športová činnosť

Pri analýze športovej činnosti ako závislej práce je na úvod potrebné ozrejmiť pojem *práca*. Pracovné právo ako právny pojem vychádza nielen z fyzikálnej definície práce, ale predovšetkým z jej hospodárskej definície, v zmysle ktorej *práca* ako výrobný faktor slúži na pokrytie potrieb telesného a duševného rozvoja človeka. Súčasne je potrebné uviesť, že predmet pracovného práva nemožno odvodiť len zo slov *právo* a *práca*, ale ľudská práca musí spĺňať určité kvalitatívne požiadavky na to, aby mohla byť predmetom pracovného práva.[3] Tieto požiadavky sú pretavené v definícii pojmu závislá práca podľa § 1 ods. 2 Zákonníka práce, pretože predmetom pracovného práva môže byť iba závislá práca.

Pojmy *práca, závislá práca* a *športová činnosť* sú medzi sebou navzájom prepojené. Najširším pojmom z uvedenej trojice pojmov je pojem *práca,* pod ktorým môžeme v najširšom zmysle slova rozumieť akúkoľvek ľudskú prácu v ľubovoľnej oblasti hospodárstva. V oblasti športu môžeme hovoriť o *športovom výkone*. Z uvedeného vyplýva, že *športový výkon* je *práca* vykonávaná v oblasti športu. Súčasne platí, že nie každá práca je predmetom úpravy pracovnoprávnych noriem, pretože predmetom pracovného práva je len závislá práca.[4] Na základe uvedeného platí, že nie každý *športový výkon* musí byť automaticky považovaný za *závislú prácu*. Športový výkon môže byť považovaný za *závislú prácu* len v tom prípade, pokiaľ spĺňa všetky definičné znaky *závislej práce* v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce. Akákoľvek iná *práca v oblasti športu*, resp. iná *športová činnosť* nemôže byť predmetom pracovného práva, a to ani na základe zhodného prejavu vôle profesionálneho športovca a športovej organizácie. Takáto *práca v oblasti športu*, resp. *športová činnosť* musí byť vykonávaná v inom režime, akým je režim pracovného práva. Typickým príkladom je dobrovoľnícka činnosť v oblasti športu na základe zákona č. 406/2011 Z. z. zákon o dobrovoľníctve v znení neskorších predpisov.

1.2 Športová činnosť ako závislá práca

Na to, aby mohla byť športová činnosť profesionálneho športovca považovaná za závislú prácu, musí spĺňať definičné znaky závislej práce podľa § 1 ods. 2 Zákonníka práce. Podľa § 1 ods. 2 Zákonníka práce platí, že závislá práca je vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa

1 OLŠOVSKÁ, A.: Skončenie pracovného pomeru. 2. vydanie. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2017, str. 9, ISBN 978-80-7552-944-2.

2 GÁBRIŠ, T.: Športové právo. 1. vydanie. Bratislava : EUROKÓDEX, 2011, str. 25, ISBN 978-80-89447-52-7.

3 BARANCOVÁ, H., SCHRONK, R.: Pracovné právo. Druhé prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : Sprint 2, 2013, str. 36, ISBN 978-80-89393-97-8.

4 OLŠOVSKÁ, A.: Pracovný pomer. 1. vydanie. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2017, str. 9, ISBN 978-80-7552-946-6.

a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, v pracovnom čase určenom zamestnávateľom. Podľa § 1 ods. 3 Zákonníka práce platí, že závislá práca môže byť vykonávaná v pracovnom pomere, v obdobnom pracovnom vzťahu (*štátnozamestnanecký pomer*) alebo výnimočne za podmienok ustanovených v tomto zákone aj v inom pracovnoprávnom vzťahu (*dohody o vykonaní práce mimo pracovného pomeru*). Závislá práca nemôže byť vykonávaná v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov. Definícia závislej práce predstavuje kogentnú normu verejnoprávneho charakteru.[5] Od definície závislej práce sa nemôžu zmluvné strany odchýliť. Na účely nášho článku v jeho ďalšej časti pristúpime k analýze športovej činnosti ako závislej práce a k následnej subsumpcii športovej činnosti v kolektívnych športoch pod definičné znaky závislej práce, ktoré sú uvedené v § 1 ods. 2 Zákonníka práce.

5 ŠTEFKO, M.: Výkon závislé práce. Časopis pro právní vědu a praxi. Brno, č. 16, rok 2008, str. 339, ISSN 1210-9126.

Osobný výkon práce je jedným z charakteristických znakov závislej práce. V zmysle § 47 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce je výkon závislej práce naviazaný výlučne na osobu zamestnanca a zamestnanec sa pri výkone závislej práce nemôže dať zastúpiť. Športová činnosť je rovnako tak naviazaná na konkrétne kvalitatívne vlastnosti konkrétneho profesionálneho športovca. Profesionálny športovec disponuje konkrétnymi športovými vlastnosťami, ktoré sú rozhodujúce pre jeho angažovanie zo strany športových organizácií. Z uvedeného dôvodu nie je rovnako tak možné, aby sa profesionálny športovec dal pri výkone športovej činnosti zastúpiť. Tejto skutočnosti nebráni ani fakt, že v kolektívnych športoch na konkrétnych herných postoch môže dôjsť k substitúcii hráčov, aby si konkrétny hráč mohol počas športového zápasu oddýchnuť. Počas takého oddychu profesionálneho hráča nedochádza k jeho zastúpeniu v zmysle Občianskeho zákonníka na konkrétnom hernom poste. Na podporu našich argumentov uvádzame, že vo väčšine kolektívnych športov sa profesionálny športovec môže dopustiť porušenia konkrétnych pravidiel športu aj počas jeho športovej substitúcie, napríklad nešportovým správaním. Súčasne platí, že profesionálny športovec vykoná športovú činnosť aj počas športovej substitúcie, ktorá sa v zmysle zákona o športe považuje za pracovný čas profesionálneho športovca, za ktorý mu patrí mzda. Z uvedeného dôvodu nie je možné akceptovať tvrdenia, že pri striedaní hráčov na konkrétnych postoch dochádza k zastúpeniu športovcov a tým výkon športovej činnosti nemá výlučne osobný charakter.

Druhým definičným znakom závislej práce je, že je to **práca vykonávaná pre zamestnávateľa a v jeho mene**. Profesionálna športová činnosť v kolektívnych športoch je vykonávaná taktiež pre športovú organizáciu v postavení zamestnávateľa profesionálnych športovcov a v jej mene. V tabuľkách športových súťaží vystupuje názov športovej organizácie ako zamestnávateľa a nie mená profesionálnych športovcov. Výkon športovej činnosti profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch je primárne vykonávaný pre čo najlepšie výsledky športovej organizácie, ktorá vystupuje v konkrétnej športovej súťaži a až následne ako sekundárny na dosiahnutie individuálnych štatistík v rámci konkrétnej športovej súťaže. V aplikačnej praxi je možné stretnúť sa s argumentmi, ktorých obsahom je tvrdenie, že pri mediálne známych profesionálnych športovcoch je výkon profesionálnej športovej činnosti vykonávaný primárne na účely ich podnikateľských aktivít v oblasti marketingu, sponzoringu, alebo, že príjem takýchto profesionálnych športovcov z reklamnej činnosti prevyšuje ich príjmy z profesionálnej športovej činnosti. Sme toho názoru, že obdobné argumenty aplikačnej praxe nie sú opodstatnené, pretože definičné znaky závislej práce je potrebné skúmať v rámci konkrétneho zmluvného vzťahu profesionálneho športovca a športovej organizácie a akékoľvek iné podnikateľské aktivity profesionálneho športovca sú vo vzťahu k predmetu skúmania športovej činnosti ako závislej práce irelevantné. Obdobnú situáciu možno vyabstrahovať pri obmedzení zárobkovej činnosti po skončení pracovného pomeru v zmysle § 83a Zákonníka práce pri *tzv. konkurenčných doložkách*. Preto akékoľvek iné podnikateľské aktivity profesionálnych športovcov podľa nášho názoru nemajú v zásade vplyv na posúdenie športovej činnosti ako závislej práce medzi športovou organizáciou a profesionálnym športovcom.

Na druhej strane uvádzame, že určitý aplikačný problém môže nastať pri profesionálnom športovcovi, ktorý je zároveň jediným spoločníkom a konateľom športovej organizácie, ktorá má formu spoločnosti s ručením obmedzeným. Uvedenú situáciu možno porovnať s výkonom práce jediného konateľa a spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným alebo s problematickou situáciou súbežného výkonu závislej práce fyzickej osoby, ktorá má právne postavenie konateľa obchodnej spoločnosti a súčasne zamestnanca.

V poradí ďalším definičným znakom závislej práce je, že je to **práca vykonávaná v pracovnom čase určenom zamestnávateľom**. Profesionálny športovec nemá pevne stanovenú pracovnú dobu v porovnaní so zamestnancami podľa Zákonníka práce. Z uvedeného však nie je možné automaticky vyvodiť právny záver, že profesionálny športovec v kolektívnom športe si sám určuje čas výkonu športovej činnosti, v dôsledku čoho by platilo, že *športová činnosť je vykonávaná v pracovnom čase určenom zamestnancom a nie zamestnávateľom.* Pracovný čas profesionálneho športovca je určený najmä zo strany športovej organizácie v postavení zamestnávateľa. Športová organizácia určuje profesionálnemu športovcovi harmonogram tréningových jednotiek zväčša na jeden až dva týždne vopred. V aplikačnej praxi je možné sa stretnúť s názormi, že časový úsek športového zápasu nespĺňa vyššie uvedený znak závislej práce, pretože je autoritatívne určený riadiacim subjektom športovej súťaže a nie športovou organizáciou ako zamestnávateľom profesionálneho športovca. Pri tomto argumente je však potrebné zdôrazniť, že športové organizácie na základe členstva v národných športových zväzoch na základe ich vnútorných predpisov delegujú svoje právomoci na riadiaci subjekt konkrétnej športovej súťaže, aby zostavil pre konkrétnu športovú súťaž rozpis súťaží. Súčasne platí, že vo väčšine prípadov sa práve športové organizácie priamo podľa svojich potrieb podieľajú na zostavení rozpisu súťaží, ktorý je výsledkom negociačných procesov športových organizácií a riadiaceho subjektu a do veľkej miery zohľadňuje samotné požiadavky športovej organizácie ako zamestnávateľa. Obdobná situácia platí pri prípravných, priateľských alebo turnajových športových stretnutiach, predohrávkach alebo dohrávkach, kedy je konkrétny úradný začiatok športového zápasu určený po zohľadnení požiadaviek športových organizácií v postavení zamestnávateľov. Spornou sa v tomto smere môže javiť aj situácia, kedy športová organizácia poskytne profesionálnemu športovcovi viac časových úsekov na regeneráciu, pričom je na výbere profesionálneho športovca, v rámci ktorého časového úseku sa rozhodne využiť možnosti regenerácie. Aj pri tomto argumente uvádzame, že podľa nášho názoru je primárne dôležité, aby športová organizácia stanovila časový rámec určený na regeneračný proces, zväčša po dohode so správcom alebo vlastníkom iného účelového športového zariadenia, a je len na samotnom profesionálnom športovcovi, ktorý si sám rozhodne v rámci regeneračného dňa, v akom časovom úseku sa zúčastní na procese regenerácie.

Štvrtým definičným znakom závislej práce je, že ide o **prácu vykonávanú podľa pokynov zamestnávateľa.** Najčastejším protiargumentom z prostredia aplikačnej praxe je, že profesionálny športovec nie je v rámci konkrétnej hernej situácie vždy viazaný pokynmi zamestnávateľa a väčšina herných situácií je výsledkom jeho samostatnej tvorivej športovej činnosti. Športová organizácia v postavení zamestnávateľa nemusí tieto pokyny vydávať sama prostredníctvom štatutárneho orgánu zamestnávateľa, ale aj prostredníctvom tretích osôb, vo vzťahu k profesionálnym hráčom prostredníctvom trénerov. Obdobná situácia je formulovaná v § 82 Zákonníka práce, podľa ktorého vedúci zamestnanci sú povinní riadiť a kontrolovať prácu zamestnancov a medzi ich základné povinnosti podľa § 81 písm. a) Zákonníka práce patrí plniť pokyny nadriadených v súlade s právnymi predpismi. Podľa § 6 ods. 1 písm. a) zákona o športe sa za športového odborníka považujú aj tréneri.[6] Podľa § 6 ods. 3 zákona o športe môže športový odborník vykonávať svoju činnosť v rámci podnikania, pracovného pomeru alebo iného pracovnoprávneho vzťahu podľa Zákonníka práce, iného pracovnoprávneho vzťahu podľa zákona o športe, dobrovoľníckeho vzťahu alebo bez zmluvy. Podľa § 32 písm. h) zákona o športe platí, že profesionálny športovec je povinný dodržiavať pokyny trénerov a členov realizačného tímu. Na základe vyššie uvedeného je preto podľa nášho názoru právne irelevantné, v akom právnom vzťahu vystupuje tréner k športovej organizácii podľa zákona o športe, pretože na účely podriadenia športovej činnosti profesionálneho športovca pod definičné znaky závislej práce optikou základnej povinnosti profesionálneho športovca stačí, pokiaľ športová organizácia na základe zmluvného vzťahu delegovala vydávanie jej pokynov profesionálnemu športovcovi na trénerov a členov realizačného tímu. Pokiaľ športová organizácia v rámci zmluvného vzťahu takúto právomoc na trénerov a členov realizačného tímu delegovala, podľa § 32 písm. h) zákona o športe je profesionálny športovec povinný takéto pokyny dodržiavať a na účely podriadenia športovej činnosti pod definičné znaky závislej práce je možné takéto pokyny trénerov a členov realizačného tímu považovať za pokyny vydávané zamestnávateľom v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce.

Posledným, piatym definičným znakom závislej práce je, že ide o **prácu vykonávanú vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca**. Vzťah nadriadenosti športovej

6 KOHOUT, D.: Právní postavení sportovních trenérů v České republice, str. 22. In: Acta Universitatis Carolinae – Iuridica 1, Praha : Právnická fakulta. Univerzita Karolova, 2019, str. 19 – 32, ISSN 0323-0619.

organizácie a podriadenosti profesionálneho športovca determinujú viaceré okolnosti, napríklad monopolné postavenie, resp. výber športových organizácií ako potenciálnych zamestnávateľov v rámci konkrétnej športovej súťaže, ekonomickou prevahou športovej organizácie oproti profesionálnemu športovcovi alebo vzájomnými právami a povinnosťami zmluvných strán. Určitým problematickým aspektom môže byť vyššie zmienená situácia, kedy profesionálny športovec je súčasne jediným spoločníkom alebo akcionárom športovej organizácie, pretože v takomto prípade je profesionálny športovec ako zamestnanec tá istá fyzická osoba, ako jediný spoločník alebo akcionár obchodnej spoločnosti v postavení zamestnávateľa. Takýchto prípadov sa však v aplikačnej praxi vyskytuje len veľmi málo.

Na základe vyššie demonštratívnym spôsobom uvedenej subsumpcie športovej činnosti pod definičné znaky závislej práce podľa § 1 ods. 2 Zákonníka práce je možné dospieť k právnemu záveru, že športová činnosť v kolektívnych športoch spĺňa definičné znaky závislej práce podľa § 1 ods. 2 Zákonníka.

Problematikou športovej činnosti ako závislej práce a následného právneho postavenia profesionálnych športovcov sa zaoberá mnoho odborníkov z oblasti teórie a praxe športového práva. Mnohí z týchto autorov patria k popredným špičkovým odborníkom na uvedenú problematiku, ktorí svoje vedecké a odborné príspevky publikovali v zahraničných alebo domácich publikáciách alebo vedeckých článkoch. Viacerí autori dospeli v rámci svojich vedeckých publikácií k právnemu záveru, že športová činnosť profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch spĺňa znaky závislej práce, ktoré sú uvedené v § 1 ods. 2 Zákonníka práce.[7] K obdobnému záveru dospela aj rozhodovacia činnosť Súdneho dvora Európskej únie, ktorý v rámci svojej rozhodovacej činnosti podriadil profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch pod status zamestnancov,[8] resp. právna prax niektorých slovenských orgánov verenej správy.[9]

2. Právne postavenie profesionálnych športovcov na Slovensku

Právne postavenie profesionálneho športovca má nespochybniteľne enormný význam pre oblasť práv a povinností v rámci zmluvného vzťahu medzi profesionálnym športovcom a športovou organizáciou, najmä právnym režimom ich vzájomného spravovania. Skutočnosť, či profesionálny športovec vystupuje v pozícii samostatne zárobkovo činnej osoby alebo zamestnanca má podstatný vplyv na niektoré právne inštitúty, ako napríklad *výklad právnych noriem, kogentnosť a dispozitívnosť právnych noriem* podľa toho, akým právnym režimom a právnym predpisom sa ich vzájomné práva a povinnosti vyplývajúce zo záväzkovo právneho vzťahu budú spravovať.

Právne postavenie profesionálnych športovcov sa v poslednom období v rámci slovenského právneho poriadku menilo. Pre právne postavenie profesionálnych športovcov sú v zásade dôležité tri časové obdobia, ktoré vymedzovali právne postavenie profesionálnych športovcov. Prvým z nich je časové obdobie pred prijatím zákona o športe, druhým je časové obdobie po prijatí zákona o športe a tretím v poradí je časový úsek po prijatí novely zákona o športe, ktorá nadobudla účinnosť od 1. 2. 2020.

Pred prijatím zákona o športe sa jediná legislatívna zmienka o právnom postavení profesionálnych športovcov nachádzala v § 2 ods. 3 Zákonníka práce účinného do 31. 12. 2015, podľa ktorého sa pracovnoprávne vzťahy profesionálnych športovcov spravujú ustanoveniami Zákonníka práce, ak osobitný predpis neustanovuje inak. Legislatívna úprava vychádzala zo subsidiárnej pôsobnosti Zákonníka práce, pričom do 31. 12. 2015 nebol účinný žiadny osobitný právny predpis, ktorý by bližšie pracovnoprávne vzťahy profesionálnych športovcov upravoval.[10] V uvedenom období Zákonník práce profesionálnych športovcov považoval za zamestnancov, pričom aplikačná prax bola pomerne jasná v tom, že profesionálni športovci boli samostatne zárobkovo činné osoby.

Po prijatí zákona o športe došlo k vymedzeniu statusu profesionálnych športovcov. Pokiaľ by športová činnosť profesionálneho športovca napĺňala definičné znaky závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce, podľa § 4 ods. 3 písm. a) zákona o športe účinného ku dňu 31. 12. 2019 platilo, že profesionálny športovec vykonáva šport na základe zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu, ak výkon jeho činnosti spĺňa znaky závislej práce. Následne zmluva o profesionálnom

7 KRIŽAN, L.: Mal by byť profesionálny futbalista na Slovensku postavenie zamestnanca? In: Bulletin slovenskej advokácie, XV, 2009, str. 28 – 34., ISSN 1335-1079.

DOLOBÁČ, M.: Právne postavenie športovcov. In: Justičná revue, 2010, č. 6 – 7, str. 796 – 801., ISSN 1335-6461.

PORUBAN, A.: Pracovnoprávne vzťahy profesionálnych športovcov v súvislosti s výkonom závislej práce, In: Magister Officiorum, 1/2011, ISSN 1338-5569.

8 Rozsudok SD EÚ v právnej veci Bosman, C-415/1993 zo dňa 15. 12. 1995, Rozsudok SD EÚ v právnej veci Bernard C-325/08, zo dňa 16. 3. 2010 a pod.

9 Stanovisko inšpektorátu práce Žilina zo dňa 26. 9. 2019, č. IPZA_OPPV/KON/2019. Dostupné na stránke: *www.sipha.net*. Prezerané dňa 4. 4. 2020.

10 GÁBRIŠ, T.: Zmluvné záväzky a základné práva športovcov. 1. vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo Michala Vaška, str. 16, ISBN 978-80-7165-849-8.

vykonávaní športu v zmysle § 46 ods. 1 zákona o športe zakladala medzi profesionálnym športovcom a športovou organizáciou iný pracovnoprávny vzťah. V nadväznosti na vyššie uvedenú analýzu športovej činnosti ako závislej práce bol prijatý všeobecný právny názor, že športová činnosť profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch spĺňa znaky závislej práce podľa Zákonníka práce. Aj napriek pomerne jednoznačne uvedenému legislatívnemu vymedzeniu sa aplikačná prax v niektorých športoch ubrala iným smerom a nie všetci profesionálni športovci v rámci konkrétneho športu mali so športovými klubmi uzatvorené zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu.[11]

Právne postavenie profesionálnych športovcov opäť zmenila **novela zákona o športe**, ktorá nadobudla účinnosť od 1. 2. 2020, ktorá výrazným spôsobom zmenila právne postavenie profesionálnych športovcov a ich vzájomné práva a povinnosti, ktoré im vyplývajú zo zmluvného vzťahu so športovou organizáciou.

11 SEPEŠI, P.: Rozhovor hráčskej asociácie hokeja s Petrom Sepešim. Dostupné na stránke: *http://www.ucps.sk/ROZHOVOR_hracskej_asociacie_hokeja_s_Petrom_Sepesim.* Prezerané dňa 4. 4. 2020

2.1 Legislatívne zmeny po novele zákona o športe

Prijatím predmetnej novely zákona o športe sa výrazným spôsobom zmenil právny pohľad na výkon profesionálnej športovej činnosti. Predmetná novela zákona o športe sa priamo dotýka právneho postavenia profesionálnych športovcov a následne z toho súvisiacich práv a povinností, ktoré sú priamo späté s právnym postavením profesionálnych športovcov. Sme toho názoru, že predmetná novela vniesla do právneho postavenia profesionálnych športovcov právnu neistotu, ktorá je v neprospech profesionálnych športovcov, ale aj športových organizácií.

2.1.1 Právne postavenie profesionálnych športovcov

Podľa § 4 ods. 3 písm. a) zákona o športe v súčasnosti platí, že *profesionálny športovec vykonáva šport na základe zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu alebo inej zmluvy, ak vykonáva šport pre športovú organizáciu ako samostatne zárobkovo činná osoba*. Súčasne podľa § 46 ods. 10 zákona o športe platí, že *zmluvný vzťah športovca a športovej organizácie založený inou zmluvou, ak športovec vykonáva šport pre športovú organizáciu ako samostatne zárobkovo činná osoba, a to aj spôsobom, ktorý spĺňa znaky závislej práce, sa považuje za obchodnoprávny vzťah*. Ustanovenie § 46 ods. 1 zákona o športe ostalo predmetnou novelou nedotknuté, podľa ktorého sa *zmluvný vzťah založený zmluvou o profesionálnom vykonávaní športu sa považuje za iný pracovnoprávny vzťah*. Predmetná novela zákona o športe vytvorila akýsi hybrid v tom, že pokiaľ športová činnosť profesionálneho športovca spĺňa znaky závislej práce a súčasne zmluvné strany uzatvoria zmluvu o profesionálnom vykonávaní športu, tak v zmysle § 4 ods. 3 písm. a) bude mať profesionálny športovec status samostatne zárobkovo činnej osoby a súčasne zmluva o profesionálnom vykonávaní športu zakladá medzi zmluvnými stranami podľa § 46 ods. 10 zákona o športe iný pracovnoprávny vzťah. Táto skutočnosť, samozrejme, nie je možná a je z hľadiska právnej istoty neprijateľná, pretože zmluvnými stranami iného pracovnoprávneho vzťahu môže byť len zamestnávateľ a zamestnanec a nie samostatne zárobkovo činná osoba. Súčasne § 46 ods. 10 zákona o športe je v priamom rozpore s § 1 ods. 3 Zákonníka práce, pretože závislá práce nemôže byť vykonávaná v zmluvnom občianskoprávnom ani obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov. Zdôrazňujeme, že ak dochádza k výkonu práce, ktorá nie je kvalifikovaná ako *závislá práca*, musí byť vykonávaná v inom ako pracovnoprávnom vzťahu.[12] Pokiaľ profesionálny športovec a športová organizácia v zmysle § 46 ods. 10 zákona o športe uzatvoria inú zmluvu pre výkon športovej činnosti, profesionálny športovec sa bude považovať v zmysle § 4 ods. 1 písm. a) zákona o športe za samostatne zárobkovo činnú osobu a iná zmluva bude v zmysle § 46 ods. 10 zákona o športe zakladať medzi zmluvnými stranami obchodnoprávny vzťah, aj keď profesionálny športovec vykonáva športovú činnosť, ktorá napĺňa znaky závislej práce, čo je priamo v rozpore s § 1 ods. 3 Zákonníka práce posledná veta.

12 HAMUĽÁK, J.: Právno-teoretické východiská a aplikačné problémy nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania v Slovenskej republike. Bratislava : Wolters Kluwer v spolupráci s Univerzita Komenského v Bratislava. Právnická fakulta, 2017, str. 38 a nasl., ISBN 978-80-8168-688-7.

2.1.2 Iná zmluva

Novela zákona o športe priniesla do zmluvných vzťahov medzi profesionálnymi športovcami a športovými organizáciami možnosť uzatvoriť inú, bližšie nepomenovanú zmluvu na výkon profesionálnej športovej činnosti. Vo svojej podstate novela zákona o športe sa svojím obsahom v časti zmluvného vzťahu medzi profesionálnym športovcom a športovou organizáciou vrátila do čias pred prijatím zákona o športe, a to tým, že umožňuje zmluvným stranám uzatvoriť aj

nepomenovanú zmluvu v zmysle § 51 Občianskeho zákonníka, resp. § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka, ktorá sa bude v zmysle § 46 ods. 10 zákona o športe považovať za obchodnoprávny vzťah, a na ktorú sa v zmysle § 46 ods. 9 zákona o športe budú primerane vzťahovať taxatívne uvedené ustanovenia zákona o športe. To znamená, že novela zákona o športe na výkon profesionálnej športovej činnosti umožňuje uzatvoriť inominátnu zmluvu, na ktorú sa budú primerane vzťahovať taxatívne ustanovenia zákona o športe s ďalekosiahlymi právnymi dôsledkami všeobecných právnych inštitútov obchodného alebo občianskeho práva, ako napríklad premlčanie, novácia záväzkov, zmluvná pokuta a pod. Súčasne platí, že pri výkone športovej činnosti profesionálnych športovcov na základe nepomenovaného zmluvného typu sa nebudú v rámci delegovanej pôsobnosti zákona o športe k Zákonníku práce primerane vzťahovať taxatívne ustanovenia zákona o športe, ktoré sú uvedené v § 46 ods. 2 zákona o športe, ktoré vo svojej podstate predstavovali právne záruky ochrany profesionálnych športovcov na základe jednotlivých ustanovení zákona o športe.[13]

Zároveň z predmetného § 46 ods. 10 zákona o športe jednoznačne nevyplýva, či sa zmluvný vzťah športovca a športovej organizácie založený inou zmluvou, ak športovec vykonáva šport pre športovú organizáciu ako samostatne zárobkovo činná osoba, bude považovať za obchodnoprávny vzťah vtedy, ak sú naplnené všetky alebo len niektoré znaky závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce. Predmetné ustanovenie možno vykladať minimálne v dvoch rovinách. Ako uvádza *Gábriš*, pokiaľ zmluvný vzťah športovca a športovej organizácie založený inou zmluvou, ak športovec vykonáva šport pre športovú organizáciu ako samostatne zárobkovo činná osoba, a to aj spôsobom, ktorý spĺňa ***niektoré, ale nie všetky znaky závislej práce***, sa považuje za obchodnoprávny vzťah.[14] Druhá možnosť právneho výkladu predmetného ustanovenia spočíva vo vyššie uvedenom texte, že zmluvný vzťah športovca a športovej organizácie založený inou zmluvou, ak športovec vykonáva šport pre športovú organizáciu ako samostatne zárobkovo činná osoba, a to aj spôsobom, ktorý spĺňa ***všetky znaky závislej práce***, sa považuje za obchodnoprávny vzťah.

Chceme však zdôrazniť, že aj v rámci prvého možného právneho výkladu predmetného ustanovenia môžu vzniknúť pri orgánoch aplikácie práva aplikačné problémy, ktoré spočívajú v tom, ktoré znaky závislej práce musia byť v prevažnej miere splnené, aby išlo o závislú prácu v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce. Aplikačný problém spočíva v tom, či obsah pojmu závislá práca musia tvoriť všetky definičné znaky závislej práce uvedené v § 1 ods. 2 Zákonníka práce, alebo v prevažnej miere len niektoré z nich.[15] Právna formulácia § 1 ods. 2 svedčí o nutnosti naplnenia všetkých definičných znakov závislej práce, aj keď pre aplikačnú prax by bolo správnejšie, ak by právne indikátory závislej práce boli v uvedenom ustanovení uvedené implicitným spôsobom, čo by stačilo pre naplnenie pojmu závislá práca a na druhej strane by bolo možné zohľadniť prípadne iné indikátory pojmu závislá práca, ktoré sú uvedené najmä v Odporúčaní MOP č. 198 o pracovnom pomere z roku 2006.[16] Medzinárodná organizácia práce v rámci tohto odporúčania nepredpokladá, aby pre existenciu pracovného pomeru boli naplnené všetky znaky závislej práce.

Otázkou teda v súvislosti s vyššie uvedeným prvým právnym výkladom § 46 ods. 10 zákona o športe zostáva, ktoré znaky závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce ***môžu a nemôžu byť naplnené***, aby sa zmluvný vzťah športovca a športovej organizácie založený inou zmluvou, ak športovec vykonáva šport pre športovú organizáciu ako samostatne zárobkovo činná osoba, a to aj spôsobom, ktorý spĺňa l***en niektoré, ale nie všetky znaky závislej práce***, považoval za obchodnoprávny vzťah a aby predmetná norma zákona o športe priamo nekolidovala s § 1 ods. 3 Zákonníka práce.

Záver

Právne postavenie profesionálnych športovcov sa v súvislosti s ekonomickými dopadmi aktuálne šíriaceho sa koronavírusu a predčasne ukončenými viacerými športovými súťažami v kontexte poslednej novely zákona o športe opäť stalo predmetom vedeckého a odborného záujmu odborníkov z teórie a aplikačnej praxe športového práva. Posledná novela zákona o športe výrazným spôsobom modifikovala právne postavenie profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch

13 GÁBRIŠ, T.: Status profesionálnych športovcov v SR po novele zákona o športe účinnej od 1. 2. 2020, Dostupné na: *www.ucps.sk,* dátum zverejnenia: 26. 3. 2020.

14 GÁBRIŠ, T.: Status profesionálnych športovcov v SR po novele zákona o športe účinnej od 1. 2. 2020, Dostupné na: *www.ucps.sk,* dátum zverejnenia: 26. 3. 2020.

15 BARANCOVÁ, H: Pojem závislá práca (kritická analýza), str. 6. In: Žulová, J. (ed.): Pracovnoprávne elementy výkonu (závislej) práce. Kritika a deformácia práva. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015, 167 s., ISBN 978-80-8152-310-6.

16 BARANCOVÁ, H.: Vplyv digitalizácie pracovných procesov na základné pojmy pracovného práva, str. 24 a 25. In: BARANCOVÁ, H., OLŠOVSKÁ, A.: Priemysel 4.0 a pracovné podmienky. Praha : Leges, 2018, 128s., ISBN 978-80-7502-312-4.

s ďalekosiahlymi právnymi dôsledkami. Predmetná novela zákona o športe profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch radí medzi samostatne zárobkovo činné osoby. Vyňatie profesionálnych športovcov spod statusu zamestnancov možno hodnotiť veľmi negatívne, a to vzhľadom na praktické dopady zmeny statusu zo zamestnancov na samostatne zárobkovo činné osoby.

Medzi praktické aplikačné dopady takejto zmeny právneho postavenia profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch možno zaradiť napríklad skutočnosť, že profesionálni športovcovi ako zamestnanci nebudú môcť využiť niektoré práva, ktoré patria výlučne pracovníkom v zmysle európskeho pracovného práva.[17] Súčasne s predmetnou novelou vznikla v našom právnom poriadku dvojkoľajnosť právnych režimov výkonu profesionálnej športovej činnosti, čo považujeme za neprípustné. Podľa súčasného znenia zákona o športe pokiaľ bude napríklad profesionálny športovec vykonávať športovú činnosť na základe zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu, právny vzťah založený touto zmluvou sa považuje za iný pracovnoprávny vzťah, v rámci ktorého je možné vykonať inšpekciu práce za účelom dodržiavania pracovnoprávnych predpisov podľa zákona č. 125/2006 Z. z. zákona o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní v znení neskorších predpisov. Avšak, pokiaľ profesionálny športovec vykonáva športovú činnosť na základe inej zmluvy, ktorá medzi zmluvnými stranami zakladá obchodnoprávny vzťah, v rámci takéhoto právneho vzťahu sa inšpekcia práce neuplatní. Predmetná novela zákona o športe spôsobuje právnu neistotu aj vo vzťahu k iným právnym odvetviam, napríklad trestnému právu. Podľa § 214 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov platí, že trestného činu nevyplatenia mzdy a odstupného sa môže dopustiť ten, kto *ako štatutárny orgán právnickej osoby alebo fyzická osoba, ktorá je zamestnávateľom, alebo ich prokurista nevyplatí svojmu zamestnancovi mzdu,...(skrátené),* avšak v zmysle predmetnej novely zákona o športe sa síce vzťah založený zmluvou o profesionálnom vykonávaní športu považuje za iný pracovnoprávny vzťah, ale profesionálny športovec vykonáva profesionálnu športovú činnosť v zmysle § 4 ods. 1 písm. a) zákona o športe ako samostatne zárobkovo činná osoba a nie ako zamestnanec, aj keď sa jeho odmena za výkonu športovej činnosť aj naďalej považuje za mzdu podľa Zákonníka práce.

V súvislosti s negatívnymi ekonomickými dopadmi predčasného ukončenia športových súťaží, ako aj v súvislosti s predmetnou novelou zákona o športe sa rozbehli viaceré aktivity rôznych subjektov z oblasti športového práva, ktoré majú za cieľ zlepšiť právne postavenie profesionálnych športovcov. Typickým príkladom je činnosť Učenej právnickej spoločnosti, ktorá v súvislosti s predmetnou novelou zákona o športe zaslala podnet generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky s cieľom vyhovenia podnetu a začatie konania o vyslovenie nesúladu schválenej novely zákona o športe s Ústavou Slovenskej republiky, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky, a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.[18] V oblasti ľadového hokeja začala negociačné konania v oblasti úpravy profesionálnych hráčskych zmlúv Slovenská asociácia hráčov ľadového hokeja, ktorá sa, okrem iného, dlhodobo usiluje o presadenie pracovnoprávneho statusu hokejistov a v súčasnosti o zriadeniu Fondu na ochranu príjmov hráčov.[19] K aktivitám obidvoch subjektov v oblasti športového práva sa plne prikláňame a podporujeme ich.

Na záver nášho článku dodávame, že v rámci budúcej novelizácie jednotlivých ustanovení zákona o športe treba podľa nášho názoru zosúladiť okrem vyššie uvedených aplikačných problémov aj jednotlivé ustanovenia zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu, pretože minimálne z terminologického hľadiska pracovného práva sa v jednotlivých ustanoveniach zákona o športe nachádzajú legislatívne nepresnosti, ktoré okrem iného spôsobujú fragmentáciu pojmológie pracovného práva. Typickým príkladom je § 41 zákona o športe s názvom *výpovedná lehota*, pričom Zákonník práce v § 62 používa pojem *výpovedná doba*. Súčasne dávame do pozornosti § 44 ods. 12 zákona o športe, podľa ktorého za dovolenku patrí športovcovi *mzda*, avšak v zmysle medzinárodného a európskeho pracovného práva zamestnancovi môže patriť mzda len za skutočne vykonanú prácu a počas dovolenky patrí zamestnancovi *náhrada mzdy*.[20]

Na základe vyššie uvedených skutočností je potrebné, aby boli v čo najkratšom čase prijaté legislatívne opatrenia na odstránenie právnej neistoty v právnych vzťahoch profesionálnych športovcov tak, aby výsledná legislatívna úprava poskytla profesionálnym športovcom jednoznačné právne postavenie v rámci slovenského právneho poriadku po vzore zahraničných právnych poriadkov okolitých štátov Európskej únie, a ktorá bude v plnej miere akceptovaná aplikačnou praxou v rámci slovenského športu.

17 GÁBRIŠ, T.: International and European Sports Law: Textbook. 1. vydanie. Bratislava : Vlastný náklad, 2015, p. 65 – 78 ISBN 978-80-972080-2-8.

18 Text podnetu dostupný na: *www.ucps.sk*

19 Bližšie k činnosti SIPHA pozri na: *www.sipha.net*

20 Bližšie pozri napríklad: GREGUŠ, J.: Vyváženosť práv a povinností medzi športovou organizáciou a športovcom v zákone o športe, str. 365 – 382, In: BARANCOVÁ, H., OLŠOVSKÁ, A. (eds.): Súčasný stav a nové úlohy pracovného práva. Praha : Leges, 2016, 400 s., ISBN 978-80-7502-177-9.

RESUMÉ

Právne postavenie profesionálnych športovcov optikou závislej práce
Autor sa v predkladanom článku zaoberá problematikou súčasného právneho postavenia profesionálnych športovcov v kolektívnych športoch optikou športovej činnosti ako závislej práce. V úvode článku sa venuje vzájomnému vzťahu športovej činnosti a závislej práce. Následne v článku poukazuje na súčasné právne postavenie profesionálnych športovcov podľa novely zákona o športe, ktorá nadobudla účinnosť od 1. 2. 2020 s akcentom na vybrané problematické aspekty. V závere článku sa autor venuje praktickým dopadom súčasného právneho postavenia profesionálnych športovcov a formuluje návrhy de lege ferenda, ktoré z hľadiska ich obsahu možno považovať za inšpiratívne.

SUMMARY

Legal Status of Professional Athletes Through the Lens of Employment
The author deals with the current legal status of professional athletes in team sports through the lens of sports practised by athletes under employment contracts. The author first focuses on mutual relationship between sports and employment. Subsequently, he points to the current legal status of professional athletes under the amendment to the Sports Act, which took effect on 1 February 2020, with an emphasis on selected problematic aspects. At the end, the author deals with practical impacts of the current legal status of professional athletes, and formulates de lege ferenda proposals, which can be in terms of their contents considered inspiring.

ZUSAMMENFASSUNG

Der rechtliche Status der professionellen Sportler durch die Optik der abhängigen Arbeit
Der Autor befasst sich im vorliegenden Artikel mit der Problematik um den derzeitigen rechtlichen Status der professionellen Sportler in Kollektivsports durch die Optik der Sporttätigkeit als abhängiger Arbeit. Weiter wird im Artikel auf den derzeitigen rechtlichen Status der professionellen Sportler gemäß der Novelle des Gesetzes über den Sport, die am 01. 2. 2020 in Kraft getreten ist, hingewiesen und es werden problematische Aspekte betont. Am Ende des Artikels widmet sich der Autor den praktischen Auswirkungen der derzeitigen Rechtsstellung der professionellen Sportler und er formuliert de lege ferenda Vorschläge, die vom Sichtpunkt deren Inhaltes als inspirativ betrachtet werden können.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Spadá vyhlásenie advokáta o nezamestnaní homosexuála pod pôsobnosť smernice 2000/78?

1.
Pojem „podmienky prístupu k zamestnaniu... alebo povolaniu" uvedený v článku 3 ods. 1 písm. a) smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní, sa má vykladať v tom zmysle, že pod tento pojem spadajú vyhlásenia urobené osobou počas audiovizuálnej relácie, podľa ktorých by nikdy nezamestnala osoby s určitou sexuálnou orientáciou, ani by s nimi nenadviazala spoluprácu vo svojom podniku, a to napriek tomu, že neprebiehalo ani nebolo plánované nijaké výberové konanie, pod podmienkou, že spojitosť medzi týmito vyhláseniami a podmienkami prístupu k zamestnaniu alebo povolaniu v tomto podniku nie je hypotetická.

2.
Smernica 2000/78 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej združenie advokátov, ktorého predmet činnosti spočíva v obhajovaní osôb na súde, ktoré majú najmä určitú sexuálnu orientáciu, a v podporovaní kultúry a dodržiavania práv tejto kategórie osôb, má z dôvodu tohto predmetu a bez ohľadu na svoju prípadnú neziskovú povahu automaticky aktívnu legitimáciu na začatie súdneho konania s cieľom zabezpečiť dodržiavanie povinností vyplývajúcich z tejto smernice, a prípadne na náhradu škody, pokiaľ došlo ku skutočnostiam, ktoré môžu predstavovať diskrimináciu v zmysle uvedenej smernice voči danej kategórii osôb, a pokiaľ nie je identifikovateľná žiadna poškodená osoba.

Rozsudok Súdneho dvora z 23. apríla 2020 vo veci C-507/18, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – ECLI:EU:C:2020:289.

Dôvodom sporu pred vnútroštátnym súdom sú výroky advokáta NH vyslovené počas rozhovoru v rozhlasovom vysielaní, ako reakcia na výzvu druhého účastníka dialógu, že vo svojej advokátskej kancelárii by nikdy nezamestnal homosexuálnu osobu, ani by nikdy nenadviazal spoluprácu s takouto osobou.

Pre uvedené výroky podalo Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – Rete Lenford (ďalej len „Associazione"), ktoré je združením advokátov zaoberajúcim sa súdnym vymáhaním práv lesbických, homosexuálnych, bisexuálnych, transgenderov alebo intersexuálnych osôb (LGBTI), na advokáta NH žalobu. Vychádzali v nej z predpokladu, že ide o vyjadrenia, ktoré predstavujú diskriminačné správanie na základe sexuálnej orientácie pracovníkov, ktoré sú v rozpore s talianskou úpravou, ktorou došlo k transpozícii smernice Rady 2000/78/ES, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké

zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní (ďalej len „smernica 2000/78“). Prvostupňový súd, ktorého rozhodnutie bolo potvrdené aj v druhom stupni, žalobe vyhovel, keď označil správanie advokáta NH za priamo diskriminačné a uložil mu povinnosť zaplatiť Associazione 10 000 eur ako náhradu škody. Prvostupňový súd súčasne nariadil uverejnenie časti svojho uznesenia v celoštátnom denníku.

Advokát NH využil možnosť podať kasačný opravný prostriedok na taliansky Najvyšší kasačný súd, ktorý je aj autorom prejudiciálnych otázok v tomto prípade. Podstata obrany advokáta NH spočíva v líniách. V rámci prvej línie poukazuje advokát NH na skutočnosť, že nižšie súdy nemali uznať aktívnu legitimáciu Associazione. V druhej línii upriamuje advokát NH pozornosť na skutočnosť, že predmetné výroky nepovedal vtedy, keď vystupoval ako zamestnávateľ, ale vyjadril ich len ako občan, pričom boli oddelené od akéhokoľvek skutočného profesionálneho kontextu.

Uvedené dve línie obrany advokáta HN v zásade sledujú aj prejudiciálne otázky Najvyššieho kasačného súdu.

Súdny dvor obrátil poradie prejudiciálnych otázok a venoval sa najprv druhej, ktorá podľa neho smeruje k problematike rozsahu pôsobnosti smernice 2000/78. Problémom teda nie je, či predmetné vyhlásenia advokáta NH spadajú pod pojem diskriminácia v zmysle smernice 2000/78, ale či vzhľadom na okolnosti, za ktorých boli urobené, patria do vecnej pôsobnosti uvedenej smernice vzhľadom na jej článok 3 ods. 1 písm. a), v zmysle ktorého sa smernica týka podmienok prístupu k zamestnaniu... alebo povolaniu vrátane kritérií výberu a podmienok náboru. Inými slovami, či výroky advokáta NH je možno vnímať ako týkajúce sa podmienok prístupu k zamestnaniu alebo povolaniu, aj keď ich vyslovil v čase, keď u neho neprebiehalo ani nebolo plánované nijaké výberové konanie.

Keďže formulácia „podmienky prístupu k zamestnaniu a povolaniu“ obsiahnutá v smernici 2000/78 neobsahuje odkaz na vnútroštátne právo, Súdny dvor, vychádzajúc zo svojej konštantnej judikatúry, pripomenul, že je potrebné vyžadovať autonómny a jednotný výklad v celej Únii, ktorý bude vychádzať z obvyklých významov výrazov v bežnom jazyku, pričom sa zohľadní kontext, v ktorom sa používajú, a ciele sledované dotknutou právnou úpravou. Hneď však musel konštatovať, že len zo znenia čl. 3 ods. 1 písm. a) smernice 2000/78 nie je možné určiť, či vyhlásenia urobené mimo akéhokoľvek výberového konania zamestnanca v určitom zamestnaní alebo práci, či už prebiehajúceho alebo plánovaného, patria do vecnej pôsobnosti tejto smernice. Preto pristúpil k zohľadneniu kontextu (ide hlavne o okolnosť, že smernica 2000/78 konkretizuje všeobecnú zásadu zákazu diskriminácie v súčasnosti zakotvenú v článku 21 Charty základných práv Európskej únie – ďalej len „Charta“) a cieľa smernice (ustanovenie všeobecného rámca pre boj proti diskriminácii v zamestnaní a povolaní na základe okrem iného sexuálnej orientácie, s cieľom zaviesť v členských štátoch uplatňovanie zásady rovnosti zaobchádzania tým, že sa každej osobe poskytne účinná ochrana proti diskriminácii založenej najmä na tomto dôvode), čo ho priviedlo k záveru, že formuláciu „podmienky prístupu k zamestnaniu a povolaniu“, ktorá definuje rozsah pôsobnosti smernice, nemožno vykladať reštriktívne.

V ďalšom uvažovaní sa Súdny dvor oprel o závery z rozsudku vo veci C-81/12, Asociaţia Accept,[1] z ktorého vyplýva, že pod vyhláseniami vzťahujúcimi sa na podmienky prístupu k zamestnaniu alebo povolaniu je možné rozumieť aj vyhlásenia týkajúce sa určitej náborovej politiky urobené napriek tomu, že predmetný systém zamestnávania sa nezakladá na verejnej ponuke ani na priamom rokovaní v nadväznosti na výberové konanie, ktorého predpokladom je podanie prihlášok a ich predbežný výber vzhľadom na záujem zamestnávateľa. Uvedený záver môže platiť dokonca aj vtedy, ak sugestívne vyhlásenia o homofóbnej náborovej politike nepochádzajú od osoby, ktorá má právnu spôsobilosť priamo určovať náborovú politiku dotknutého zamestnávateľa, ako ani zaväzovať alebo zastupovať tohto zamestnávateľa v oblasti náboru zamestnancov, pretože v takom prípade by príslušný orgán mal zohľadniť v rámci celkového posúdenia skutkových okolností také skutočnosti, ako jasné nedištancovanie sa zamestnávateľa od dotknutých vyhlásení, alebo vnímanie vyhlásení verejnosťou alebo dotknutým prostredím.

Využijúc teda uvedené závery z rozsudku vo veci C-81/12, Asociaţia Accept Súdny dvor skonštatoval, že okolnosť, že v čase poskytnutia dotknutých vyhlásení neprebiehalo žiadne výberové konanie, nevylučuje sama o sebe možnosť, že takéto vyhlásenia by mohli patriť do vecnej pôsobnosti smernice 2000/78. Pôsobnosť by bola založená, ak by dotknuté vyhlásenia mohli byť skutočne spojené s náborovou politikou určitého zamestnávateľa, pričom táto spojitosť s podmienkami prístupu k zamestnaniu alebo povolaniu by nebolo hypotetickej povahy. To, či skutočne dotknuté vyhlásenia patria do pôsobnosti smernice, to má posúdiť sám vnútroštátny súd, keďže ide o posúdenie skutkovej povahy.

V tomto bode rozsudku by sa mohlo zdať, že Súdny dvor vnútroštátnemu súdu veľmi nepomohol, keď na ňom ponechal posúdenie a rozhodnutie, či konkrétne vyhlásenia patria do pôsobnosti

1 Rozsudok Súdneho dvora z 25. apríla 2013 vo veci C-81/12, Asociaţia Accept, EU:C:2013:275.

smernice alebo nie. Súdny dvor však následne poskytol vnútroštátnemu súdu tri kritéria, ktoré by mal zobrať do úvahy pri hodnotení konkrétnej situácie. Prvým kritériom je postavenie autora posudzovaných vyhlásení a funkcia, z akej sa vyjadroval, z ktorých musí vyplývať, že je sám potenciálnym zamestnávateľom, alebo že je z právneho alebo faktického hľadiska schopný vykonávať rozhodujúci vplyv na náborovú politiku alebo na rozhodnutie o prijatí do zamestnania potenciálneho zamestnávateľa, alebo ho minimálne môže verejnosť alebo dotknuté prostredie vnímať tak, že je schopný vykonávať taký vplyv, a to aj vtedy, ak nemá právnu spôsobilosť určovať náborovú politiku dotknutého zamestnávateľa, ako ani zaväzovať alebo zastupovať tohto zamestnávateľa v oblasti náboru zamestnancov. Druhým kritériom je povaha a obsah dotknutých vyhlásení, ktoré sa musia týkať podmienok prístupu k zamestnaniu alebo povolaniu u dotknutého zamestnávateľa a musia preukázať úmysel tohto zamestnávateľa diskriminovať na základe niektorého z kritérií stanovených smernicou 2000/78. A nakoniec tretím kritériom je kontext, v ktorom boli predmetné vyhlásenia urobené, najmä či boli verejnej alebo súkromnej povahy, ako aj skutočnosť, že boli verejne vysielané, či už prostredníctvom tradičných médií alebo sociálnych sietí.

Súdny dvor si uvedomuje, že navrhnutý výklad smernice 2000/78 by mohol viesť k obmedzeniu slobody prejavu, ktorá je zaručená aj článkom 11 Charty. Sloboda prejavu však nie je absolútna a v zmysle článku 52 ods. 1 Charty môže byť obmedzená a to za predpokladu, že obmedzenia sú ustanovené zákonom, rešpektujú podstatu tohto práva a dodržiavajú zásadu proporcionality. Všetky uvedené podmienky pre obmedzenie slobody prejavu sú podľa Súdneho dvora v tomto prípade splnené. Okrem toho je obmedzenie slobody prejavu vyplývajúce zo smernice 2000/78 nevyhnutné aj na zaručenie práv vyplývajúcich zo smernice. Ak by sa totiž pripustilo vylúčenie takých vyhlásení, o aké ide v tejto veci, z pôsobnosti smernice 2000/78 len z toho dôvodu, že boli urobené počas zábavnej audiovizuálnej relácie alebo že predstavujú vyjadrenie osobného názoru ich autora, tak by sa samotná podstata ochrany v zamestnaní a povolaní priznaná smernicou stala iluzórnou. Zásadný výber zamestnancov sa totiž podľa Súdneho dvora pri akomkoľvek nábore zamestnancov uskutočňuje medzi tými, ktorí sa prihlásia a tými, ktorí tak neurobia, napríklad aj preto, že ich odradili predchádzajúce diskriminačné vyjadrenia zamestnávateľa.

Po vyjasnení pôsobnosti smernice 2000/78 pristúpil Súdny dvor k otázke aktívnej legitimácie na začatie súdneho konania a prípadne na náhradu škody takých subjektov, ako je združenie advokátov, ktorého predmet činnosti spočíva v obhajovaní osôb na súde, ktoré majú najmä určitú sexuálnu orientáciu, a v podporovaní kultúry a dodržiavania práv tejto kategórie osôb. Vnútroštátny súd obrátil pozornosť hlavne na otázku, či je v tejto súvislosti dôležitý neziskový charakter subjektu a či môže byť takýto subjekt aktívne legitimovaný, ak nie je identifikovaná žiadna poškodená osoba.

V tejto súvislosti Súdny dvor uviedol, že článok 9 ods. 2 smernice 2000/78 síce neukladá členským štátom povinnosť, aby takému subjektu, o aký ide vo veci samej, priznali oprávnenie začať súdne konanie na zabezpečenie dodržiavania povinností vyplývajúcich zo smernice 2000/78, pokiaľ nie je identifikovateľná žiadna poškodená osoba, ale článok 8 ods. 1 uvedenej smernice umožňuje členským štátom zaviesť alebo ponechať v platnosti predpisy, ktoré sú pre ochranu zásady rovnosti zaobchádzania výhodnejšie než ustanovenia tejto smernice.

Už v uvedenom rozsudku vo veci C-81/12, Asociația Accept Súdny dvor konštatoval, že článok 9 ods. 2 smernice 2000/78 nebráni tomu, aby členské štáty vo vnútroštátnych právnych predpisoch stanovili právo pre združenia s oprávneným záujmom na zabezpečení dodržiavania tejto smernice na začatie súdnych alebo správnych konaní určených na vymáhanie splnenia si povinností vyplývajúcich z tejto smernice bez toho, aby konali v mene konkrétneho sťažovateľa, alebo v prípade, že takýto sťažovateľ nie je identifikovateľný. Ak sa teda členský štát rozhodne využiť túto možnosť, musí aj stanoviť podmienky na začatie súdneho konania, ktorého predmetom je určenie existencie diskriminácie zakázanej smernicou 2000/78 a jej sankcionovanie. Z uvedeného vyplýva, že členský štát má najmä určiť, či posúdenie aktívnej legitimácie združenia závisí od jeho ziskovej alebo neziskovej povahy, a tiež spresniť rozsah danej žaloby, najmä sankcie, ktoré možno uložiť na základe takéhoto konania, pričom v súlade s článkom 17 smernice 2000/78 musia byť tieto sankcie účinné, primerané a odstrašujúce, a to aj vtedy, pokiaľ nie je identifikovateľná žiadna poškodená osoba.

Rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**
Ústav medzinárodného práva a európskeho práva
UPJŠ v Košiciach, Právnická fakulta

Z JUDIKATÚRY EURÓPSKEHO SÚDU PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Aplikácia zásady *ne bis in idem* pri súbehu daňového a trestného konania: podmienka úzkej vecnej a časovej súvislosti oboch konaní

Príslušné orgány sa dopúšťajú porušenia zásady *ne bis in idem* v prípade, ak je osoba za nesplnenie si daňovej povinnosti odsúdená a trestaná v rámci daňového konania a následne trestného konania, pričom nie je splnená podmienka úzkej vecnej a časovej súvislosti oboch konaní. V takom prípade osobu opakovane súdia a trestajú za rovnaký alebo v podstate rovnaký čin dva rôzne orgány v dvoch rôznych konaniach, čím dochádza k porušeniu článku 4 Protokolu č. 7 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Bjarni Ármansson proti Islandu zo dňa 16. apríla 2019, týkajúci sa sťažnosti 72098/14

Dotknuté ustanovenie:

- Článok 4 Protokolu č. 7 k Európskemu dohovoru o ľudských právach (Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný)[1]

Skutkové okolnosti prípadu

Sťažovateľ bol v rokoch 1997 až 2007 generálnym riaditeľom najväčšej islandskej banky Glitnir. V roku 2009 islandský orgán daňovej kontroly vykonal kontrolu sťažovateľových daňových priznaní s cieľom zistiť, či sťažovateľ priznal príjem z predaja akcií, ktoré získal po tom, ako skončil vo funkcii generálneho riaditeľa. Vyšetrovanie bolo ukončené v októbri 2010, kedy sťažovateľa upovedomil orgán finančnej správy aj o prípadnom začatí trestného stíhania. Rozhodnutie o podaní trestného oznámenia však bolo odložené s ohľadom na prehodnocovanie výšky dane. Keď bolo zistené, že sťažovateľ nepriznal značné kapitálové príjmy za roky 2006 až 2008, rozhodnutím orgánu finančnej správy bola sťažovateľovi navýšená daň a uložená sankcia v podobe 25% zvýšenia základu dane. Sťažovateľ stanovenú čiastku uhradil a proti rozhodnutiu, ktoré nadobudlo právoplatnosť v auguste 2012, nepodal odvolanie. V marci 2012 vo veci podala finančná správa podnet na špeciálnu prokuratúru. Sťažovateľov právny zástupca namietal takýto postup najmä z dôvodu plynutia lehoty na odvolanie proti rozhodnutiu finančnej správy. V odpovedi bol informovaný, že špeciálna prokuratúra vykonáva vlastné vyšetrovanie a s akýmikoľvek námietkami sa má sťažovateľ obrátiť na špeciálneho prokurátora zodpovedného za dané vyšetrovanie. V septembri 2012 sa uskutočnil výsluch sťažovateľa a bolo zrejmé, že ide o vyšetrovanie rovnakej veci. Sťažovateľ namietal porušenie zásady ne bis in idem. Príslušný súd však rozhodol,

1 Článok 4 Protokolu č. 7 k EDĽP: **Právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný**

1. Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcom právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený právoplatným rozsudkom v súlade so zákonom a trestným poriadkom tohto štátu.
2. Ustanovenia predchádzajúceho odseku nie sú na prekážku obnove konania v súlade so zákonom a trestným poriadkom príslušného štátu, ak nové alebo novo odhalené skutočnosti alebo podstatná chyba v predchádzajúcom konaní mohli ovplyvniť rozhodnutie vo veci.
3. Od tohto článku nemožno odstúpiť podľa článku 15 dohovoru

že sťažovateľ nesie trestnú zodpovednosť z dôvodu porušenia daňového práva. V júni 2013 bol sťažovateľ uznaný vinným zo závažného daňového trestného činu spočívajúceho z predloženia neúplného daňového priznania. Bol mu uložený podmienečný trest odňatia slobody na 6 mesiacov a peňažný trest (vo výške 241 000 eur). Najvyšší súd rozhodnutie potvrdil, nevyhovel námietke založenej na rozpore s článkom 4 Protokolu č. 7 k EDĽP a predĺžil trest odňatia slobody na 8 mesiacov. Sťažovateľ sa následne obrátil na Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP).

Vyjadrenia účastníkov k článku 4 Protokolu č. 7 k Európskemu dohovoru o ľudských právach

Sťažovateľ tvrdil, že súčasným uložením pokuty v daňovom konaní a jeho odsúdením v trestnom konaní za daňový trestný čin došlo k jeho stíhaniu a potrestaniu dvakrát v tej istej veci. Uloženie sankcie v zmysle islandského zákona o dani z príjmov má podľa sťažovateľa charakter trestu, ktorý má zamedziť ďalšiemu porušovaniu pozitívnych povinností daňových poplatníkov, pričom v jeho prípade išlo o značnú čiastku. Zároveň sťažovateľ poukázal na to, že konaniam chýbala dostatočná súvislosť, neboli vedené paralelne. Aj v zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu išlo o dve samostatné vyšetrovania tej istej veci. Podľa sťažovateľa na základe vyjadrení finančnej správy nebolo možné predvídať, že jeho prípad bude opätovne predložený polícii.

Islandská vláda nespochybnila tvrdenie sťažovateľa, že sankcia v podobe 25% zvýšenia daňového základu má charakter trestnej sankcie. Takisto vláda potvrdila, že obe konania sa týkali rovnakého činu, rovnakých okolností, rovnakého časového úseku a rovnakej sumy. Pokiaľ ide o článok 4 Protokolu č. 7 k EDĽP, vláda poukázala na rozhodnutia ESĽP A a B proti Nórsku (sťažnosti č. 24130/11 a 29758/11) a Johannesson a ostatní proti Islandu (sťažnosť č. 22007/11), a tvrdila, že článok 4 nevylučuje, že v tej istej veci sa vykoná vyšetrovanie zo strany finančnej správy a na jej základe trestné stíhanie. Takýto postup možno považovať za ucelenú právnu odozvu na sťažovateľovo konanie. Trestné konanie dopĺňa predchádzajúce daňové konanie. Išlo teda o konania paralelné a navzájom súvisiace. Vznesenie obžaloby sedem mesiacov od ukončenia daňového konania podľa vlády nemohlo spôsobiť výraznú právnu neistotu alebo nežiaduce predĺženie konania.

Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva

Európsky súd pre ľudské práva, aby mohol rozhodnúť o súlade alebo rozpore s článkom 4 Protokolu č. 7 k EDĽP, sa zaoberal nasledovnými otázkami:

- či bolo uloženie sankcie v daňovom konaní vo svojej podstate trestnou sankciou
  ESĽP podobne ako v obdobných prípadoch aplikoval tzv. Engelovské kritériá[2] vyplývajúce z rozhodnutia Engel a ostatní proti Holandsku z roku 1976, na základe ktorých dospel k záveru, že sankcia mala trestnoprávny charakter a teda obe konania v celosti mali trestnoprávny charakter v rámci autonómneho výkladu článku 4 Protokolu č. 7 k EDĽP.
- či trestný čin, pre ktorý bol sťažovateľ stíhaný a odsúdený bol ten istý čin, za ktorý boli sťažovateľovi uložené daňové sankcie („idem")
  Pojem „ten istý trestný čin" treba chápať ako zákaz stíhania a odsúdenia za druhý „trestný čin", ak tento vychádza z identických alebo vo svojej podstatne rovnakých skutočností (viď Sergey Zolotukhin proti Rusku, sťažnosť č. 14939/03). Obe strany sa zhodli, že v daňovom aj trestnom konaní išlo o rovnaké alebo podstatne rovnaké skutočnosti, s čím sa stotožnil aj ESĽP. Odsúdenie ako aj uloženie pokuty v daňovom konaní boli založené na neúplnom priznaní príjmov, týkali sa rovnakého časového obdobia a rovnakej výšky neodvedených daní. ESĽP dospel k záveru, že prvok „idem" z princípu *ne bis in idem* je v tomto prípade naplnený.
- či išlo o právoplatné rozhodnutie
  V niektorých prípadoch ESĽP považuje za nutné, pred tým ako rozhodne, zodpovedať otázku, či jedno z konaní bolo právoplatne skončené pred začatím druhého konania („bis"). Tento krok však nie je nutný ani relevantný vtedy, ak namiesto duplicity ide o kombináciu konaní považovaných za integrovaný celok. Aj v predloženom prípade ESĽP nepovažoval za potrebné určiť, či bolo daňové konanie právoplatne ukončené, keďže táto okolnosť nie je rozhodujúca pre vyhodnotenie vzájomného vzťahu týchto dvoch konaní.

2 Engelovské kritériá:
1) klasifikácia skutku podľa vnútroštátneho práva;
2) povaha protiprávneho činu;
3) závažnosť trestu, ktorý môže byť dotknutej osobe uložený.

Prvé kritérium má relatívnu váhu a slúži iba ako východiskový bod.
Druhé kritérium prihliada na nasledovné okolnosti: či sa predmetná právna norma týka výlučne určitej skupiny alebo či má všeobecne záväzný charakter, či je konanie vedené orgánom verejnej moci so zákonnými právomocami v oblasti vymáhania práva, či predmetná právna norma má represívny alebo odstrašujúci účel, či predmetná právna norma chráni všeobecné záujmy spoločnosti spravidla chránené trestným právom, či je uloženie trestu podmienené zistením viny, ako sú obdobné konania klasifikované v iných členských štátoch Rady Európy,
Tretie kritérium sa skúma so zreteľom na najvyšší možný trest, ktorý môže byť uložený podľa príslušného právneho poriadku. Druhé a tretia kritériá nemusia byť nevyhnutne kumulatívne.

– či išlo o opakované konanie („bis“)
Podľa ESĽP je dvojité konanie prípustné len vtedy, ak sa dokáže, že medzi konaniami bola dostatočná vecná a časová súvislosť, že sa vzájomne dopĺňajú a že postih za dané konanie je primeraný a predvídateľný. Pripomenul rozhodnutie vo veci A a B proti Nórsku, v ktorom posudzoval súlad s princípom ne bis in idem na základe testu či paralelné predmety právnej úpravy boli spojené do jednokoľajného postupu, ktorým sa reaguje na rozličné potreby spoločnosti vo vzťahu k potrestaniu daného činu. Štát musí presvedčivo preukázať, že medzi dvomi konaniami bola „dostatočne úzka súvislosť, pokiaľ ide o predmet a čas“ – či boli integrované tak, aby tvorili súvislý celok. Sťažovateľ v prípade A a B proti Nórsku bol od začiatku oboznámený, že čelí možnej daňovej pokute ako aj trestnému stíhaniu. Obe konania prebiehali paralelne a navzájom sa dopĺňali, jedno na druhé odkazovali. Uloženie sankcie v trestnom konaní bralo do úvahy sankciu uloženú v daňovom konaní. Na porovnanie uviedol prípad Johannesson a ostatní proti Islandu, v ktorom práve z dôvodu chýbajúcej úzkej súvislosti došlo k porušeniu článku 4 Protokolu č. 7 k EDĽP.

ESĽP preto skúmal v predloženom prípade časový rámec konaní a vecnú súvislosť.

Pokiaľ ide o vecnú súvislosť medzi daňovým a trestným konaním, ESĽP uznal, že sa konania navzájom dopĺňali v snahe reagovať na porušenie zákonnej povinnosti daňového poplatníka a následky boli pre sťažovateľa dostatočne predvídateľné. Hoci vnútroštátne súdy neposkytli konkrétne vyčíslenie, v odôvodnení rozhodnutia v trestnom konaní vzali pri uložení trestu (pokuty) na vedomie už uložené sankcie v rámci daňového konania.

Na druhej strane, špeciálna prokuratúra viedla svoje vlastné vyšetrovanie a právoplatné rozhodnutie v trestnom konaní bolo vynesené dva roky po tom, ako finančná správa oboznámila prokuratúru so závermi svojho vyšetrovania. Sťažovateľovo konanie teda preskúmali dva orgány v konaniach, ktoré boli navzájom vo veľkej miere nezávislé.

Ďalej ESĽP skúmal časovú súvislosť medzi dvoma konaniami. „Obvinenie z trestného činu“ je v tomto kontexte relevantné od momentu, kedy je osoba úradne oboznámená príslušným orgánom o údajnom spáchaní trestného činu alebo od momentu, kedy je situácia osoby podstatne ovplyvnená konaním príslušných orgánov v dôsledku podozrievania tejto osoby zo spáchania trestného činu (Ibrahim a ostatní proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 50541/08). ESĽP poukázal na to, že celková dĺžka oboch konaní bola štyri roky a 10 mesiacov. V rámci tohto časového úseku možno hovoriť o paralelných konaniach len od marca 2012, kedy finančná správa dala podnet špeciálnej prokuratúre, do augusta 2012, kedy sa rozhodnutie finančnej správy stalo právoplatné. Navyše, obvinenie sťažovateľa bolo vznesené v decembri 2012, sedem mesiacov po rozhodnutí finančnej správy a štyri mesiace po tom, ako nadobudlo právoplatnosť. Trestné konanie následne trvalo ďalší rok a päť mesiacov.

S ohľadom na vyššie uvedené ESĽP dospel k záveru, že v predmetnom prípade nešlo o dostatočne úzku vecnú a časovú súvislosť medzi daňovým konaním a trestným konaním. Nemožno preto hovoriť o súlade s článkom 4 Protokolu č. 7 k EDĽP. ESĽP jednomyseľne rozhodol, že sťažovateľa opakovane súdili a trestali za rovnaký alebo v podstate rovnaký čin dva rôzne orgány v dvoch rôznych konaniach, ktorým chýbala požadovaná súvislosť.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované.

Rozhodnutie spracovala: **Mgr. Michaela Chládeková, PhD**.
Odbor medzinárodných vzťahov SAK

Z ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SR

Autorizácia elektronického podania zo strany osoby, ktorá nie je orgánom verejnej moci

Ak krajský súd odmietol žalobu, ktorá nebola podpísaná platným kvalifikovaným elektronickým podpisom, teda vyžadoval autorizáciu elektronického podania podľa § 23 ods. 1 písm. a) bodu 1 zákona o e-Governmente, postupoval v súlade so zákonom a jeho postup nemožno vyhodnotiť ako nerešpektujúci kogentnú právnu normu. V čase podania žaloby sťažovateľkou, t. j. 11. augusta 2018, nebola totiž funkcia na autorizáciu elektronických podaní podľa § 23 ods. 1 písm. a) bod 2 zákona o e-Governmente, t. j. prostredníctvom prístupového miesta, poskytovaná.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 17. decembra 2019,
sp. zn. I. ÚS 521/2019

Dotknuté ustanovenia:

- čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky
- čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd
- zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov

Sťažovateľka podala prostredníctvom právneho zástupcu krajskému súdu 11. augusta 2018 správnu žalobu (ďalej len „žaloba“) formou elektronického podania autorizovaného podľa zákona o e-Governmente. Krajský súd prípisom z 11. septembra oznámil sťažovateľke, že na žalobu ako na podanie vo veci samej nebude v súlade s § 56 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „SSP“) prihliadať z dôvodu, že podanie (žaloba) bolo urobené v elektronickej podobe bez autorizácie (zaručeného elektronického podpisu) a v súlade s § 56 ods. 2 SSP nebolo dodatočne doplnené podaním doručeným krajskému súdu v lehote 10 dní, urobeným v listinnej podobe a ani v elektronickej podobe so zaručeným elektronickým podpisom.

Sťažovateľka prostredníctvom právneho zástupcu reagovala na prípis krajského súdu z 11. septembra 2018, a to podaním z 18. septembra 2018. Krajský súd prípisom z 20. septembra 2018 sťažovateľke oznámil, že zotrváva na svojom postupe.

Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namietala, že argumentácia krajského súdu vychádza z vtedy už neplatnej právnej úpravy, keď v tejto súvislosti poukazuje na novelizované znenie zákona

o e-Governmente, ktorý v § 23 ods. 1 písm. a) upravuje alternatívne možnosti autorizácie elektronického podania pre subjekty, ktoré nie sú orgánom verejnej moci. Sťažovateľka uviedla, že žaloba bola podaná prostredníctvom jej právneho zástupcu v súlade s § 82l ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z.,[1] t. j. do elektronickej schránky priamo z aktivovanej elektronickej schránky advokáta. Podanie žaloby bolo teda realizované použitím príslušnej funkcie informačného systému prístupového miesta a po úspešnej autentifikácii osoby advokáta, predmetná žaloba bola preto podľa sťažovateľky riadne a presne podľa osobitného predpisu autorizovaná.

Týmto postupom, ktorým krajský sú neprihliadol na podanú žalobu ako na podanie vo veci samej odoprel podľa sťažovateľky jej právo na prístup k súdu a teda porušil jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava")[2] a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.[3]

Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti dospel ústavný súd k záveru, že krajský súd postupoval v súlade so zákonom, keď odmietol žalobu, ktorá nebola podpísaná kvalifikovaným elektronickým podpisom a jeho postup nemožno vyhodnotiť ako postup, ktorý by nerešpektoval kogentnú právnu úpravu. Vzhľadom na uvedené odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú.

Z odôvodnenia:

Podľa § 56 ods. 2 Správneho súdneho poriadku[4] podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí správnemu súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Správny súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva. K podaniu kolektívneho orgánu musí byť pripojené rozhodnutie, ktorým príslušný kolektívny orgán vyslovil s podaním súhlas.

Podľa § 23 ods. 1 písm. a) zákona o e-Governmente osoba, ktorá nie je orgánom verejnej moci, vykoná autorizáciu elektronického podania,

a) ak sa podľa zákona podáva v elektronickej podobe a zákon neustanovuje iný spôsob autorizácie alebo ak je podľa osobitného predpisu náležitosťou podania vlastnoručný podpis

1. kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo kvalifikovanou elektronickou pečaťou,
2. použitím na to určenej funkcie informačného systému prístupového miesta a po úspešnej autentifikácii osoby, ktorá autorizáciu vykonáva, zodpovedajúcej najmenej úrovni zabezpečenia „pokročilá" podľa osobitného predpisu, ak sa zabezpečí uvedenie tejto osoby ako odosielateľa elektronickej správy, nemennosť obsahu autorizovaného dokumentu do momentu uloženia v elektronickej schránke adresáta, spojenie autorizovaného dokumentu s identifikátorom osoby odosielateľa a zachovanie väzby medzi nimi, ak to osobitný predpis nezakazuje alebo
3. uznaným spôsobom autorizácie, ak to osobitný predpis nezakazuje...

Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok, za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky, č. 100/2005).

Ústavný súd si v rámci prípravy predbežného prejednania ústavnej sťažnosti vyžiadal k sťažnostnej argumentácii sťažovateľky vyjadrenie Národnej agentúry pre sieťové a elektronické služby (ďalej len „NASES"), ktorej úlohou a predmetom činnosti je správa, prevádzka a rozvoj vládnej dátovej siete GOVNET a prevádzka a rozvoj služieb Ústredného portálu verejnej správy ako základných nástrojov informatizácie verejnej správy na Slovensku.

1 Podľa **§ 82l ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov „Orgán verejnej moci, advokát, súdny exekútor, notár a správca sú povinní v konaní pred súdom doručovať podania do elektronickej schránky súdu a používať pri elektronickej komunikácii so súdom elektronickú schránku aktivovanú na doručovanie, ktorej sú majiteľom; to neplatí, ak súd požiada o predloženie určitej listiny a pre predkladanie administratívneho spisu alebo iného spisu. Ak je pre podanie určený elektronický formulár, sú osoby podľa predchádzajúcej vety povinné podanie urobiť prostredníctvom takého formulára. Trovy vzniknuté porušením povinnosti podľa prvej vety nie sú predmetom náhrady trov konania."

2 Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

3 Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

4 Zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

Ústavný súd konštatoval, že v prípade sťažovateľky sa na podanie správnej žaloby vyžadoval vlastnoručný podpis bez potreby úradného osvedčenia. Z vyjadrenia NASES, ktoré adresoval ústavnému súdu ako aj z relevantnej právnej úpravy zákona o e-Goverenmente, ústavný súd zistil, že pri vlastnoručnom podpise bez potreby úradného osvedčenia ponúka zákon o e-Governmente dve možnosti autorizácie. Prvým spôsobom autorizácie, ktorý upravuje § 23 ods. 1 písm. a) bod 1. zákona o e-Governmente, je možnosť autorizovať elektronické podanie kvalifikovaným elektronickým podpisom, ktorý sa vyhotovuje použitím prostriedku, ktorým disponuje podpisovateľ, v tomto prípade eID kartou. Druhý spôsob upravuje § 23 ods. 1 písm. a) bod 2. zákona o e-Governmente, pri ktorom sa elektronický podpis vytvára prostredníctvom funkcie prístupového miesta, t. j. nepoužije sa certifikát, ktorý bol podpisovateľovi vydaný na eID karte. Funkcia pre autorizáciu podľa uvedeného bodu 2. t. j. prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy ako prístupového miesta, nie je zatiaľ na tomto portáli poskytovaná. Z uvedeného potom vyplýva, že uvedený autorizačný prostriedok (podľa § 23 ods. 1 písm. a) bod 2. zákona o e-Governmente) nie je zatiaľ na Ústrednom portáli verejnej správy možné použiť. Uvedené podľa vyjadrenia NASES vyplýva aj zo Všeobecných podmienok prevádzky Ústredného portálu verejnej správy ako aj zo Všeobecných podmienok poskytovania služieb prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy, ktoré sú zverejnené na portáli slovensko.sk.

Keďže funkcia pre autorizáciu elektronických podaní podľa § 23 ods. 1 písm. a) bodu 2. zákona o e-Governmente nebola v čase podania žaloby sťažovateľkou krajskému súdu, teda 11. augusta 2018 a ani v čase predbežného prejednania ústavnej sťažnosti na Ústrednom portáli verejnej správy poskytovaná, krajský súd postupoval v súlade so zákonom, ak odmietol žalobu, ktorá nebola podpísaná platným kvalifikovaným elektronickým podpisom.

Ústavnoprávnu intenzitu namietaného porušenia práv v tomto prípade oslabila aj skutočnosť, že právny zástupca sťažovateľky viackrát (písomne aj telefonicky) kontaktoval Ústredné kontaktné centrum s problémom neplatnej autorizácie, kde mu konajúci operátor poskytol súčinnosť vysvetlením dôvodov neplatnosti autorizácie jeho elektronického podania – žaloby podanej 11. augusta 2018 krajskému súdu. Ústavný súd má tieto skutočnosti overené z podania NASES a príloh k nej pripojených.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým postupom krajského súdu – jeho prípismi z 11. septembra 2018 a 20. septembra 2018 a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Martina Buchová**
Odbor súdnych a analytických činností
Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky

Z ROZHODNUTÍ NAJVYŠŠIEHO SÚDU SR

Žaloba o vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu a žaloba na plnenie v zmysle § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka

Ak nie je možné uspokojiť vymáhateľnú pohľadávku veriteľa z toho, čo odporovateľným úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, má veriteľ právo na náhradu voči tomu, kto mal z odporovateľného právneho úkonu prospech. Ide o peňažnú náhradu, ktorá nepodlieha právnemu režimu náhrady škody a táto náhrada je obmedzená výškou získaného prospechu. Toto právo musí veriteľ uplatniť žalobou na plnenie. Veriteľ môže toto právo uplatniť samostatnou žalobou alebo súčasne v jednej žalobe spolu s nárokom na určenie neúčinnosti právneho úkonu. Súd však nemôže žalobu o vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu zamietnuť z dôvodu, že prichádza do úvahy iba žaloba na plnenie v zmysle § 42b ods. 4 veta za bodkočiarkou OZ. Žaloba na plnenie totiž nie je odporovacou žalobou v zmysle § 42b ods. 1 OZ.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. februára 2020
sp. zn. 5 Cdo/101/2017

Dotknuté ustanovenia:

– § 42a, § 42b Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb.

Okresný súd Bratislava II rozsudkom zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že zmluva o prevode členských práv a povinností k družstevnému bytu uzatvorená v roku 2008 medzi dlžníkom žalobcu a žalovanými je voči nemu právne neúčinná. Súd prvej inštancie nepovažoval za preukázané, že by predmetný právny úkon bol uskutočnený v úmysle ukrátiť veriteľa, preto žalobu ako nedôvodnú zamietol.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobcu rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Odvolací súd poukázal na to, že v konaní o odporovacej žalobe musí byť preukázaný záver, že odporovaný právny úkon je skutočne ekvivalentným úkonom, nie iba formálne, t. j. s poukazom na jeho znenie, ale fakticky, teda, že dlžník za určité plnenie nadobudol iné plnenie skutočne rovnocennej – ekvivalentnej povahy. Konštatoval, že súd prvej inštancie sa vecou nezaoberal z vyššie uvedeného hľadiska a nevenoval pozornosť skutočnostiam relevantným pre rozhodnutie predmetnej veci. Zároveň zdôraznil, že rozhodnutie súdu, ktorým bolo odporovacej žalobe vyhovené, predstavuje podklad na to, aby sa

1 **§ 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb.:** *Právny úkon, ktorému veriteľ s úspechom odporoval, je právne neúčinný a veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku; ak to nie je možné, má právo na náhradu voči tomu, kto mal z tohto úkonu prospech.*

2 **§ 42a, § 42b Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb.:**

§ 42a

(1) Veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkove právne úkony podľa odsekov 2 až 5, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený.

veriteľ mohol na základe exekučného titulu vydanému proti dlžníkovi domáhať vykonania exekúcie postihnutím toho, čo odporovaným právnym úkonom ušlo z majetku dlžníka, a to nie proti dlžníkovi, ale proti osobe, s ktorou alebo v ktorej prospech bol právny úkon urobený. V prípade, že uspokojenie veriteľa z tohto majetku nie je dobre možné, musí sa veriteľ namiesto určenia neúčinnosti právneho úkonu domáhať, aby mu ten, komu z odporovateľného právneho úkonu dlžníka vznikol prospech, vydal takto získané plnenie. V prejednávanej veci odporovaným právnym úkonom ušli z majetku dlžníčky členské práva a povinnosti viažuce sa k družstevnému bytu, pričom odporovaný právny úkon bol urobený v prospech žalovaných. Tí však v roku 2009 predmetný byt kúpili do vlastníctva. Členské práva a povinnosti, ktoré by sa viazali k tomuto bytu neexistujú (bytové družstvo už nie je jeho vlastníkom) a nemožno ich postihnúť v exekučnom konaní. Za tejto situácie podľa krajského súdu neprichádza do úvahy určenie neúčinnosti zmluvy o prevode členských práv a povinností v zmysle § 42a a nasl. OZ, ale žalobca musí získať exekučný titul, ktorým mu bude priznaná náhrada voči žalovaným, ktorí mali z odporovateľného právneho úkonu prospech.

Žalobca podal proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP a poukázal na to, že odvolací súd vyriešil právne otázky podstatné pre rozhodnutie vo veci nesprávne, čím zaťažil konanie vadou nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalobca zdôraznil, že rozhodnutie v danej veci záviselo od vyriešenia právnej otázky, či v prípade, ak majetok, ktorý ušiel z majetku dlžníka odporovaným právnym úkonom, týkajúci sa prevodu členských práv k družstevnému bytu, je prípustná odporovacia žaloba podľa prvej časti § 42b ods. 4 OZ, alebo je v takomto prípade nevyhnutné uplatniť žalobu o finančnú náhradu podľa druhej časti § 42b ods. 4 OZ.[1] Podľa názoru žalobcu ak odvolací súd dospel k záveru, že veriteľ mal podať žalobu podľa druhej časti § 42b ods. 4 OZ a nie podľa prvej časti tohto ustanovenia, interpretoval dané ustanovenie v rozpore s účelom inštitútu odporovateľnosti právnych úkonov predvídaných zákonodarcom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Z odôvodnenia:

Právna úprava odporovateľnosti právnych úkonov je obsiahnutá v §§ 42a a 42b Občianskeho zákonníka.[2] Z hľadiska jej systematiky treba rozlišovať medzi aktívnou vecnou legitimáciou na uplatnenie odporovateľnosti (§ 42a ods. 1 OZ), podmienkami odporovateľnosti (§ 42a ods. 2 až 5 OZ), spôsobom uplatnenia odporovateľnosti (§ 42b ods. 1 OZ), pasívnou vecnou legitimáciou (§ 42b ods. 2 a 3 OZ) a právnymi následkami spojenými s úspešným odporovaním právnemu úkonu (§ 42b ods. 4 OZ).

Právna veda aj súdna prax je v zhode v posúdení účelu, predmetu a subjektov inštitútu odporovateľnosti právnych úkonov.

Účelom odporovateľnosti je zabrániť ukráteniu veriteľa pri uspokojovaní jeho vymáhateľnej pohľadávky. Právne úkony dlžníka ukracujú uspokojenie pohľadávky veriteľa vtedy, ak vedú k zmenšeniu majetku dlžníka a ak v dôsledku nich vzniknuté zmenšenie majetku má súčasne za následok, že veriteľ nemôže dosiahnuť uspokojenie svojej pohľadávky z majetku dlžníka, hoci nebyť týchto úkonov, aspoň čiastočne by sa uspokojil. Neúčinnosť právneho úkonu voči určitej osobe znamená, že veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z predmetu odporovaného právneho úkonu tak, akoby k tomuto úkonu vôbec nedošlo.

Predmetom odporovateľnosti sú právne úkony. Zákon taxatívne nevymedzuje, ktoré právne úkony môžu byť odporovateľnosťou napadnuté, preto do tohto okruhu patria všetky právne úkony, ktorým sa zhoršuje možnosť veriteľa na uspokojenie jeho pohľadávky. Postačuje, že daný právny úkon zmenšuje majetok dlžníka na úkor veriteľa. Súdna prax medzi také úkony zaradila kúpnu zmluvu, darovaciu zmluvu, prevzatie dlhu, postúpenie pohľadávky, odmietnutie dedičstva, odmietnutie daru, odpustenie dlhu, úmyselné nevymáhanie dlhu spôsobujúce premlčanie nároku, prevzatie nevýhodného ručiteľského záväzku, použitie časti majetku na vklad do základného imania obchodnej spoločnosti.

(2) Odporovať možno právnemu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy, a právnemu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi (§ 116 a 117) alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech týchto osôb s výnimkou prípadu, keď druhá strana vtedy dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla poznať.

(3) Odporovať možno tiež právnemu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a

a) osobou jemu blízkou (§ 116 a 117),

b) právnickou osobou, v ktorej má dlžník alebo osoba uvedená v písmene a) majetkovú účasť aspoň 10 % v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,

c) právnickou osobou, v ktorej je dlžník alebo osoba uvedená v písmene a) štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo likvidátorom,

d) právnickou osobou, v ktorej má osoba uvedená v písmene c) majetkovú účasť aspoň 34 % v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,

alebo ktorý dlžník urobil v uvedenom čase v prospech osôb uvedených v písmenách a), b), c) alebo d); to však neplatí, ak druhá strana preukáže, že nemohla ani pri náležitej starostlivosti poznať úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa.

(4) Odporovať možno tiež právnemu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom, ktorý je právnickou osobou, a

a) členom jeho štatutárneho orgánu, jeho prokuristom, likvidátorom alebo spoločníkom,

b) osobou blízkou (§ 116 a 117) osobe uvedenej v písmene a),
c) právnickou osobou, v ktorej má dlžník alebo osoba uvedená v písmenách a) a b) majetkovú účasť aspoň 10 % v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,
d) právnickou osobou, v ktorej je osoba uvedená v písmenách a) a b) štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, prokuristom alebo likvidátorom,
e) právnickou osobou, v ktorej má osoba uvedená v písmene d) majetkovú účasť aspoň 34 % v čase, keď sa uskutočňuje tento právny úkon,
alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech osôb uvedených v písmenách a), b), c), d) alebo e); to však neplatí, ak druhá strana preukáže, že nemohla ani pri náležitej starostlivosti poznať úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa.

(5) Odporovať možno tiež právnemu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch, na ktorého základe prevzal záväzok bez primeraného protiplnenia, a to najmenej vo výške určenej znaleckým posudkom alebo odborným odhadom, a ktorý
a) spôsobil, že dlžník sa stal vo vzťahu k ďalším veriteľom platobne neschopným, alebo
b) bol uskutočnený s úmyslom neodôvodnene odložiť alebo zmariť platbu veriteľovi, alebo
c) bol uskutočnený s úmyslom prevziať dlh, ktorý dlžník nebude schopný splniť v čase jeho splatnosti.

§ 42b

(1) Právo odporovať právnym úkonom môže uplatniť veriteľ žalobou.

(2) Právo odporovať právnemu úkonu sa uplatňuje proti tomu, kto mal z odporovateľného právneho úkonu dlžníka prospech.

Právo odporovať právnym úkonom sa viaže na veriteľovu pohľadávku, preto podľa zákona prislúcha iba veriteľovi a jej nadobúdateľovi v dôsledku singulárnej alebo univerzálnej sukcesie. Odporovať možno len úkonom dlžníka. Len dlžník môže ukrátiť nároky veriteľa. Ak iná osoba než dlžník urobí úkon, ktorým by sa ukrátili práva veriteľa, nemá to za následok vznik odporovateľnosti. Pod dlžníkom veriteľa je však potrebné rozumieť nielen osobu, ktorá je zaviazaná splniť veriteľovi vlastný dlh, ale aj ručiteľa a ďalšie osoby, ktoré sú z dôvodu akcesorickej a subsidiárnej povinnosti zákonom zaviazané uspokojiť pohľadávku veriteľa. Právo domáhať sa odporovateľnosti má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol dokonca uspokojený (§ 42a ods. 1druhá veta OZ).

Formu a účinky uplatnenia odporu upravuje § 42b OZ. Právo odporovať, teda subjektívne odporové právo veriteľ realizuje formou žaloby, ktorej znenie má smerovať na vyslovenie neúčinnosti konkrétne určeného právneho úkonu. Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo 44/2007 (uverejnenom pod č. R 5/2008) vyslovil, že odporovacia žaloba nie je určovacou žalobou podľa § 80 OSP (§ 137 písm. c) CSP), preto žalobca nemusí preukazovať naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Odporovateľný právny úkon sa stáva neúčinný až tým, že ho súd za neúčinný vyhlási. Odporovateľnosť nemožno riešiť ako predbežnú otázku, keď i zo samotného gramatického výkladu ustanovenia § 42b ods. 4 OZ vyplýva, že právna neúčinnosť právneho úkonu je dôsledkom úspešného odporovania.

Zmyslom žaloby je dosiahnutie súdneho rozhodnutia, ktorým je určené, že právny úkon dlžníka, ukracujúci uspokojenie veriteľovej vymáhateľnej pohľadávky je voči veriteľovi neúčinný. Súd v skutočnosti neurčuje existenciu alebo neexistenciu právneho pomeru, ale rozhoduje konštitutívne, keď vyhlasuje právny úkon za neúčinný. Právna neúčinnosť odporovateľného právneho úkonu je neúčinnosťou relatívnou, t. j. táto neúčinnosť patrí iba veriteľovi, ktorý sa úspešne domáhal odporovateľnosti právneho úkonu. Vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu zakladá veriteľovi priamy nárok domáhať sa uspokojenia svojej pohľadávky voči tomu, kto mal z odporovateľného úkonu prospech, a to výlučne z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku. Vznik tohto nároku však nemôže predchádzať úspešnému odporovaniu, pretože môže nastať až ako jeho právny dôsledok. Priznaniu takéhoto nároku preto musí predchádzať právoplatné určenie neúčinnosti právneho úkonu.

Predpokladom naplnenia účelu odporovateľnosti je v prvom rade dosiahnutie výroku rozsudku, ktorým sa konkrétny právny úkon určí za neúčinný. Existencia rozsudočného výroku o neúčinnosti konkrétneho právneho úkonu dlžníka je podkladom pre uspokojenie veriteľovej pohľadávky. Následne na uspokojenie veriteľovej vymáhateľnej pohľadávky možno vykonať exekúciu, napr. predajom veci tak, ako by k zmene jej vlastníctva z dlžníka na iný subjekt (subjekt žalovaný v konaní o určenie neúčinnosti právneho úkonu) nebolo došlo (§ 42b ods. 4 OZ, časť vety pred bodkočiarkou OZ). Pokiaľ však nie je možné uspokojiť vymáhateľnú pohľadávku veriteľa z toho, čo odporovateľným úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, právoplatný rozsudok o neúčinnosti právneho úkonu veriteľovi uspokojenie pohľadávky neumožní. Judikatúra je totiž konštantná v tom, že rozhodnutím o odporovacej žalobe nedochádza k zmene subjektu povinného v exekučnom konaní (rozsudok NS SR sp. zn. 3 M Cdo 15/2010). Rozhodnutie, ktorým súd odporovacej žalobe vyhovel, nerieši, a to ani v procesnej rovine, postavenie účastníkov exekučného konania; určuje len neúčinnosť právneho úkonu s tými dôsledkami, že veriteľ (oprávnený) môže požadovať uspokojenie svojej vymáhateľnej pohľadávky z toho, čo daným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho (povinného) majetku. Zo zákona nevyplýva ani právo veriteľa domáhať sa žalobou voči osobe, v prospech ktorej bol právny úkon urobený, uloženia povinnosti strpieť výkon rozhodnutia postihnutím majetku, ktorý bol predmetom odporovateľného právneho úkonu.

Ak teda nie je možné uspokojiť vymáhateľnú pohľadávku veriteľa z toho, čo odporovateľným úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, má veriteľ právo na náhradu voči tomu, kto mal z odporovateľného právneho úkonu prospech. Ide o peňažnú náhradu, ktorá nepodlieha právnemu režimu náhrady škody a táto náhrada je obmedzená výškou získaného prospechu. Veriteľ musí toto právo uplatniť žalobou na plnenie, a to buď

samostatnou žalobou alebo súčasne v jednej žalobe spolu s nárokom na určenie neúčinnosti právneho úkonu. Súd však nemôže žalobu o vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu zamietnuť z dôvodu, že prichádza do úvahy iba žaloba na plnenie v zmysle § 42b ods. 4 veta za bodkočiarkou OZ. Žaloba na plnenie totiž nie je odporovacou žalobou v zmysle § 42b ods. 1 OZ.

Podľa názoru Najvyššieho súdu SR v posudzovanej veci odvolací súd svoje rozhodnutie založil na nesprávnom právnom názore, ak zamietnutie žaloby o vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu odôvodnil výlučne nemožnosťou uspokojenia sa veriteľa z tohto práva. Súd je povinný rozhodnúť o tom, či predmetným právnym úkonom boli alebo neboli naplnené podmienky uvedené v § 42a OZ.

Na podklade prípustného a dôvodne podaného dovolania preto Najvyšší súd SR zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

(3) Právo odporovať právnemu úkonu možno uplatniť nielen proti osobám, ktoré s dlžníkom dojednali odporovateľný právny úkon, ale aj proti ich dedičom alebo právnym nástupcom; proti tretím osobám len vtedy, ak im boli známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právnemu úkonu proti ich predchodcovi.

(4) Právny úkon, ktorému veriteľ s úspechom odporoval, je právne neúčinný a veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku; ak to nie je možné, má právo na náhradu voči tomu, kto mal z tohto úkonu prospech.

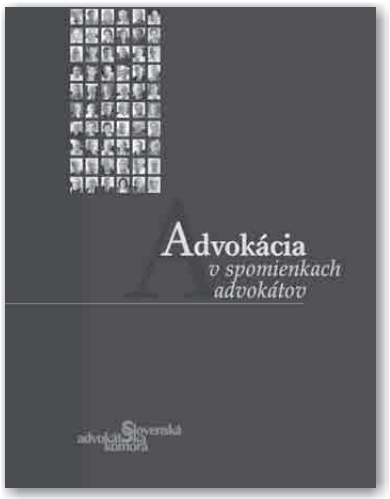

Advokácia
v spomienkach advokátov

Predsedníctvo SAK dáva do pozornosti všetkým advokátom, že v knižnici komory sú k dispozícii posledné výtlačky **reprezentatívnej veľkoformátovej publikácie v tvrdej väzbe,** ktorá na vyše 300 stranách formou rozhovorov s kolegami advokátmi mapuje dianie v advokácii v časovom horizonte od začiatku 70. rokov minulého storočia až po dnešok.

Zvýhodnená cena pre advokátov 10 eur

Kontakt: PhDr. Ondrišová, tel.: 0903 600 805, *ondrisova@sak.sk*

Advokátske komory na Slovensku v rokoch 1875 –1948

Gajdošová, M. – Kerecman, P. – Ďuriška Z. – Kušnír J. – Hellenbart V.

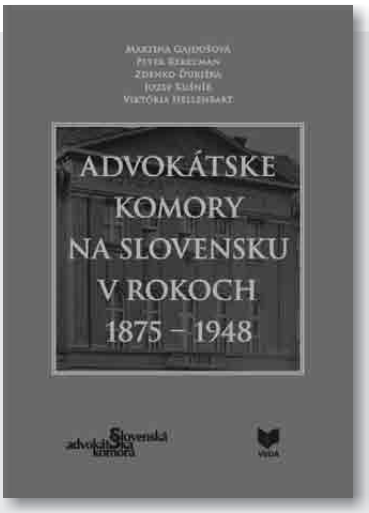

Slovenská advokátska komora vydala vo vydavateľstve VEDA **publikáciu o histórii advokácie**. Monografia je prvým komplexným spracovaním dejín advokátskych komôr na slovenskom území. Kniha má šesť kapitol a jej štruktúra prechádza vývojom advokátskeho práva na Slovensku v rokoch 1875 – 1948.

Pre advokátov a advokátskych koncipientovje publikácia za zvýhodnenú cenu **24 eur s DPH** + 3,70 poštovné (27,70 eur s DPH)

Záujemcovia **mimo radov SAK** zaplatia 30 eur s DPH + 3,70 poštovné (33,70 eur s DPH)

Objednávku nájdete na ***www.sak.sk*** alebo priamo kontaktujte:

PhDr. Ondrišová
02 204 227 28
ondrisova@sak.sk

Darina Stračinová
02 204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vyjadrenie CCBE k systémovým rizikám pre právny štát v čase pandémie

Schválené delegáciami na zasadnutí stáleho výboru CCBE dňa 15. mája 2020

Rada advokátskych komôr Európy (CCBE), uznávaná ako hlas európskych advokátov, zjednocuje advokátske komory zo 45 európskych krajín, vrátane 28 štátov EÚ. Prostredníctvom nich zastupuje viac ako 1 milión advokátov v Európe. CCBE podporuje prístup k spravodlivosti, rešpektovanie ľudských práv a ochranu právneho štátu.

Pandémia, ktorej v súčasnosti čelíme, viedla mnohé krajiny, vrátane členských štátov EÚ, k vyhláseniu mimoriadneho stavu alebo k udeleniu osobitných právomocí vládam s cieľom potlačiť šírenie nákazy, zvýšiť kapacity v zdravotnom a lekárskom sektore, riešiť devastujúce následky zdravotnej krízy na oblasť hospodárstva, a zároveň prijímať opatrenia týkajúce sa karantény a obmedzenia pohybu.

Deľba moci, garantujúc systém brzd a protiváh v demokratickej spoločnosti, je nepochybne v dôsledku koncentrácie moci v rukách vlády podrobená skúške.

Z aktuálnej situácie vyplývajú dve bezprostredné riziká:

- riziko zneužitia koncentrácie moci, najmä v situácii, kedy parlament a súdy nemôžu fyzicky naplno vykonávať kontrolu;
- riziko, že občania si „zvyknú“ na nedostatok brzd a protiváh a tento stav sa stane „novým štandardom“.

CCBE preto **zdôrazňuje, že je nevyhnutné ostražito sledovať vývoj situácie a zabrániť zneužitiu týchto právomocí** a dôrazne žiada Európsku komisiu, aby **zaručila, že tieto právomoci nebudú využívané nad rámec toho, čo je absolútne nevyhnutné** a vhodné na dosiahnutie sledovaného cieľa, ktorým je potlačenie infekcie, zaistenie zdravotníckych kapacít a riešenie poklesu hospodárskej aktivity.

Za žiadnych okolností nesmie byť deľba moci, rešpektovanie právneho štátu a ochrana ľudských práv a slobôd dlhodobo ohrozená.

CCBE ďalej naliehavo žiada o kritické preskúmanie nasledovných možných rizík:

- nadmerná koncentrácia právomocí na strane orgánov presadzovania práva,
- ohrozenie práva občanov na prezumpciu neviny pokým o vine nerozhodne nezávislý súd,
- odopretie prístupu k nezávislému a nestrannému súdu,
- prenesenie dôkazného bremena, na úkor občanov,
- obmedzenie procesných záruk v konaní,
- odopretie prístupu k advokátovi,
- cielenie na určité menšiny, migrantov alebo zraniteľné osoby,
- využitie – dočasného – obmedzenia slobody pohybu a slobody zhromažďovania sa na presadenie ďalšej „kontroverznej“ legislatívy,
- obmedzenie plurality médií prostredníctvom obmedzenia slobody názoru a slobody tlače,
- vytváranie alebo prehlbovanie nerovnosti v spoločnosti pri prijímaní opatrení na zmiernenie dopadov krízy.

Naše spoločné európske ústavné tradície predpokladajú, že budú stanovené obmedzenia a hranice, ktoré sa vzťahujú na takýto „mimoriadny stav“ a „osobitné právomoci“. V prvom rade ide o nasledovné:

- rozhodnutie o vyhlásení „mimoriadneho stavu“ a udelení „osobitných právomocí“ musí byť prijaté v podobe zákona schváleného parlamentom,
- trvanie musí byť časovo obmedzené a o predĺžení môže opäť rozhodnúť len parlament formou zákona,
- opatrenia prijaté za týchto podmienok musia následne byť v stanovenom čase potvrdené parlamentom, v opačnom prípade automaticky strácajú platnosť,
- opatrenia musia byť primerané a rešpektovať základné ľudské práva (garantované Chartou základných práv EÚ a inými medzinárodnými dohovormi),
- možnosť minimálneho parlamentného monitoringu alebo kontroly musí byť zachovaná,
- možnosť súdneho preskúmania musí zostať nedotknutá (napr. kontrola ústavnosti).

CCBE ďakuje Európskej komisii za monitorovanie krízovej legislatívy a opatrení v členských štátoch a za výzvy adresované členských štátom, ktoré sa svojím konaním približujú k možnému zneužitiu svojich právomocí. Rozpočet EÚ a najmä rozhodnutie poskytnúť finančné zdroje na podporu členských štátov môžu posilniť rešpekt voči európskym hodnotám a štandardom.

CCBE naliehavo žiada Európsku komisiu, aby počas koronakrízy podporila permanentné umožnenie súdneho preskúmania nezávislým, nestranným a odpolitizovaným súdom.

CCBE vyjadruje poľutovanie nad tým, že **dosiaľ neexistoval pohotovostný plán** pre prípad závažnej krízovej situácie na zabezpečenie neprerušeného a plynulého fungovania súdnictva a vyzýva európske a národné autority, aby sa poučili z tejto krízy a pripravili pohotovostný plán pre prípad budúcich kríz.

CCBE napokon žiada o uznanie dôležitej úlohy, ktorú si plnia európski advokáti tým, že pomáhajú zabezpečiť zákonnosť a poskytujú právnu istotu občanom a spoločnostiam a uľahčujú realizáciu ich základného práva na prístup k spravodlivosti. **Z tohto dôvodu by advokáti mali mať možnosť bez ohľadu na okolnosti plniť si svoju úlohu v spoločnosti a poskytovať právne služby nevyhnutné pre dosiahnutie vyššie uvedených cieľov.**

Aktuálne udalosti

CCBE zasadalo online

Rada advokátskych komôr Európy (CCBE) usporiadala dňa 15. mája 2020 svoje zasadnutie po prvý raz prostredníctvom videokonferencie. Delegácie advokátskych komôr z celej Európy, vrátane delegácie SAK, pokračujú vo svojej činnosti rovnako aktívne aj počas mimoriadnych okolností spôsobených pandémiou COVID-19. Zástupcovia advokátskych komôr schválili viacero iniciatív v reakcii na potrebu obnovenia fungovania justície a posilnenia prístupu k spravodlivosti v čase uvoľňovania preventívnych opatrení v Európskej únii.

CCBE apeluje na inštitúcie EÚ a prostredníctvom nich na členské štáty, aby (1) uľahčili úplne obnovenie fungovania justície v Európe za súčasného rešpektovania všetkých opatrení na zachovanie zdravia a bezpečnosti, (2) urýchlene vyhradili finančné prostriedky na právnu pomoc, (3) podporili prístup k spravodlivosti a garantovali zachovanie základných práv občanov.

CCBE ďalej prijala dokument, v ktorom formuluje 12 princípov a 12 minimálnych štandardov, na ktoré by mali vlády a súkromní aktéri dbať pri využívaní aplikácií na sledovanie kontaktov v kontexte opatrení na zabránenie šíreniu nákazy COVID-19. Viaceré štáty v Európe zavádzajú alebo navrhujú zaviesť aplikácie na sledovanie kontaktov. CCBE uznáva, že národné vlády musia naliehavo chrániť zdravie svojich občanov, zároveň však pripomína, že používanie takýchto aplikácií s najväčšou pravdepodobnosťou bude viesť k porušovaniu základných práv, vrátane práva na súkromie a ochrany osobných údajov. Takéto opatrenia môžu byť prijateľné iba vtedy, ak rešpektujú zásadu proporcionality.

Tretím zásadným dokumentom je stanovisko CCBE k systémovým rizikám pre právny štát v čase pandémie, ktorým CCBE upozorňuje, že vyhlásením mimoriadnej situácie vzniká bezprostredné riziko zneužitia koncentrácie moci, najmä v situácii, kedy parlament a súdy nemôžu fyzicky naplno vykonávať kontrolu; a riziko, že občania si „zvyknú" na nedostatok brzd a protiváh v štáte. CCBE apeluje na štáty, Európsku úniu a jednotlivcov, aby koncentráciou moci nebol dlhodobo ohrozený princíp deľby moci, rešpektovanie právneho štátu a ochrana ľudských práv a slobôd v Európe. **Celé vyjadrenie si môžete prečítať na strane vedľa.**

ADVOKÁTSKE SKÚŠKY – nový harmonogram termínov

V kontexte vývoja situácie a postupného uvoľňovania opatrení, do ktorých v svojej 4. fáze spadá aj organizovanie hromadných podujatí, predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory na svojom dištančnom rokovaní 11. a 12. mája 2020 schválilo kanceláriou komory navrhnutý harmonogram organizovania advokátskych skúšok, ktoré budú realizované od júna 2020.

Advokátske skúšky, ich písomná a ústna časť, ako aj testy, budú prebiehať v menšom počte zúčastnených osôb, než je zaužívané. V rámci písomnej a ústnej časti advokátskych skúšok bude skúšať jeden skúšobný senát. **Kapacita takéhoto termínu je šesť osôb.** Priebeh skúšky bude štandardný, v zmysle skúšobného poriadku. Prvý deň skúšky sa bude konať písomná časť, nasledujúci deň ústna časť. Dôvodom takto prijatého obnovenia skúšok je skutočnosť, aby v prípade

Na fotografii vpravo hore
Delegácia SAK počas online zasadnutia stáleho výboru CCBE: (sprava) vedúci delegácie SAK pri CCBE Michal Bužek, člen delegácie a podpredseda SAK Ondrej Laciak a riaditeľka Odboru medzinárodných vzťahov SAK Michaela Chládeková. Foto Alexandra Donevová

Na fotografii vpravo
Predsedníctvo CCBE počas online zasadnutia stáleho výboru CCBE – horný rad: Ranko Pelicarić , Margaret Graf von Galen, Panagiotis Perakis; – dolný rad: James McGuill, Philip Buisseret

opätovného sprísnenia opatrení, prípadne nástupu druhej vlny epidémie, nebolo nutné rušiť termíny skúšok v celosti (ak budú povolené zhromaždenia určitého počtu osôb, samozrejme). Všetko, s čím aktuálne počítame, je určitá forma predpokladu vývoja situácie, ktorú sa snažíme reflektovať spôsobom, ktorý zachováva primeranú mieru istoty.

Podujatia organizované na pôde komory budú spočiatku realizované v zasadačke na prízemí sídla SAK, kde je zabezpečená aj čistička vzduchu schopná zo vzduchu odstrániť baktérie a vírusy. Pri pohybe v priestoroch budovy komory je potrebné dodržiavať povinnosť prekrytia horných dýchacích ciest a dezinfikovať si ruky.

Viac informácií o skúškach nájdete na webe SAK, koncipientov informujeme aj e-mailami a telefonicky.

Prieskum medzi advokátmi – ako vás zasiahla koronakríza?

Počas koronakrízy sa snažíme robiť všetko pre to, aby dopad na advokáciu bol čo najmenší. Zasiahli sme napríklad do toho, aby žiadna skupina advokátov nebola vylúčená z pomoci štátu podnikateľom. Nemôžeme však nevidieť závažné dosahy krízy na samotných poskytovateľov právnych služieb.

Vieme, že mnohé naše kolegyne a kolegovia čelia vážnym ekonomickým problémom. Pomoc zo strany štátu nie je riešením na všetky následky tejto krízy. V najbližšom čase vám zašleme dotazník, prostredníctvom ktorého by sme sa radi dozvedeli viac informácií o fungovaní vašej advokátskej kancelárie v tomto období. Budeme vďační, ak predsedníctvu SAK poskytnete spätnú väzbu ohľadom dopadov krízy na vašu advokátsku kanceláriu v podobe vyplnenia dotazníka.

NEPREHLIADNITE

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory *per rollam* **rozhodlo odložiť termín splatnosti príspevku na činnosť SAK a do sociálneho fondu na rok 2020 do 30. júna 2020**.

Regionálne stretnutia zástupcov SAK s advokátmi Nitrianskeho kraja online

Každoročne sa zástupcovia predsedníctva Slovenskej advokátskaj komory stretávajú s advokátmi v jednotlivých krajoch. Tento rok sme však z dôvodu opatrení proti šíreniu pandémie COVID-19 museli zrušiť plánované osobné stretnutie v Nitre, ostatné stretnutia sme stihli ešte pred touto mimoriadnou situáciou.

Nitrianske stretnutie sme zorganizovali v preloženom termíne 19. mája 2020 online formou – fotografia vľavo. Na stretnutí sa zúčastnili predseda SAK Tomáš Borec, podpredseda SAK Ondrej Laciak, tajomník SAK Andrej Popovec a z Košíc sa pripojil podpredseda SAK Tomáš Illeš.

Predseda a členovia orgánov komory reagovali na aktuálne témy a informovali o aktivitách uplynulého kalendárneho roka, najmä o zmenách v cyklickom vzdelávaní koncipientov v nových priestoroch komory ako aj zmenách vzhľadom na preventívno-zdravotné opatrenia a zavedenie online vzdelávania, zmenách v systéme ex offo, autentifikácii advokátov prostriedkami advokátskeho preukazu, legislatívnych aktivitách SAK a aktivitách SAK v súvislosti s opatreniami proti šíreniu nákazy. Predseda SAK informoval o liste ministrovi práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorým upozornil na nerovnosť pri poskytovaní štátnej pomoci, ako aj o pripomienkach SAK k legislatívnym zmenám. Zúčastnení advokáti mohli počas stretnutia písomne posielať otázky, na ktoré im v závere zástupcovia SAK odpovedali.

Webináre AIJA – možnosť zúčastniť sa bezplatne

Slovenská advokátska komora ponúka trom členom SAK možnosť bezplatnej účasti na webinároch Medzinárodnej asociácie mladých advokátov (AIJA). Ide o benefit kolektívneho členstva, ktorý môžu členovia SAK využiť aj v rámci konferencií a seminárov AIJA v podobe nižšieho registračného poplatku. Prvý webinár na tému *Improving your English legal writing* absolvovali 19. mája 2020 dve advokátky a jedna koncipientka. Podľa ich slov bol tento prakticky vedený webinár prínosný pre prax, keďže náuke o písaní právnych dokumentov sa v podmienkach Slovenskej republiky nevenuje príliš veľa pozornosti. Prednášajúci poňal webinár interaktívne a pútavo.

Ďalší webinár AIJA, na ktorom sa môžu zúčastniť traja členovia Slovenskej advokátakej komory bezplatne, sa bude konať **11. júna 2020** na tému *Pharma regulations and state support in times of COVID-19*. Podmienkou je vek do 45 rokov a znalosť anglického jazyka. V prípade záujmu o účasť na vebináři kontaktujte odbor medzinárodných vzťahov SAK (*chladekova@sak.sk*).

Mgr. Alexandra Donevová
Mgr. Michaela Chládeková, PhD.

Z aprílového a májových zasadnutí P SAK

Zasadnutia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory pokračovali dištančne cez aplikáciu Microsoft Teams – prvé rokovanie bolo rozvrnutné na **30. apríla, 11. mája a 12. mája 2020**, druhé rokovanie bolo stanovené na **18. mája 2020**.

■

V rámci prvého rokovania členovia P SAK vzali na vedomie informáciu o uznesení prijatom *per rollam* **o predĺžení splatnosti príspevku do sociálneho fondu Slovenskej advokátskej komory za rok 2020 do 30. júna 2020** (Vestník č. 65).

Advokát, ktorý vykonáva advokáciu v zmysle § 12 ods. 1 písm. a) a b) zákona o advokácii a bol zapísaný do zoznamu advokátov do novembra 2017, mal v čase rôzne formulovanú povinnosť požiadať Štatistický úrad SR o pridelenie **identifikačného čísla** ako podnikateľ vykonávajúci podnikateľskú činnosť na základe iného ako živnostenského oprávnenia. Po uvedenom dátume je v zmysle zákona o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci povinnou osobou vo vzťahu k advokátom Slovenská advokátska komora, ktorá od uvedeného dátumu novozapísaným advokátom sprostredkuje pridelenie identifikačného čísla priamo. Následne toto identifikačné číslo oznámi aj Národnej agentúre pre sieťové a elektronické služby (NASES), ktorá zriadi elektronickú schránku na identitu advokáta s použitím tohto identifikačného čísla. Rovnako sa údaj premietne do referenčného registra právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci. **Advokáti, u ktorých SAK nemá vedomosť o identifikačnom čísle, nemajú zriadenú elektronickú schránku na identitu advokáta a nie je možné vydať im mandátny a komerčný certifikát.** Predsedníctvo SAK preto poverilo kanceláriu komory vyzvať advokátov, u ktorých nedisponuje informáciou o IČO, aby ho kancelárii doplnili **najneskôr do 30. júna 2020**. Po tomto dátume komora ako povinná osoba sprostredkuje pridelenie identifikačného čísla každému advokátovi, u ktorého touto informáciou nedisponuje a výsledok pridelenia mu písomne oznámi. Bližšie informácie o postupe budú advokátom oznámené prostredníctvom komunikačných prostriedkov komory.

Predsedníctvo SAK vzalo na vedomie ■ **pozmeňovacie návrhy komory k legislatívnym návrhom vlády o mimoriadnych opatreniach v súvislosti s COVID-19**. S ohľadom na aktuálnu situáciu v oblasti legislatívneho procesu spôsobenú núdzovým stavom z dôvodu šírenia koronavírusu, kedy neprebiehalo medzirezortné pripomienkové konanie, kancelária SAK pravidelne sledovala obsah rokovaní vlády a Národnej rady SR a v rámci možností pripravovala pozmeňovacie návrhy na základe podnetov od členov predsedníctva SAK, pracovných skupín komory a členov advokátskej obce. Ako najzásadnejšie boli vyhodnotené návrhy novely zákona o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti s ochorením COVID-19 v justícii a zákona o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením COVID-19; ■ informáciu o **príprave výročnej správy EÚ o právnom štáte**. Európska komisia v lete 2019 prijala dokument *Posilnenie právneho štátu v Únii – koncepcia na prijatie opatrení*, ktorý predpokladá prijatie konkrétnych krokov a stály monitoring štyroch pilierov – ústavné zásady, justícia, boj proti korupcii a slobodné médiá. Generálne riaditeľstvo EÚ pre spravodlivosť pracuje na správe o nezávislosti sudcov, ktorá má byť zverejnená v septembri 2020. Ministerstvo spravodlivosti SR sa obrátilo na Slovenskú advokátsku komoru v nadväznosti na požiadavku Komisie o zaslanie vstupov členských štátov do výročnej správy o stave právneho štátu v EÚ. Jedným z bodov je nezávislosť advokácie, resp. advokátskej komory. Slovenská advokátska komora vypracovala písomné stanovisko o nevyhnutnosti nezávislosti advokátskej komory ako jedného z princípov právneho štátu. CCBE sa tiež stala jednou „z kľúčových zainteresovaných strán", ktoré pripomienkujú prípravu správy; ■ informáciu o **príprave štúdie EÚ o prekážkach v sektore služieb**. Európska komisia požiadala členské štáty aj Ministerstvo hospodárstva SR o pripomienky k štúdii *Mapovanie odstránenia prekážok v sektore služieb* v zmysle smernice EÚ o službách na vnútornom trhu. Požiadavky na služby v členských štátoch majú byť v súlade s požiadavkami smernice o službách. Výnimkou sú len požiadavky, ktoré upravujú osobitné nástroje EÚ, alebo pokiaľ ich je možné zdôvodniť ochranou verejného záujmu. Smernica odstraňuje neopodstatnené, nadbytočné a neprimerané požiadavky, ktoré sa javia byť prekážkou voľného pohybu služieb v EÚ vo vzťahu k občanom EÚ, a prispieva tak k jednotnému prístupu k službám na vnútornom trhu EÚ. Štúdia je zameraná na viaceré služby vrátane právnych služieb, služieb daňového poradenstva a účtovníctva, architektonických služieb a služieb autorizovaných stavebných inžinierov. Požiadavky/podmienky na služby v zmysle smernice sa vzťahujú na fyzické aj právnické osoby – poskytovateľov služieb (podnikateľov), ktoré umožňujú poskytovať služby aj v SR, a to formou usadenia sa (na neurčito) alebo cezhranične, t. j. dočasne či príležitostne. Požiadavky sa týkajú predovšetkým poskytovateľov služieb, ktorí už poskytujú služby v domovskom členskom štáte (alebo aj v inom členskom štáte EÚ) na základe oprávnenia vydaného spravidla v domovskom členskom štáte. Čiastočne sa týkajú aj fyzických a právnických osôb, ktoré ešte nemajú oprávnenie a mienia si založiť firmu (pobočku) v SR a začať podnikať v SR prvýkrát. V prípade SAK ide najmä o hosťujúceho a usadeného euroadvokáta. Komora pripomienkovala správu vypracovanú dodávateľom v rámci štúdie o právnom mapovaní zmien regulácie v sektore služieb v SR a doplnenia ministerstva hospodárstva; ■ informácie o **pripomienkach SAK k programovému vyhláseniu vlády SR**. Slovenská advokátska komora víta nastolené úlohy a dúfa, že vhodne zvolenými právnymi nástrojmi na výkon cieľov, ktoré sú prezentované v programovom vyhlásení, sa ich podarí naplniť. Každé

posilnenie zákonnosti, budovanie spravodlivosti a odstránenie korupcie je žiadané a prispeje k zlepšeniu života občanov a podnikateľov. Zásadné budú však právne nástroje ich realizácie. Len vhodne zvolené právne nástroje na budovanie právneho štátu v duchu jeho zásad môžu doviesť vládu na úseku justície a ministerstvo spravodlivosti k riešeniam, ktoré budú účelné, ale nie účelové, ktoré zmenia nastavenie systému, zabezpečia jeho plnú funkcionalitu na dlhé obdobie a obnovia dôveru v právny štát. Stanovisko Slovenskej advokátskej komory k programovému vyhláseniu vlády je zverejnené na *www.sak.sk*; ■ informáciu o **pripomienkach SAK k návrhu novely zákona o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy (tzv. kompetenčný zákon)**. Opätovne bolo poukázané na súčasný neštandardný spôsob kreovania a schvaľovania legislatívy. Programové vyhlásenie vlády bolo schválené až 30. apríla 2020, napriek tomu vláda prijímala netransparentným spôsobom veci (pritom nešlo o zákony *„lex korona"*) s dosahom na veľký počet advokátov bez predkladania na pripomienkovanie, nerešpektujúc legislatívne pravidlá. Slovenská advokátska komora k vyššie spomenutému kompetenčnému zákonu predložila zásadné vecno-právne pripomienky. V pozmenenom návrhu bolo vypustené riadenie zabezpečovania právnych služieb. Súčasná formulácia je nastavená tak, že sa zabezpečuje posúdenie interných a externých právnych služieb v súlade s uznesením vlády prijatým minulý rok.

Slovenskej advokátskej komore bolo doručených viacero podnetov **k opatreniam prijímaným vládou SR a hlavným hygienikom SR, ktoré v čase pandémie COVID-19 obmedzujú základné ľudské práva a slobody pod rúškom boja proti šíreniu vírusu**. Z diskusie vyplynul záver, že SAK všetky súvisiace aspekty pozorne sleduje a vyhodnocuje ich vplyv na základné fungovanie právneho štátu. Predmetom diskusie členov P SAK bola opätovne otázka týkajúca sa úlohy komory v nadväznosti na *Pozičný dokument schválený Konferenciou advokátov v roku 2017*. Slovenská advokátska komora je povinná vystupovať v oblasti advokácie ako regulátor, plní úlohu ochrancu advokácie a svojich členov na viacerých úrovniach. Z hľadiska posudzovania právneho štátu a jeho atribútov, ako sú pomenované v odporúčaniach Benátskej komisie, sa Slovenskej advokátskej komore javí aplikácia niektorých opatrení ako hraničná z hľadiska proporcionality a právnej istoty. Zároveň je nutné skonštatovať, že aj Rada Európy a Európsky súd pre ľudské práva majú pre prípad mimoriadnych situácií stanovené pravidlá, ktoré umožňujú mimoriadne zásahy do ľudských práv pri zachovaní ich proporcionality. Slovenská advokátska komora bude veľmi pozorne vyhodnocovať intenzitu zásahov do ľudských práv garantovaných dohovorom a ústavou na jednej strane a na strane druhej si plniť svoju zákonnú povinnosť zastupovať oprávnené záujmy advokácie ako stavu.

Predsedníctvo SAK v kontexte vývoja situácie a postupného uvoľňovania opatrení schválilo **harmonogram organizovania advokátskych skúšok od júna 2020**. Skúšky sa uskutočnia pri menšom počte zúčastnených osôb, ako je zaužívané. V rámci písomnej a ústnej časti skúšok bude skúšať jeden skúšobný senát; kapacita takéhoto termínu je 6 osôb. Priebeh skúšky bude štandardný v zmysle Skúšobného poriadku. Podrobnejšie informácie vrátane spôsobu prihlasovania sa na skúšku sú zverejnené na webovej stránke SAK.

Predmetom rokovania P SAK bola aj otázka, či čerpanie tzv. „karanténnej OČR" (uplatnenie nároku na ošetrovné v súvislosti s pandémiou COVID-19) zakladá postup podľa § 17 zákona o advokácii (viac v príspevku na s. 54).

Členovia P SAK **schválili stanoviská s úpravami** na základe diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie a koncipientskej praxe s inými povolaniami.

Medzi členmi P SAK rezonovala dôležitá téma **vzdelávania advokátov a advokátskych koncipientov počas pandémie**. Predsedníctvo SAK doplnilo *Vzdelávací poriadok* o **náhradné cyklické vzdelávanie advokátskych koncipientov v čase krízovej situácie** podľa osobitných predpisov, **mimoriadnej situácie alebo udalosti podľa osobitného predpisu vo všetkých rokoch koncipientskej praxe** (Vestník č. 66).

Predsedníctvo SAK vzalo na vedomie informáciu o príprave **harmonogramu termínov webinárov** a o plánovaní termínov nahrávania prednášok s tým, že **prezenčná, resp. webinárová forma bude závisieť od aktuálnej situácie**. Vzalo tiež na vedomie informáciu o spracovaní **manuálov pre lektorov a advokátskych koncipientov na zvládnutie webinárov** s tým, že materiály boli poslané zainteresovaným osobám e-mailom. Súhlasilo s organizovaním **úvodných seminárov pre koncipientov 1. ročníka formou videoškolení v prípade mimoriadnych okolností**.

V rámci **ekonomických otázok** členovia P SAK rozhodovali o jednotlivých žiadostiach, vzali na vedomie **audítorskú správu za rok 2019**, ktorá je uverejnená na webovej stránke SAK v privátnej sekcii a schválili poskytnutie **finančného príspevku úspešným uchádzačom** o účasť na *Young Lawyers Contest 2020/2021*.

Predsedníctvo SAK rozhodovalo o žiadostiach súvisiacich s **matrikou** advokátskych koncipientov, advokátov a usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností.

■

Rokovanie P SAK **18. mája 2020** nadviazalo na viaceré témy z predchádzajúceho zasadnutia. Členovia predsedníctva sa oboznámili so **skúsenosťami lektorov z prvých webinárov** a **schválili používanie systému Cisco Webex na organizáciu náhradného vzdelávania**. Podrobné informácie o nových nastaveniach vzdelávania sú uverejnené v komunikačných prostriedkoch komory.

Slovenská advokátska komora v nadväznosti na podnety ku komunikácii má ambíciu zlepšiť ju, resp. rozšíriť komunikačné kanály. Predsedníctvo SAK schválilo rámcové nastavenie komunikácie komory prostredníctvom Facebooku, CSR webovej stránky zjednocujúcej komunikáciu SAK, podcastov a newslettera. *–km–*

Nové formy vzdelávania advokátov a koncipientov

Vzdelávanie online, webináre, e-learning. Aj pre nás ešte pred koronakrízou pojmy, o ktorých sme počúvali, že je v pláne ich uviesť do života a že sa na tom postupne pracuje, ale zároveň stále pojmy neuchopiteľné. Nástup celosvetovej pandémie na jednej strane mnohé procesy spomalil a zastavil, na strane druhej však bolo potrebné zareagovať a iné procesy urýchliť.

Slovenská advokátska komora každý rok organizuje množstvo vzdelávacích podujatí. Či už ide o dobrovoľné vzdelávanie advokátov realizované ako letný a zimný seminár advokátov, semináre pre advokátov organizované na regionálnej úrovni, alebo povinné vzdelávanie koncipientov formou hlavných „veľkých" seminárov a praktických „malých" seminárov. Z dôvodu preventívnych opatrení proti šíreniu COVID-19 sme museli všetky podujatia plánované na jarné mesiace tohto roku zrušiť.

Vzdelávanie svojich členov berie SAK ako jednu zo svojich základných úloh. Absolvovanie povinného vzdelávania koncipientov je podmienkou pre ich prístup k advokátskej skúške. Komora sa preto už v prvých týždňoch obmedzení naplno pustila do prípravy dištančných foriem vzdelávania. Prvou „lastovičkou" bol webinár ***Rozhodcovský súd SAK a výhody obchodnej arbitráže****, na ktorom sa už 17. apríla odskúšal systém a v máji sa webináre spustili naplno. Na technické zvládnutie bolo potrebné zabezpečiť hardvérové aj softvérové vybavenie, ako aj zaškolenie zamestnancov a lektorov.*

Aj keď všetci dúfame, že sa spoločenská situácia čoskoro vráti k normálnemu spôsobu fungovania a bude možné sa znovu stretávať a organizovať vzdelávacie podujatia aj „po starom", tieto formy vzdelávania určite majú miesto v modernom systéme vzdelávania a plánujeme ich využívať aj naďalej.

V čase písania tohto príspevku máme prvé SAK online webináre úspešne za sebou. V stredu 20. mája 2020 doobeda prednášali lektori Dušan Nitschneider a Danica Valentová na tému ***Nástrahy skončenia pracovného pomeru*** pre takmer 270 účastníkov a poobede prednášala Beata Swanová o ***Interdisciplinárnej spolupráci v poručenskej agende*** pre viac ako 100 účastníkov.

Ďalšie webináre sú naplánované vždy na stredu a informácie o nich zverejňujeme na všetkých komunikačných kanáloch komory – teda na webe, LinkedInovom profile, Twitteri, v tomto časopise, rovnako ich zasielame všetkým advokátom mailom. Aby vám nič neušlo, sledujte nás na sociálnych sieťach a prípadne si aktualizujte v databáze SAK svoju mailovú adresu pre komunikáciu s komorou. Webináre sú zatiaľ bezplatné.

Webináre pre advokátov

Bratislavské *Vzdelávacie stredy* a ostatné regionálne vzdelávacie podujatia pre advokátov sa stali už zaužívaným a obľúbeným doplnkovým vzdelávaním advokátov. Obmedzenia súvisiace so zabránením šírenia ochorenia majú aj niekoľko pozitívnych efektov. Prechod do online priestoru zmazal hranice regiónov a vzdelávanie pôvodne organizované na regionálnych úrovniach je tak prístupnejšie pre advokátov, ako aj pre väčší počet účastníkov.

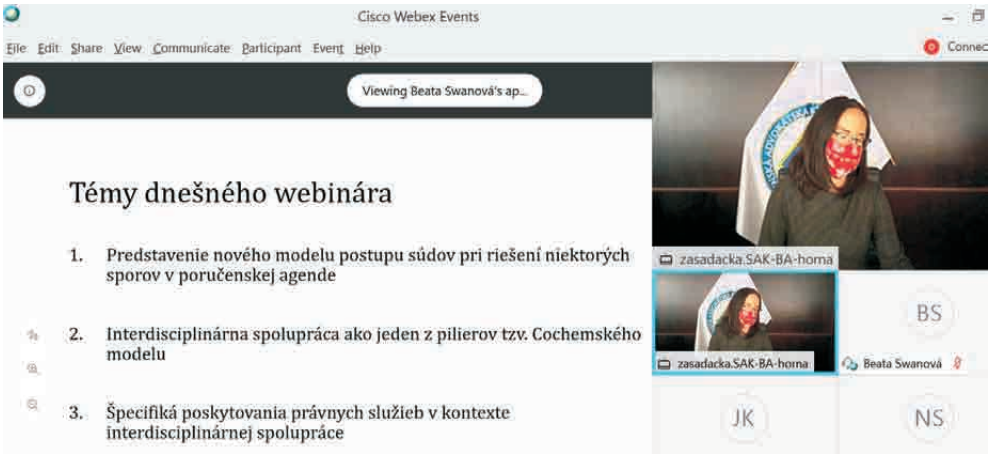

Povinné vzdelávanie koncipientov

V marci 2020 sme informovali asi 600 koncipientov o zrušení 4 termínov hlavných seminárov a 20 termínov praktických seminárov z dôvodu zdravotno-preventívnych opatrení. Za zrušené hlavné semináre sme koncipientom vrátili platby a vystavili dobropisy k deaktivovaným faktúram.

Aby však nedošlo k výraznému sklzu vo vzdelávaní, ktorý by mohol mať viac nepriaznivých dôsledkov – či už voči zamestnancom komory (v rámci našich obmedzených kapacít by bolo problematické organizovať napr. v jesennom termíne aj náhradu za jarné semináre), alebo voči koncipientom, u ktorých by z dôvodu nesplnenia jednej z podmienok pripustenia k skúške mohlo dôjsť k predĺženiu praxe – sme pristúpili k organizovaniu seminárov online formou.

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory v apríli 2020 schválilo prípravu náhradného vzdelávania koncipientov formou videoškolení (e-learning) za hlavné semináre a formou webinárov za praktické semináre na obdobie od 1. júna 2020 do 30. júna 2021.

Následne táto zmena organizovania povinného vzdelávania za mimoriadnych opatrení bola zapracovaná do *Vzdelávacieho poriadku Slovenskej advokátskej komory* a po období rušenia predchádzajúcich vzdelávacích podujatí sme začali plánovať a zavádzať nové systémové nastavenia.

Pracovníčky odboru výchovy a vzdelávania začali postupne kontaktovať a pozývať koncipientov od III., II. a I. ročníka na termíny webinárov, ktoré bude SAK organizovať v najbližších mesiacoch; prvé už prebiehajú od mája 2020. Webináre sú organizované na platforme CISCO WEBEX. Trvajú tri hodiny a vedú ich dvaja lektori, ktorí interaktívnou formou pracujú s desiatimi koncipientmi. Podrobné informácie o povinnom vzdelávaní zasielame koncipientom e-mailom. Po uvoľnení mimoriadnych opatrení na Slovensku a pri dodržiavaní všetkých preventívno-bezpečnostných podmienok začne SAK organizovať súbežne s webinármi aj praktické semináre s menším počtom účastníkov v priestoroch budovy komory.

Aj hlavné semináre bude možné absolvovať dištančnou formou, nahraté e-learningové prednášky k témam hlavných seminárov dostanú koncipienti k dispozícii. Pracovníčky odboru výchovy a vzdelávania budú koncipientom zasielať pozvánky na ich absolvovanie od druhej polovice júna 2020. E-learning – náhradnú formu hlavných seminárov – bude možné absolvovať rovnako ako webináre prostredníctvom CISCO WEBEX. Záznam o absolvovaní celého pásma prednášok jedného seminára bude zapísaný do systému. Pri tejto forme absolvovania seminára je možné overiť skutočnú pozornosť koncipienta počas prednášky, lebo softvérové riešenie má nastavenie rozoznávania pozornosti účastníkov. Ak softvér vyhodnotí, že koncipient sa v skutočnosti venoval inej činnosti ako pustenej prednáške, táto nebude považovaná za absolvovanú.

Nová forma vzdelávania má množstvo výhod aj nevýhod. Dúfame však, že splní svoj účel a pomôže nám preklenúť obdobie obmedzení, a následne sa v budúcnosti zaradí do systému vzdelávania.

Nový harmonogram termínov vzdelávania obsahuje celkovo 84 podujatí, z toho 40 webinárov, 8 prezenčných praktických seminárov, 18 termínov nahrávania prednášok hlavných seminárov, 18 termínov prehrávania prednášok koncipientom. Slovenská advokátska komora tak za prvý polrok 2020 preškolí 600 koncipientov na webinároch a praktických seminároch a 600 koncipientov formou videoškolení.

Budeme veľmi radi všetkým vašim podnetným pripomienkam a spätnej väzbe po skúsenosti s týmito novými nástrojmi vzdelávania, ktoré môžete zaslať na *office@sak.sk*.

Kancelária SAK, Vzdelávací odbor
Alexandra Donevová

? Pýta(j)te sa predsedníctva

Čerpanie tzv. „karanténnej OČR“, teda uplatnenie nároku na ošetrovné v súvislosti s pandémiou koronavírusu, zakladá postup podľa § 17 zákona o advokácii?

Podľa § 17 ods. 1 zákona o advokácii, ak bráni advokátovi, ktorý vykonáva advokáciu samostatne, vo vykonávaní advokácie akákoľvek prekážka a ak neurobí iné opatrenia na ochranu práv alebo záujmov svojho klienta, je povinný bezodkladne, najneskôr do jedného mesiaca odo dňa, keď takáto prekážka vznikla, po dohode s iným advokátom ustanoviť ho za svojho zástupcu; o tom je povinný bezodkladne upovedomiť klienta. Ak advokát túto povinnosť nesplní, zástupcu určí komora a podľa okolností prípadu určí aj výšku odmeny, ktorú je advokát povinný zástupcovi zaplatiť. Počas trvania prekážky na strane advokáta vykonáva zástupca v jeho mene práva a povinnosti vyplývajúce z pracovnoprávnych vzťahov priamo súvisiacich s výkonom advokácie.

Predsedníctvo SAK uzavrelo, že uplatnenie nároku na ošetrovné vyvolané opatreniami proti šíreniu ochorenia COVID-19 nie je prekážkou, pre ktorú je zástupca povinný v zmysle § 17 ods. 1 zákona o advokácii vykonávať v mene advokáta práva a povinnosti súvisiace s výkonom advokácie, a to aj v prípade, ak táto trvá viac ako mesiac, pretože dôvodom na uplatnenie tohto nároku spravidla nie je osobná a celodenná potreba ošetrovania chorého dieťaťa (alebo iného člena rodiny), ale mimoriadne prerušenie školského vyučovania v materských, základných a stredných školách.

Vzhľadom na individuálne okolnosti je na posúdení advokáta, či je potrebné prijať opatrenia na ochranu práv alebo záujmov svojho klienta, alebo sú dané dôvody na jeho zastúpenie postupom podľa § 17 zákona o advokácii.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Poverenie odborného zamestnanca zastupovať advokáta na pojednávaní pred súdom

Advokát, ktorý udelí splnomocnenie odbornému zamestnancovi, ktorým ho poveruje okrem iného aj na zastupovanie jeho osoby na pojednávaní pred okresným súdom, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené podľa § 65 ods. 2 zákona o advokácii.

Rozhodnutie I. odvol. disciplinárneho senátu z 26. februára 2019,
sp. zn. I. ODS-28/2018:2248/2017

Rozhodnutie III. discip. senátu SAK z 24. októbra 2018,
sp. zn. DS III.-43/2018:2248/2017

Dotknuté ustanovenia:

- § 65 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení

Rozhodnutím III. disciplinárneho senátu SAK z 24. októbra 2018, sp. zn. DS III.-43/2018:2248/2017 v spojení s rozhodnutím I. odvolacieho disciplinárneho senátu z 26. februára 2019, sp. zn. I. ODS-28/2018:2248/2017 bol disciplinárne obvinený advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 65 ods. 2 zákona o advokácii,

tým, že

dňa 25. 1. 2017 udelil písomné generálne splnomocnenie o svojej pracovníčke JUDr. A. B., obsahom ktorého bolo okrem iného i splnomocnenie na zastupovanie advokáta JUDr. B. B. na pojednávaní dňa 28. 2. 2017 o 9:00 hod. veci vedenej na okresnom súde.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o advokácii senát **upustil** od uloženia disciplinárneho opatrenia.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške **480 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Dňa 30. 4. 2018 podala predsedníčka Revíznej komisie SAK návrh na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému JUDr. B. B., ktorý dňa 25. 1. 2017 mal udeliť písomné generálne splnomocnenie svojej pracovníčke JUDr. A. B., obsahom ktorého bolo okrem iného aj splnomocnenie na zastupovanie advokáta JUDr. B. B. na pojednávaní dňa 28. 2. 2017, vo veci vedenej na okresnom súde.

K tomuto návrhu sa disciplinárne obvinený vyjadril dňa 29. 5. 2018, v ktorom potvrdil podpísanie takéhoto splnomocnenia, čo zdôvodnil svojou zdravotnou indispozíciou a zároveň prejavil ľútosť nad svojím pochybením.

Disciplinárne obvinený sa potom písomne vyjadril k návrhu na začatie disciplinárneho konania podaním zo dňa 23. 10. 2018, ktoré predložil disciplinárnemu senátu na pojednávaní. Poukázal na fakt, že svojej pracovníčke udelil spl-

Nový portál Legalis.sk

obsahuje informácie z oblasti súkromného práva

Časopisy Súkromné právo, Zo súdnej praxe, Justičná revue, Právny obzor nájdete teraz aj s ďalšími odbornými informáciami na www.legalis.sk

Využívajte výhody nového internetového portálu

Registrujte sa na www.legalis.sk/sk/registracia a vyskúšajte bezplatnú demo licenciu na 14 dní.

Registrovaným užívateľom, ktorí majú predplatený jeden z vyššie uvedených časopisov sme sprístupnili **plnú verziu portálu až do 30. 6. 2020 zadarmo**.

Ak potrebujete pomôcť, napíšte nám na online@wolterskluwer.sk a radi vám poradíme.

Výhody portálu:

Portál obsahuje až 4 odborné online časopisy
Aktuálnosť a kvalita informácií
Rozsiahly archív článkov
Kedykoľvek a kdekoľvek po ruke
Včasná a rýchla informovanosť
Právna istota a spoľahlivosť

www.legalis.sk

Wolters Kluwer
Keď si potrebujete byť istý

nomocnenie na zastupovanie na pojednávanie 28. 2. 2017 na okresnom súde, kedy išlo o jediné pojednávanie, kde aj súd meritórne rozhodol v prospech jeho klienta. Na vysvetlenie svojho konania uviedol, že v čase podpisu bol dlhodobo PN, po operácii na závažnú chorobu a chemoterapeutická liečba v jeho prípade trvala už pätnásty mesiac, čo zrejme ovplyvnilo jeho pozornosť.

V ďalšom poukázal na výklad § 65 ods. 2 zákona o advokácii, ktorý má v prvom rade chrániť klienta pred neodborným zastupovaním. V tomto konkrétnom prípade však odbornosť zastupovania klienta pred súdom bola zachovaná, keďže ho vykonal odborným pracovník s vykonanou advokátskou skúškou, i keď v pozícii zamestnanca. Poukázal len na formálny nedostatok v rámci posúdenia jeho skutku, keďže materiálne vo vzťahu k odbornosti sa vo veci nič nezmenilo. Poukázal na potrebu rozlíšenia situácie, keď zamestnanec je advokát s vykonanou advokátskou skúškou a prípadne len iná laická osoba. Disciplinárne obvinený poukázal aj na fakt, že porušením jeho povinností nevznikol žiadny škodlivý následok. Podľa jeho názoru už tým, že súd nerozhodol o nepripustení odbornej pracovníčky do konania bolo treba vyvodiť, že ju akceptoval ako riadneho právneho zástupcu.

Disciplinárne obvinený vyslovil právny názor, že ak materiálne nedošlo k zavinenému porušeniu povinností vo vzťahu k § 65 ods. 2 druhá veta za bodkočiarkou zákona, a to v súvislosti s konkrétnou protiprávnosťou na jednej strane a neexistujúcim následkom na druhej strane, prichádza do úvahy záver o oslobodení spod návrhu na začatie disciplinárneho konania vzhľadom na to, že skutok nie je disciplinárnym previnením.

Disciplinárne obvinený navrhol alternatívne pre prípad, že by sa disciplinárny senát nestotožnil s jeho právnou argumentáciou upustiť od uloženia disciplinárneho opatrenia, pretože v jeho prípade ide o menej závažný charakter porušenej povinnosti aj vo vzťahu k spôsobu konania alebo miere zavinenia, a preto samotné prerokovanie disciplinárneho previnenia považoval za postačujúce.

Rozhodnutím III. disciplinárneho senátu z 24. októbra 2018 bol disciplinárne obvinený advokát uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia v súlade s podaným návrhom na začatie disciplinárneho konania, za čo mu bolo uložené disciplinárne opatrenie – peňažná pokuta vo výške 300 eur.

III. disciplinárny senát pred rozhodnutím vo veci nariadil pojednávanie na deň 24. 10. 2018, na ktorom sa zúčastnil zástupca navrhovateľa, ako aj disciplinárne obvinený.

Disciplinárne obvinený opätovne priznal udelenie splnomocnenia svojej pracovníčke JUDr. B. B., čo zdôvodnil svojou zdravotnou indispozíciou – bol intenzívne liečený chemoterapiou pre závažné onkologické ochorenie s operáciou, kedy bol od septembra 2015 až do mája 2017 PN. V čase podpisu uvedenej plnej moci bol v 15. mesiaci tejto liečby. Zároveň uviedol, že svoje konanie ľutuje. Svoj zdravotný stav v inkriminovanej dobe preukázal ambulantnými správami zo dňa 04., 25. 1. a 15. 2. 2017. V rámci svojho prejavu poukázal na fakt, že v tomto prípade ide o jednoduché a nie generálne splnomocnenie.

Poukázal na skutočnosť, že jeho pracovníčka má advokátsku skúšku a je to advokátka s dobrovoľne pozastaveným výkonom činnosti, čím argumentoval, že samotné zastúpenie klienta pred súdom v tejto veci bolo vedené odborným spôsobom. Poukázal aj na procesnú stránku veci, že súd menovanú pripustil do konania, išlo vlastne o rozhodnutie, ktorým túto pracovníčku pripustil ako riadnu právnu zástupkyňu do konania. V tomto smere poukázal aj na judikatúru NS SR 6Cdo247/2010 a na skutočnosť, že samotný súd rozhodol v prospech jeho klienta, to znamená, že nedošlo k žiadnemu škodlivému následku na základe ním udeleného splnomocnenia. Dal na zváženie senátu, či bola splnená podmienka protiprávnosti, ak odborný pracovník, síce v závislej práci z odborného hľadiska bol advokát a či k porušeniu predmetnej normy vôbec došlo.

Pokiaľ ide o samotné vypracovanie dôvodov rozhodnutia treba konštatovať, že prvostupňový disciplinárny senát vychádzal zo zisteného skutkového stavu v takom rozsahu, ako ho v konečnom dôsledku priznal aj sám disciplinárne obvinený. Disciplinárny senát sa stotožnil aj s výrokovou časťou návrhu na začatie disciplinárneho konania, keď konštatoval, že zo strany disciplinárne obvineného došlo k podpísaniu generálneho splnomocnenia, na rozdiel od tvrdenia disciplinárne obvineného, podľa ktorého išlo o podpísanie splnomocnenia len na jedno pojednávanie. Podľa názoru disciplinárneho senátu, disciplinárne obvinený konkretizáciou poverenia odbornej zamestnankyne na zastupovanie na pojednávaní vo veci vedenej na okresnom súde túto poveril nad rámec generálneho splnomocnenia. Pokiaľ ide o právnu kvalifikáciu, disciplinárny senát sa v plnom rozsahu stotožnil s argumentmi uvedenými v návrhu na začatie disciplinárneho konania.

Pri ukladaní disciplinárneho opatrenia, disciplinárny senát poukázal na fakt, že okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu povinnosti disciplinárne obvineného – jeho zdravotný stav a dlhotrvajúca PN by mohli byť vyhodnotené ako poľahčujúca okolnosť, ale vzhľadom na „postoj a argumentáciu disciplinárne obvineného" vyhodnotil takúto okolnosť tak, že prejednanie tohto skutku nepostačuje k naplneniu účelu upustenia od uloženia disciplinárneho opatrenia. Za priťažujúcu okolnosť pri rozhodovaní považoval aj skutočnosť, že disciplinárne obvinený poveril zastupovaním jeho klientky na pojednávaní advokátku s pozastavením činnosti.

Disciplinárny senát konštatoval, že disciplinárne obvinený síce svoje konanie oľutoval, ale snažil sa ho ospravedlniť okolnosťami a výkladom rôznych právnych ustanovení.

Záverom disciplinárny senát uviedol, že neznalosť práva sa neospravedlňuje ani v rozhodovacej praxi súdov, a preto disciplinárne obvinený nemôže očakávať, že by bolo spravodlivé, aby senát neznalosť stavovských predpisov ospravedlnil a spod návrhu ho oslobodil v celom rozsahu.

Disciplinárny senát potom pri ukladaní disciplinárneho opatrenia prihliadol aj na vyjadrenie navrhovateľa, ktorý konštatoval, že disciplinárne obvinený síce nebol dosiaľ v disciplinárnom konaní uznaný za vinného, avšak z jeho pohľadu svoj skutok neoľutoval, ale naopak, obhajoval sa výkladom rôznych právnych ustanovení.

Disciplinárny senát v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že v prospech disciplinárne obvineného vyhodnotil, že dosiaľ nebol disciplinárne stíhaný, aj tú skutočnosť, že pri výsluchu na disciplinárnom pojednávaní dňa 24. 10. 2018 uviedol, že sa stalo niečo, čo sa nemalo stať.

Proti tomuto rozhodnutiu podal disciplinárne obvinený odvolanie, v ktorom sa domáhal alternatívnym petitom zmeny napadnutého rozhodnutia a jeho oslobodenia podľa § 25 písm. b) Disciplinárneho poriadku, keďže skutok nie je disciplinárnym previnením, alternatívne, aby rozhodol podľa § 35 písm. c) Disciplinárneho poriadku a upustil od uloženého disciplinárneho opatrenia podľa § 26 ods. 3 Disciplinárneho poriadku. Svoje odvolanie zdôvodnil tak, že toto považuje za nezákonné. V prvom rade poukázal na nesprávne vyhodnotenie listinného dôkazu – splnomocnenia, ktoré bolo nesprávne vyhodnotené ako generálna plná moc, pričom šlo len o jednoduché splnomocnenie na určitý úkon. Argumentoval § 92 ods. 1, 2 ako aj § 89 ods. 3 Csp., z ktorých vyplýva, že splnomocnenie na celé konanie – generálne splnomocnenie môže udeliť len klient, nikdy nie advokát. Advokát môže udeliť splnomocnenie len podľa osobitného stavovského predpisu inému advokátovi.

Podľa názoru disciplinárne obvineného je vylúčené, aby v posudzovanej veci išlo o splnomocnenie generálne a poukázal na obsah konkrétneho splnomocnenia urobeného na všeobecnom tlačive, kde advokát splnomocňuje pracovníčku na zastupovanie na pojednávaní 28. 2. 2017. Poukázal na marginálnu poznámku č. 3 Civilného sporového poriadku – Komentár, Števček a kol., C. H. Beck 2016, str. 315: „ak z písomného splnomocnenia ... nevyplýva, že je obmedzené iba na určité úkony, ide o splnomocnenie bez obmedzenia.“ Z vyššie uvedeného teda vyplýva, že ide o jednoduché splnomocnenie na určitý úkon.

Podľa disciplinárne obvineného v tomto prípade nejde o sťažnosť klienta, ale protistrany v konkrétnom spore a poukázal aj na rozhodnutie Ústavného súdu SR II. ÚS295/2017 zo dňa 9. 5. 2017 bod 22, z ktorého vyplýva, že treba skúmať, či určité konanie spadá pod ochranný účel predmetnej normy, či to spadá do tých rizík, pre ktoré bola právna norma ustanovená. Podľa tejto teórie sa v prípade disciplinárne obvineného neuplatní disciplinárna zodpovednosť, ktorá by síce pri správaní v súlade s právom nevznikla, ale nebolo účelom porušenej normy chrániť konkrétny porušený právny vzťah. Ak za danej situácie formálne došlo k porušeniu normy, ale táto norma má chrániť klienta a nie tretiu osobu – protistranu a pritom zároveň porušenie normy nemalo negatívny následok pre klienta, dochádza podľa názoru disciplinárne obvineného k stavu, ktorý by nemal vyvolať zodpovednostný, alebo profesijne disciplinárny vzťah. Opätovne poukázal aj na procesnú stránku veci, kedy v tomto prípade súd tým, že nerozhodol o nepripustení jeho pracovníčky ako právnej zástupkyne klientky, s prihliadnutím na judikatúru NS SR číslo 6Cdo247/2010 treba rozumieť ako rozhodnutie o pripustení. Až prípadné rozhodnutie súdu o nepripustení pracovníčky do konania, by mohla pri zmarení pojednávania vzniknúť ujma klientke ako aj protistrane a v takomto prípade by v súvislosti s porušením normy malo ako následok spustenie deliktuálnej zodpovednosti disciplinárne obvineného, čo sa však nestalo.

Disciplinárne obvinený napadol právny názor, že ak sa bráni v spojení s právnou argumentáciou, tak takáto skutočnosť napriek jeho priznaniu a oľutovaniu nepostačuje na uplatnenie účelu upustenia od disciplinárneho opatrenia. Podľa jeho názoru odborná právna argumentácia nemôže vylúčiť následky doznania a oľutovania, najmä vo vzťahu zvažovania uloženia alebo neuloženia disciplinárneho opatrenia. Opätovne poukázal na okolnosti, ktoré by mali zmierňovať subjektívnu stránku jeho porušenia právnej normy, a to ťaživý fyzický a psychický stav spojený s dlhodobým, zlým zdravotným stavom a náročnou liečbou.

Fakt, že poveril svoju pracovníčku – advokátku s pozastaveným výkonom činnosti, nemôže byť priťažujúcou okolnosťou, ak hodnotiacim kritériom pri porušení normy je ochrana klienta a odbornosť. Obsahom dotknutej normy je podľa názoru disciplinárne obvineného zákaz zastupovania na pojednávaní pracovníkmi všeobecne a v konkrétnych súvislostiach musí ísť vždy o to, či porušením takéhoto zákazu došlo aj k porušeniu ochrany záujmov klienta a absencie odbornosti zastupujúcej osoby. Ak ochrana klienta bola zabezpečená a odbornosť bola poskytnutím na úrovni vedomostí advokáta v postavení odborného pracovníka – čo v skutočnosti aj bolo, vo vzťahu k účelu porušenej normy nemohlo ísť o priťažujúcu okolnosť.

Disciplinárne obvinený opätovne poukázal na to, že k porušeniu stavovského predpisu došlo nie na základe neznalosti právnych predpisov, ale určitou formou nedbalosti determinovanou práve zdravotným stavom. Poukázal na skutočnosť, že v samotnom vyhotovení rozhodnutia a jeho dôvodoch sa disciplinárny senát nevysporiadal s jeho námietkou materiálneho korektívu podľa § 56 ods. 6 zákona o advokácii, kedy disciplinárny senát nezdôvodnil, ako sa s danou námietkou vysporiadal, a to najmä vo vzťahu k neuloženiu disciplinárneho opatrenia pri uznaní viny.

Záverom disciplinárne obvinený uviedol, že k jeho obrane a právnej argumentácií ohľadom uplatnenia materiálneho korektívu pristúpil disciplinárny senát veľmi zjednodušene a z dôvodu predmetného rozhodnutia nie je jasné, ako a či vôbec sa s touto námietkou vysporiadal.

Napadnuté rozhodnutie prvostupňového disciplinárneho senátu I. odvolací disciplinárny senát po preskúmaní odvolania zmenil tak, že podľa § 56 ods. 6 zákon o advokácii upustil od uloženia disciplinárneho opatrenia.

Odvolací disciplinárny senát vychádzal z toho, že vzhľadom na doznanie sa disciplinárne obvineného nebolo sporné, že predmetné splnomocnenie podpísal, a že došlo k porušeniu ustanovení zákona o advokácii tak, ako sú uvedené v návrhu na začatie disciplinárneho konania. Z predmetného listinného dôkazu vyplýva, že disciplinárne obvinený použil na poverenie svojej pracovníčky JUDr. A. B. tlačovinu – 30 rokov starú tlač, ktoré sa používalo do prijatia prvého zákona o súkromnej advokácii (... odmena za toto zastupovanie spolu s výdavkami a náhradou za stratu času patrí krajskému (mestskému)

združeniu advokátov v ...). Navrhovateľ má pravdu, že text tejto tlačoviny treba považovať za generálnu plnú moc, nakoľko podpisom takéhoto textu splnomocnenia je splnomocnený advokát oprávnený „obhajovať resp. vo všetkých právnych veciach zastupovať...". Vo veci však bolo potrebné zaujať právne stanovisko, ako text tohto generálneho splnomocnenia ovplyvní dodatok, ktorý dopísal disciplinárne obvinený rukou, a to: „najmä ho splnomocňujem na zastupovanie na pojednávaní 28. 2. 2017 o 9:30 hod. vo veci...".

Odhliadnuc od skutočnosti, že použitie tejto archaickej tlačoviny sa javí byť ako nanajvýš nevhodné, treba v tomto prípade správne použiť formálny aj logický výklad úkonu disciplinárne obvineného, ktorý nie je možné vyhodnotiť tak, že disciplinárne obvinený splnomocnil na všetky právne úkony svoju pracovníčku a nad to ešte na ďalší úkon, ktorým bolo zastúpenie pred súdom. Samotný text generálneho splnomocnenia totiž už subsumuje aj zastúpenie pred okresným súdom v takom rozsahu, v akom to uviedol disciplinárne obvinený dodatočne rukou. Ak by bol disciplinárne obvinený chcel, aby poverená pracovníčka zastupovala aj v rámci ďalších úkonov, treba si položiť otázku, načo by disciplinárne obvinený uvádzal ku generálnemu splnomocneniu dodatok oprávňujúci na zastupovanie na konkrétnom pojednávaní.

Použitím logického výkladu vychádzajúc zo zrejmého úmyslu disciplinárne obvineného (jedno zastúpenie na konkrétnom pojednávaní, kde sa očakávalo už rozhodnutie) je potom splnomocnenie formulované disciplinárne obvineným v rozpore s poňatím splnomocnenia ako generálnym.

I. odvolací disciplinárny senát preto vyhodnotil tento právny úkon z hľadiska úmyslu disciplinárne obvineného ako splnomocnenie pracovníčky disciplinárne obvineného nie vo forme generálneho splnomocnenia, ale len ako špeciálne splnomocnenie oprávňujúce zastupovať klienta pracovníčkou len na jednom úkone pred okresným súdom.

I. odvolací disciplinárny senát sa touto problematikou zaoberal najmä z hľadiska presnosti vymedzenia skutku, nakoľko podľa názoru odvolacieho disciplinárneho senátu aj v prípade, ak by teoreticky šlo o generálne splnomocnenie, nešlo by o priťažujúcu okolnosť v zmysle § 30 Disciplinárneho poriadku, keďže ani jedno z ustanovení uvedené v odseku 2. písm. a) až k) danému prípadu nezodpovedá. Disciplinárny senát teoreticky mohol zvažovať použitie § 27, 28, alebo 29 Disciplinárneho poriadku vo vzťahu k splnomocneniu, ktoré vyhodnotil ako generálne, keďže tak však disciplinárny senát nespravil a odvolací disciplinárny senát vyhodnotil predmetný právny úkon ako špeciálne splnomocnenie, ďalej sa už danou problematikou odvolací disciplinárny senát nezaoberal.

Odvolací disciplinárny senát nemal za jednoznačne preukázané, že disciplinárne obvinený svojim konaním naplnil aj § 30 ods. 2 písm. c) Disciplinárneho poriadku, keď predmetné splnomocnenie mal podpísať z neznalosti zákonných povinností a stavovských predpisov. Už samotné znenie tohto ustanovenia je veľmi všeobecného charakteru, a preto jeho aplikácia musí byť jednoznačne preukázaná a dokázaná. Pri akomkoľvek porušení stavovských predpisov by pri formálnom použití tohto ustanovenia muselo byť konštatované, že okrem iného treba aplikovať aj túto priťažujúcu okolnosť, keďže v teoretickej rovine každý disciplinárne obvinený tým, že porušil stavovský predpis spravil by tak z jeho neznalosti. V tomto konkrétnom prípade však senát nemal pochybnosti o tom, že vzhľadom na zdravotný stav disciplinárne obvineného a zvolený spôsob liečby – chemoterapia mohlo byť jeho konanie ovplyvnené, čím bolo možné vylúčiť jednoznačnosť konštatovania, že disciplinárne obvinený konal na základe neznalosti stavovských predpisov. Rozhodnutie I. odvolacieho disciplinárneho senátu pri takomto výklade predmetného ustanovenia nepriamo podporila aj skutočnosť – notorieta, že disciplinárne obvinený patrí k erudovaným právnikom. V konečnom dôsledku erudovanosť disciplinárne obvineného vyplýva aj z jeho písomných podaní a právnej argumentácie.

S poukazom na vyššie uvedené preto disciplinárny senát vyhodnotil konanie disciplinárne obvineného ako konanie, ktoré bolo výrazne ovplyvnené jeho zdravotným stavom a spôsobom liečby.

Odvolací disciplinárny senát sa zaoberal aj právnym názorom, ktorý vyslovil III. disciplinárny senát, že za priťažujúcu okolnosť treba považovať aj skutočnosť, že zastupovaním svojej klientky disciplinárne obvinený poveril advokátku s pozastaveným výkonom činnosti. Tak ako už v predchádzajúcom prípade treba skonštatovať, že takéto konanie disciplinárne obvineného nie je možné subsumovať pod žiadne z § 30 ods. 2 písm. a) až k). Predmetom dokazovania nebolo, na základe akých skutočností došlo k pozasta-

ADVOKÁTI DAVISTI –
Vladimír Clementis, Ján Poničan, Daniel Okáli

Slovenská advokátska komora vydala v rámci svojej edičnej činnosti zameranej na významné osobnosti slovenského kultúrneho života z radov advokátov knihu **JUDr. Petra Kerecmana**, autora, ktorý už niekoľko rokov mapuje históriu slovenskej advokácie. Rozsiahla publikácia (460 strán) s bohatým obrazovým materiálom je k dispozícii **ZADARMO**.
V prípade záujmu kontaktujte e-mailom na adrese: *darina.stracinova@sak.sk* alebo *ondrisova@sak.sk*.

veniu výkonnosti činnosti advokáta u pracovníčky disciplinárne obvineného. Disciplinárne obvinený len uviedol, že to bolo na základe jej osobných a ekonomických podmienok, touto skutočnosťou sa ďalej disciplinárny senát nezaoberal. Ak by sa však aj preukázalo, že poverená pracovníčka ako advokátka má túto činnosť pozastavenú pre porušenie stavovských predpisov, správne by táto skutočnosť nemohla byť vyhodnotená ako priťažujúca okolnosť, ale zrejme by bolo potrebné, aby sa táto skutočnosť stala súčasťou skutkovej vety obvinenia, keďže by teoreticky mohlo ísť o obchádzanie stavovského predpisu. Takto však skutková veta formulovaná nebola a keďže nebolo vykonané žiadne dokazovanie, odvolací senát už potom toto konanie neskúmal ani z hľadiska § 27, 28 a 29 Disciplinárneho poriadku.

Treba dať za pravdu disciplinárne obvinenému, že disciplinárny senát sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s jeho obranou, pokiaľ ide o skutok disciplinárne obvineného a jeho námietky materiálneho korektívu. V tomto smere preto treba považovať dôvody rozhodnutia senátu za nepreskúmateľné. Z výrokovej časti napadnutého rozhodnutia však vyplýva, že obrana disciplinárne obvineného nebola v tomto bode jeho obrany akceptovaná. Odvolací senát pri vyhodnocovaní obrany disciplinárne obvineného sa v tomto smere priklonil skôr k právnemu názoru navrhovateľa, že materiálny korektív, ako ho vykladá disciplinárne obvinený nie je možné na tento prípad aplikovať. Je nepochybné, že z § 65. ods. 2. zákona o advokácii vyplýva v prvom rade, že účelom tejto právnej normy je zabezpečenie ochrany klienta pred neodborným poskytovaním právnej pomoci. Odvolací senát však zastal názor, že toto nie je jediným účelom tejto právnej normy, ktorá má vytvoriť prostredie, kedy v rámci súdneho sporu aj protistrana, ak ide o zastúpenie, má právo očakávať odborný prístup a právne predvídateľné konanie v zmysle CSP. Takéto očakávania má oprávnene aj súd. Je to jednak predvídateľnosť procesného postupu právnych zástupcov a požiadavka odbornosti zastúpenia vyplýva aj zo samotného CSP, ktorého základom je kontradiktórnosť konania, kedy už súd nie je povinný prihliadať na záujmy jednotlivých procesných strán, keďže túto povinnosť preberajú už právni zástupcovia.

Ust. § 65 ods. 2 zákona o advokácii vytvára v rámci súdneho konania prostredie, kedy sa súd nemusí špeciálne zaoberať tým, či právny zástupca – zamestnanec je natoľko zdatným odborníkom, aby spravil výnimku a nerozhodol o jeho vylúčení z konania. Samotná skutočnosť či došlo, alebo nedošlo k vzniku ujmy klientovi, a že porušenie vyššie uvedenej právnej normy nemalo pre klienta negatívny následok z hľadiska deliktuálnej zodpovednosti disciplinárne obvineného nie je významná.

Z vyššie uvedených dôvodov sa preto odvolací senát s právnym názorom disciplinárne obvineného uvedeného v rámci jeho obrany ako aj odvolania nestotožnil.

Odvolací senát nezistil v prípade disciplinárne obvineného žiadne priťažujúce okolnosti, ako sú uvádzané v rozhodnutí III. disciplinárneho senátu.

Rovnako doznanie a účinnú ľútosť prejavenú disciplinárne obvineným neneguje samotná skutočnosť, že disciplinárne obvinený dal na zváženie disciplinárnemu senátu, či napriek formálnemu naplneniu porušenia 65 ods. 2 zákona o advokácii nejde o prípad, kedy by toto konanie nebolo kvalifikované ako priestupok. V konečnom dôsledku sa disciplinárny senát odbornou argumentáciou disciplinárne obvineného nijako nevysporiadal, a len konštatoval, že nemôže akceptovať aplikáciu doznania a účinnej ľútosti pre „obhajobu výkladom rôznych právnych ustanovení“, ktoré nijakým spôsobom nešpecifikoval.

Odvolací senát sa priklonil k obhajobe disciplinárne obvineného, že svoj skutok doznal, oľutoval, že k skutku došlo v súvislosti so závažnou chorobou, absolvovanou náročnou liečbou, čo disciplinárne obvinený doložil lekárskymi správami. Rovnako prihliadol odvolací senát aj na fakt, že disciplinárne obvinený napriek dlhoročnému aktívnemu pôsobeniu v advokácii nebol nikdy disciplinárne odsúdený a aktívne sa zúčastňuje na chode Slovenskej advokátskej komory. Tieto skutočnosti viedli odvolací senát k záveru, že samotné prejednanie skutku bez uloženia disciplinárneho opatrenia bude dostačovať na nápravu disciplinárne obvineného, preto aj keď uznal vinu, rozhodol sa disciplinárne opatrenie neuložiť.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištiková
advokátka

Nekorunovaný kráľ Justičného paláca

Slovenská advokátska komora vydala o svojom členovi, nezabudnuteľnej postave slovenskej advokácie **JUDr. Jánovi Eugenovi Kováčovi** publikáciu, ktorá nadväzuje na doterajšiu edičnú činnosť zameranú na významné osobnosti advokátskeho života a práce na Slovensku v dávnejšej minulosti.

Kniha je k dispozícii v knižnici SAK.
Cena: 5 eur

Kontakt pre objednávanie:
PhDr. Ondrišová, 0903 600 805, *ondrisova@sak.sk*

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Poukázanie platby advokátom v mene klienta na nesprávny účet

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak advokát poukáže platbu za klienta na chybný účet a následne pri odstraňovaní následkov jeho pochybenia poruší postup dohodnutý s klientom.

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak advokát po skončení zastupovania odmietne klientovi odovzdať doklady, navyše s odôvodnením, že ich musí mať pripravené na účely kontroly vykonávanej orgánmi Komory pri prešetrovaní sťažnosti klienta.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory z 27. septembra 2012, ***sp. zn. K 158/2011***[1]

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1 a 2, § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1 a 2, čl. 9 ods. 4 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovia pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky")
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2, 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 13 Advokátskeho poriadku SAK schváleného konferenciou advokátov 10. júna 2017

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

1.) potom, čo uznesením okresného súdu z 20. 11. 2009, ktoré nadobudlo právoplatnosť 16. 12. 2009, bola jeho klientovi, obchodnej spoločnosti R., s. r. o., okrem iného uložená povinnosť zaplatiť protistrane na trovách konania čiastku 5 474 Kč do troch dní od právoplatnosti tohto uznesenia a potom, čo sa so svojím klientom dohodol, že zabezpečí túto úhradu, sumu 5 474 Kč poukázal na chybný účet, v dôsledku čoho jeho klient riadne a včas nesplnil súdom uloženú povinnosť, a potom, čo sa protistrana domáhala jej splnenia prostredníctvom exekúcie, nepostupoval tak, ako bolo pôvodne s klientom dohodnuté, teda, že by uhradil vymáhanú pohľadávku a poprípade i ďalšie nároky, ktoré v dôsledku jeho pochybenia klienta zaťažili, a začal spor s protistranou bez nádeje na úspech, čím klientovi spôsobil ďalšie ujmu,

2.) potom, čo mu obchodná spoločnosť R., s. r. o., listom z 24. 5. 2011 vypovedala mandátnu zmluvu zo 16. 7. 1997 a súčasne ho požiadala o vydanie všetkých dokladov vzťahujúcich sa k veciam, v ktorých obchodnej spoločnosti R., s. r. o., poskytoval právne služby, jej e-mailom z 5. 8. 2011 oznámil, že doklady nemôže odovzdať, lebo vzhľadom na sťažnosti zo strany tejto spoločnosti podanej na ČAK je povinný mať pripravenú všetku agendu k prípadnej kontrole zo strany ČAK,

čím porušil

- v bode 1.) § 16 ods. 1 a 2 a § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 a 2 Pravidiel profesionálnej etiky,
- v bode 2.) § 17 zákona advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 a čl. 9 ods. 4 Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **pokuta** vo výške 20 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny žalobca podal proti disciplinárne obvinenému disciplinárnu žalobu dňa 15. 12. 2011 pre skutky uvedené vyššie.

Disciplinárny senát nariadil vo veci pojednávanie na deň 23. 5. 2012, to bolo odročené z dôvodu riadneho ospravedlnenia disciplinárne obvineného pre chorobu na deň 27. 9. 2012. Konanie prebehlo bez účasti disciplinárne obvineného. Predvolanie na toto pojednávanie mu bolo doručené dňa 16. 9. 2012; disciplinárne obvinený sa nedostavil bez ospravedlnenia, preto sa pojednávanie konalo v jeho neprítomnosti (§ 16 ods. 2 disciplinárneho poriadku). Lehoty na konanie pojednávania boli zachované. Ako dôkaz boli oboznámené zo spisu listiny, uvedené v protokole z pojednávania.

Po takto vykonanom dokazovaní mal disciplinárny senát za preukázané, že došlo ku skutkom tak, ako sú v disciplinárnej žalobe opísané a vymedzené. Vo vzťahu k bodu 1. disciplinárnej žaloby bol tento skutok potvrdený aj vyjadrením disciplinárne obvineného z 5. 8. 2011 k sťažnosti, v ktorom disciplinárne obvinený uznal svoje pochybenie, keď chybne uviedol kód banky pri platbe za klienta a spôsobil tak nesplnenie povinnosti klienta voči protistrane a v dôsledku toho bol klient vystavený pre nesplnenie povinnosti exekučnému konaniu, čo znamenalo ďalšie náklady spojené s týmto konaním. Svoje chyby oľutoval, poukazoval v tejto súvislosti aj na fakt, že klienta zastupoval viac ako 14 rokov bez akýchkoľvek sťažností.

Vo vzťahu k bodu 2. disciplinárnej žaloby bolo preukázané, že mandátnu zmluvu o poskytovaní právnej pomoci zo 16. 7. 1997, uzavretá medzi obchodnou firmou R., s. r. o., a disciplinárne obvineným mandant vypovedal písomne 24. 5. 2011 ku dňu 30. 6. 2011.

S ohľadom na doručenie výpovede až v mesiaci jún skončila platnosť zmluvy 31. 7. 2011. Vo výpovedi mandant požiadal mandatára o odovzdanie všetkých písomností súvisiacich s poskytovaním právnych služieb, v termíne najneskôr do dňa skončenia platnosti mandátnej zmluvy a o odovzdanie vyúčtovania, prijatých a doteraz nevyúčtovaných plnení od dlžníkov, od exekútora, prípadne ďalších iných plnení, to všetko najneskôr v deň odovzdania písomností. Tieto oprávnené požiadavky klienta disciplinárne obvinený nesplnil a na sťažnosť prejednávanú orgánmi Komory reagoval e-mailovou správou klientovi z 5. 8. 2011 tak, že agendu nemôže odovzdať, pretože vzhľadom na klientom podanú sťažnosť Komore na jeho činnosť v rámci uzavretej mandátnej zmluvy je povinný mať pripravenú všetku agendu na účely prípadnej kontroly vykonávanej Komorou. Aj v tomto prípade disciplinárne obvinený nekonal v súlade s jeho povinnosťami, ktoré mu ukladá zákon o advokácii a Pravidlá profesionálnej etiky, konkrétne § 17 zákona o advokácii a čl. 4 ods. 1 a čl. 9 ods. 4 Pravidiel profesionálnej etiky. Oproti podanej disciplinárnej žalobe vo vzťahu k tomuto skutku, disciplinárny senát kvalifikoval konanie disciplinárne obvineného aj ako porušenie čl. 9 ods. 4 Pravidiel profesionálnej etiky (v súlade so záverečným návrhom disciplinárneho žalobcu). Toto ustanovenie ukladá advokátovi povinnosť pri ukončení poskytovania právnej služby klientovi vydať na jeho žiadosť bez zbytočného odkladu všetky pre vec významné písomnosti, ktoré mu klient zveril alebo ktoré z prejednávania veci vznikli, pričom splnenie tejto povinnosti nemá byť podmienené zaplatením požadovanej odmeny alebo výdavkov. Z tejto povinnosti nie je daná žiadna výnimka, naopak, veta za bodkočiarkou zdôrazňuje, že jej splnenie nemožno podmieňovať zaplatením odmeny alebo výdavkov. Analogicky ju nemožno podmieňovať ani inými okolnosťami, napr. potrebou ponechať si dokumenty klienta po dobu vyšetrovania prípadnej sťažnosti stavovským orgánom, tak, ako to podmienil disciplinárne obvinený.

Disciplinárne obvinený porušil povinnosti advokáta zásadným spôsobom, čo disciplinárny senát vyhodnotil ako disciplinárne previnenie a uznal preto disciplinárne obvineného za vinného.

Čo sa týka hodnotenia osobných a majetkových pomerov, vychádzal disciplinárny senát z údajov oznámených disciplinárne obvineným v jeho vyjadrení k sťažnosti. Pri úvahe o disciplinárnom opatrení v zmysle § 24 ods. 2 disciplinárneho poriadku prihliadol disciplinárny senát najmä na povahu skutku a jeho následky, pričom zdôraznil, že konaním advokát narušil dôveru klienta v čestný a svedomitý výkon povolania advokáta a tým došlo k zníženiu, v dnešnej dobe zvlášť znevažovaného, kreditu advokátskeho stavu. Senát prihliadol aj k osobným pomerom disciplinárne obvineného, k jeho čiastočnej sebareflexii a ľútosti. Za spravodlivé disciplinárne opatrenie považoval disciplinárny senát pokutu vo výške 20 000 Kč.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámka

1 Preložené a spracované z publikácie Bulletin advokácie – Sbírka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2012 – 2013 (zvláštní číslo/srpen 2014). Česká advokátní komora, Praha 2014, s. 32 – 34.

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištiková, *advokátka*

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 4/2020 českého *Bulletinu advokacie*

V **úvodníku** s názvom *Velikonoční...* sa predseda Českej advokátskej komory JUDr. Vladimír Jirousek zamýšľa nad relevanciou vyhlásenia núdzového stavu v Českej republike v súvislosti s COVID-19 a jeho dopadmi. Tvrdí, že v hre nie je len otázka náhrady škôd, ba naopak, veľa nastolených problémov má svojím spôsobom zásadný ústavný, resp. priamo štátotvorný význam. Je nevyhnutné každý krok vlády či parlamentu analyticky podriaďovať pod ústavný test proporcionality a brojiť proti akýmkoľvek atakom voči princípom právneho štátu.

Časť **Aktuality** obsahuje informácie o posilnení komunikácie ČAK prostredníctvom elektronických komunikačných kanálov v súčasnej situácii súvisiacej s COVID-19. Ide predovšetkým o elektronicko-spravodajské médium Českej advokátskej komory Advokátní deník, webstránku ČAK a špeciálnu emailovú adresu zriadenú pre občanov hľadajúcich advokátske rady v čase pandemickej krízy. Aktuality ďalej prinášajú reakciu na otázku, s ktorou sa na advokátsku komoru obrátili advokáti: *Ako sa, vzhľadom na zákonnú povinnosť mlčanlivosti, zachovať, ak budú v rámci tzv. inteligentnej karantény požiadaní o udelenie súhlasu s „trasovaním", teda s tým, aby pomocou údajov, ktoré o mobilnom telefóne advokáta eviduje príslušný mobilný operátor, bola zistená totožnosť osôb, ktorých mobilný telefón bol v blízkosti advokáta?*

Časť **Z judikatúry** prináša ● Uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 30. 10. 2019, sp. zn. 22Cdo 2529/2019 k vysporiadaniu BSM rozhodnutím súdu pri existencii dohody o vysporiadaní BSM na účely konania o rozvode manželstva bez zisťovania príčin rozvratu manželstva. *Ak manželia uzatvoria dohodu o vysporiadaní vzájomných majetkových vzťahov výslovne na účely konania o rozvode manželstva bez zisťovania príčin rozvratu manželstva v zmysle § 757 OZ, a k rozvodu manželstva týmto spôsobom nedôjde, zmluva o vysporiadanie vzájomných majetkových vzťahov nenadobudne účinok; medzi manželmi platí majetkový režim, ako by daná zmluva vôbec nebola uzavretá*; ● Nález Ústavného súdu ČR z 11. 2. 2020, sp. zn. IV. ÚS 3740/19 k porušeniu práva právnickej osoby zvoliť si obhajcu v trestnom konaní. *Ak sa orgány činné v trest nom konaní nezaoberajú možnosťou, že by jediný člen štatutárneho orgánu, ktorý je vylúčený podľa § 34 ods. 4 prvej vety zákona č. 418/2011 Zb. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a konania proti nim v znení neskorších predpisov, mohol zvoliť právnickej osobe splnomocnenca, ktorý by obhajoval jej najlepšie záujmy a zvolil najvhodnejšiu stratégiu pre konanie, dopúšťa sa neproporcionálneho zásahu do práva sťažovateľky na obhajobu podľa čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd. Vyšetrovaniu podstaty práva právnickej osoby na obhajobu podľa čl. 40 ods. 3 Listiny zodpovedá požiadavka, aby výzva podľa § 34 ods. 4 druhej vety zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb mala obligatórny charakter*; ● Rozsudok Najvyššieho správneho súdu ČR z 13. 12. 2019, č. k. 5 As 203/2017-28 k vydaniu mobilného telefónu ako veci dôležitej pre priestupkové konanie. *Pri zistení priestupku podľa § 125c ods. 1 písm. f) bodu 1 zákona č. 361/2000 Zb., o premávke na pozemných komunikáciách, spočívajúceho v tom, že vodič motorového vozidla drží telefónny prístroj pri jazde, zasahujúci policajt nebude spravidla oprávnený vyzvať, podľa § 34 ods. 1 písm. b) zák. č. 273/2008 Zb. o Polícii Českej republiky, tohto vodiča na vydanie mobilného telefónu ako veci dôležitej pre konanie o priestupku, ani vodičovi takú vec následne podľa § 34 ods. 2 toho istého zákona na tento účel odňať*; ● Rozsudok Mestského súdu v Prahe z 5. 11. 2019, č. k. 10Ad27/2016-61 o zadržaní odmeny advokáta z finančných prostriedkov vymožených pre klienta. *Advokát nie je oprávnený zadržať sumu pripadajúcu na jeho odmenu z prostriedkov, ktoré vymohol pre klienta. Ak nedostane advokát od klienta výslovný pokyn, aby z pre neho vymožených finančných prostriedkov vyplatil niekoho iného, je povinný vymožené prostriedky klientovi vyplatiť bez zbytočného odkladu*; ● Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 3. 3. 2020, C 717/18-X; (Európsky zatýkací rozkaz – obojstranná trestnosť) k Európskemu zatýkaciemu rozkazu. *Na účely posúdenia, či musí byť európsky zatykač na osobu odsúdenú v Španielsku za trestný čin verejného schvaľovania terorizmu a znevažovania jeho obetí vykonaný bez overenia, či možno tento trestný čin potrestať aj v Belgicku, musia belgické súdy zohľadniť dĺžku trestu stanovenú španielskym právom použiteľným pre spáchané skutky*; ● Rozsudok Veľkého senátu ESĽP z 13. 2. 2020 vo veci N. D. a N. T. v. Španielsko [GC], sťažnosti č. 8675/15 a 8697/15 k vyhosteniu migrantov. *Vyhostenie migrantov, ktorí sa pokúšali o nelegálny vstup do krajiny, nie je porušením práva na zákaz kolektívneho vyhostenia cudzincov*.

V rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Autorský zákon a předpisy související (včetně mezinárodních smluv a evropských předpisů). Komentář.* (I. Holcová a kol.), *Autorské právo a práva související* (J. Srstka a kol.), *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář.* (J. Strakoš), *Právní spory ve stavebnictví* (J. Černohlávek, P. Doubrava), *Nakládání s majetkem státu* (M. Štancl), *Tschechisch für Recht//Právnická čeština* (E. Ropková).

V časti **Z advokácie** sa Mgr. Jiřina Procházková, LL.M. a Mgr. Ing. Alena Wágner Dugová vyjadrujú k povinnosti advokáta prijímajúceho platby v hotovosti viesť elektronickú evidenciu tržieb. JUDr. Václav Vlk v príspevku *Unie obhájců bilancuje rok 2019* podáva správu o činnosti únie za rok 2019.

Časť **Z kárnej praxe** obsahuje rozhodnutie kárneho senátu ČAK z 11. 4. 2018, sp. zn. K 148/2017, v spojení s rozhodnutím odvolacieho kárneho senátu ČAK z 18. 10. 2019, podľa ktorého *„ak advokát prevzal právne zastúpenie zamestnankyne svojho bývalého klienta, ktorému okrem iného poskytoval právne služby aj v pracovnoprávnej oblasti, v spore o ručení neplatnosti výpovede tejto zamestnankyne z pracovného pomeru, dopustil sa disciplinárneho previnenia spočívajúceho v porušení povinností ustanovených v § 19 ods. 1 písm. a), c) v spojení s § 16 ods. 1, 2 zákona o advokácii“*. Ďalej obsahuje kárne rozhodnutie kárneho senátu ČAK z 11. 4. 2018, sp. zn. K 40/2018, v spojení s rozhodnutím odvolacieho kárneho senátu ČAK z 29. 10. 2019, podľa ktorého *„je disciplinárnym previnením, ak advokát použije prostriedky klienta, či už v súlade s predchádzajúcou dohodou či pokynom klienta, alebo neoprávnene v rozpore s nimi, na úhradu svojej odmeny bez toho, aby splnil povinnosť bez zbytočného odkladu vystaviť klientovi vyúčtovanie a zodpovedajúci daňový doklad, ak sa tak nestalo už pred použitím prostriedkov klienta“*.

Časť **Informácie a zaujímavosti** obsahuje rozhodnutie vedenia Českej advokátskej komory, že sa do odvolania zrušili všetky semináre a vzdelávacie podujatia určené pre advokátov a advokátskych koncipientov organizované ČAK. Informácie sa týkajú aj ďalších podujatí: *XXVIII. Karlovarské právnické dni* sa podľa oznámenia organizátorov presúvajú z pôvodného termínu na 22. – 24. októbra 2020. Nový termín – 25. 3. 2021 – má aj pražský *Insolvenčný kongres*; jeho organizátori však pre tento rok pripravujú kongres v online podobe. V pôvodne plánovanom termíne sa nebude konať ani jubilejný 10. ročník kongresu *Právny priestor* na Seči, ktorého organizátori hľadajú náhradný termín konania.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M.
Poskytování náhrad za újmy vyvolané krizovými opatřeními v průběhu koronavirové pandemie
Ekonomické dôsledky prebiehajúcej pandémie ochorenia COVID-19 budú obrovské. Autor v príspevku načrtáva návrh možného právneho riešenia prostredníctvom náhrady škody a iných problémov, ktoré vyvoláva právna úprava poskytovania náhrad podľa krízového zákona. Je však jasné, že sa vyskytuje aj mnoho ďalších problémov, na ktoré tento článok nereaguje. Ich spracovanie je úlohou blízkej budúcnosti.

prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.
K trestnímu postihu šíření poplašné zprávy (nejen o koronaviru)
Aktuálny obraz kriminality sa mení. Týka sa to aj foriem trestnej činnosti pri trestnom čine šírenia poplašnej správy podľa §357 trestného zákonníka. Falošné správy o tom, že v škole je umiestnená bomba, ktorá vybuchne, zmizli, pretože školy sú zatvorené. Zato sa však objavujú falošné správy o šírení koronavírusu v spoločnosti. Článok rozoberá znaky tohto trestného činu a poukazuje na to, že šírenie falošných správ vyvolávajúcich znepokojenie obyvateľov aj trestný postih takého konania sú javy historické. Nie každé šírenie nepravdivej správy je však trestným činom.

doc. JUDr. et Mgr. Jan Brázda, Ph.D., LL.M.
Kdy může dozorový státní zástupce zamítnout stížnost obviněného proti usnesení o zahájení trestního stíhání?
Článok sa zaoberá §146 ods. 2 Tr. poriadku – konanie pred orgánom, proti ktorého uzneseniu sťažnosť smeruje. Autori upozorňujú na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, ktorý zrušil rozhodnutie štátneho zástupcu, ktoré bolo v rozpore so zákonom. Dozorový štátny zástupca, ktorý dal pokyn na začatie trestného stíhania, príp. s ním súhlasil, nemôže rozhodovať o sťažnosti proti uzneseniu podľa § 160 ods. 1 Tr. por. o začatí trestného stíhania v tej istej veci. Išlo by o porušenie zákona v neprospech obvineného, lebo k tomuto rozhodnutiu nebol štátny zástupca zo zákona oprávnený. Svojím postupom obvineného zbavil práva na nestranné a objektívne posúdenie jeho opravného prostriedku nadriadeným orgánom.

doc. JUDr. Ing. Bohumil Poláček, Ph.D., MBA, LL.M.
Krátké zamyšlení nad novým znaleckým zákonem
V článku sa autor zamýšľa nad novým znaleckým zákonom a jeho dopadom na prax. Dňa 9. októbra 2019 bol publikovaný v Zbierke zákonov, a teda nadobudol platnosť nový zákon č. 254/2019 Zb. o znalcoch, znaleckých kanceláriách a znaleckých ústavoch a zmenový zákon č. 255/2019 Zb., ktorým sa menia niektoré zákony v súvislosti s prijatím zákona o znalcoch, znaleckých kanceláriách a znaleckých ústavoch a zákona o súdnych tlmočníkoch a súdnych znalcoch, ktorý novelizuje Trestný poriadok, živnostenský zákon, zákon o súdnych poplatkoch, zákon o pobyte cudzincov na území Českej republiky, zákon o správnych poplatkoch, zákon o elektronických úkonoch a autorizovanej konverzii dokumentov a zákon o zdravotných službách. Dňa 20. decembra 2019 bol potom vyhlásený zákon č. 354/2019 Zb., o súdnych tlmočníkoch a súdnych prekladateľoch. Účinnosť všetkých troch zákonov je stanovená od 1. januára 2021.

Mgr. Tomáš Grygar
Problematické otázky zrušení vyvlastnění dle části šesté vyvlastňovacího zákona
Autor sa v príspevku snaží odpovedať na otázky, ktoré vznikajú v súvislosti so zrušením vyvlastnenia podľa časti šiestej zák. č. 184/2006 Zb. o vyvlastnení. Pozornosť sa venuje najmä povahe tohto inštitútu a nie celkom jasne formulovaným dôvodom pre zrušenie vyvlastnenia. Autor ďalej hľadá odpovede na to, čo sa v dôsledku zrušenia vyvlastnenia deje s vlastníckymi právami dotknutých osôb a akým spôsobom, príp. v akom právnom režime prebieha vrátenie si vzájomných plnení a náhrada prípadnej ujmy.

Ing. Nikoleta Macinská
kancelária SAK

ČO PRIBUDLO NA EPI

POZRITE SI KRÁTKY SUMÁR NOVÉHO OBSAHU, KTORÝ SA STAL SÚČASŤOU EPI PRÁVNYCH SYSTÉMOV POČAS UPLYNULÉHO ROKA

Každodenne sledujeme a aktualizujeme všetky dôležité právne normy a informácie, ktoré sú základom EPI.

- **2 040** rozhodnutí Najvyššieho súdu
- **840** rozhodnutí Ústavného súdu SR
- **15 690** rozhodnutí krajských súdov
- **13 414** rozhodnutí súdov ČR
- **1 190** autorsky spracovaných rozhodnutí
- **2 478** predpisov EÚ
- **508** nových predpisov v Zbierke zákonov SR
- **374** nových predpisov v Zbierke zákonov ČR
- **1 950** príkladov z praxe
- **1 150** odborných článkov
- **209** dôvodových správ
- **166** nových vzorov
- **74** aktualizovaných vzorov
- **68** aktualizovaných komentárov
- **54** smerníc
- **31** tlačív
- **12** videoškolení
- **12** výberov Právo a judikatúra v praxi
- **11** nových komentárov
- **7** nových judikatúr
- **6** aktualizovaných kalkulačiek
- **3** monotematiky PP
- **2** nové Eurokódex komentáre

Spolu v roku 2019 do obsahu EPI Právnych systémov pribudlo viac ako **40 000** dokumentov

NOVÉ KOMENTÁRE

- Zákon o poplatkoch za uloženie odpadov
- Zákon o krátkodobom nájme bytu
- Zákon o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb
- Zákon o osvedčovaní listín a podpisov na listinách okresnými úradmi a obcami
- Zákon o výkone trestu povinnej práce
- Účtovná závierka pre mikroúčtovné jednotky
- Zákon o zdravotnej starostlivosti
- Zákon o štátnych symboloch
- Zákon o majetkovoprávnom usporiadaní pod stavbami
- Zákon o ukončení niektorých exekúcií
- Zákon o hlásení pobytu občanov SR

NOVÁ EDÍCIA JUDIKATÚRY

- Judikatúra k dedičskému konaniu
- Judikatúra krajských súdov k CSP
- Judikatúra krajských súdov k SSP
- Judikatúra krajských súdov k CMP
- Judikatúra k štátnej službe príslušníkov PZ
- Judikatúra ESD k DPH
- Judikatúra ku skončeniu pracovného pomeru
- Judikatúra k Správnemu poriadku a Správnemu súdnemu poriadku 2. diel
- Judikatúra k náhrade škody v pracovnom práve
- Judikatúra k bezpodielovému spoluvlastníctvu manželov
- Judikatúra Najvyššieho súdu k dovolaniu
- Judikatúra k ochrane osobnosti

Tel.: 041 70 53 222 / E-mail: objednavky@pp.sk / www.epi.sk

CCBE už šesť desaťročí stojí pri európskych advokátoch,

SAK bola od obnovenia svojej nezávislosti vždy pri tom

Pri príležitosti výročia CCBE ponúkame čitateľom krátky exkurz do pôsobenia delegácie Slovenskej advokátskej komory v rámci CCBE, ktorý vychádza z kapitoly o zahraničných vzťahoch SAK v pripravovanej knihe Slovenská advokátska komora (1990 – 2020).

Čo sa skrýva pod skratkou CCBE?

Rada advokátskych komôr Európy (CCBE) je medzinárodná asociácia založená v roku 1960, ktorá dnes združuje 32 národných advokátskych komôr krajín Európskej únie a Európskeho hospodárskeho priestoru, 3 komory so statusom pridruženého člena (Srbsko, Turecko a Čierna Hora) a 10 komôr so statusom pozorovateľa. Jej cieľom je hájiť záujmy kolektívnych členov, teda záujmy nezávislej advokácie, zásady demokracie a právneho štátu. Pravidelné stretnutia v podobe zasadnutí stáleho výboru alebo plenárnych zasadnutí sa konajú niekoľkokrát za rok. Podklady na rokovania vypracúvajú advokáti z členských komôr, ktorí sú členmi dvadsiatich ôsmich výborov a pracovných skupín. CCBE predstavuje zdroj informácií a kontaktov, realizuje lobing vo vzťahu k európskym inštitúciám, vystupuje ako ochranca hodnôt advokácie a vydáva odporúčania pre advokátske komory. Z hľadiska Slovenskej advokátskej komory je členstvo v CCBE prioritou zahraničnej činnosti.

Členstvo SAK v CCBE

Dňa 14. novembra 1991 bola Slovenská advokátska komora spolu s Českou advokátskou komorou na zasadnutí CCBE v Hágu prijatá za člena - pozorovateľa. Z pozorovateľského štatútu vyplynulo niekoľko úloh: vymenovať do slovenskej delegácie pri CCBE aspoň jedného advokáta, prijať deontologické pravidlá CCBE a vyriešiť rozsah a systém bezplatnej právnej pomoci na území Slovenska. Od januára 1992 sa stálym zástupcom Slovenskej advokátskej komory v CCBE stal **JUDr. Tomáš Plank**.

Na jesennom plenárnom zasadnutí CCBE v roku 1992 v Lisabone bolo rozhodnuté, že po rozdelení Českej a Slovenskej federatívnej republiky budú mať Česká advokátska komora a Slovenská advokátska komora v CCBE vlastné delegácie. Na plenárnom zasadnutí CCBE v Manchestri v roku 1993 bol potvrdený status Slovenskej advokátskej komory ako člena – pozorovateľa. Česká advokátska komora a Slovenská advokátska boli prvými postkomunistickými štátmi, ktoré získali tento štatút. Šlo o výsledok dobrej spolupráce oboch komôr smerom do zahraničia. Vnútorné nastavenie delegácií sa tiež nieslo v duchu vzájomnej spolupráce tak, aby po vzájomnej dohode obsadili rôzne výbory, t. j. výbor, v ktorom už pôsobí zástupca jednej z uvedených komôr, ne-

JUDr. Tomáš Plank

„Spomínam si na výbornú spoluprácu s kolegami z Českej advokátskej komory, s ktorými sme boli prvými priekopníkmi integrácie do medzinárodných advokátskych inštitúcií z tzv. východného bloku. Mali sme dohodu, že v prvých rokoch sme sa vedeli aj vzájomne zastúpiť, keďže konferencie CCBE boli časté.

Dnes je medzinárodná spolupráca advokátskych komôr hlavne o výmene skúseností rovnocenných partnerov, ale začiatkom 90. rokov šlo aj o udržanie nezávislosti advokátskeho stavu v rámci novovzniknutej spoločnosti po roku 1989 a samostatného štátu po roku 1993. Advokátske komory a tým aj CCBE mali silný vplyv v západných krajinách Európskej únie. V krajinách východnej Európy prebiehal boj o pevné zakotvenie nezávislosti advokátskeho stavu ako jednej z garancií nezávislého predsúdneho a súdneho procesu.

V Českej republike bola určitá snaha dostať Českú advokátsku komoru pod štátnu „kuratelu“ ministerstva spravodlivosti. Paralela sa mohla preniesť aj na Slovensko. Preto sme túto problematiku predostreli CCBE, ktorá zaujala stanovisko k potrebe ochrany nezávislosti advokácie. Verím, že aj pod vplyvom tejto pomoci sa zachovala nezávislosť Českej advokátskej komory i Slovenskej advokátskej komory a, samozrejme, takéto precedentné stanovisko iste pôsobilo preventívno-ochranne aj v ďalších krajinách východnej Európy, ktoré spolupracovali so CCBE.“

JUDr. Pavol Erben

„**Pri tvorbe zákona o advokácii v roku 1989** sme mali k dispozícii predpisy rakúske, maďarské, nemecké, ale aj predpisy CCBE. Slovenská advokátska komora síce ešte nebola členom Rady advokátskych komôr Európy (CCBE), pri príprave návrhu Advokátskeho poriadku sa však prihliadalo aj na obsah Etického kódexu advokátov prijatého na plenárnom zasadnutí CCBE 28. októbra 1988. Aj základné vnútorné predpisy slovenskej advokácie schválené na Konferencii advokátov v decembri 1990 zohľadnili zahraničné úpravy a normy Rady advokátskych komôr Európy . Vznikli tak moderné vnútorné predpisy, ktoré sú základom činnosti nezávislej komory, a stanovili sa etické povinnosti advokáta, ktoré sú neodmysliteľnou súčasťou nášho povolania. CCBE však v oblasti úpravy deontológie inšpiruje dodnes a umožňuje vďaka vzájomným kontaktom prínosnú komparáciu."

bude súbežne obsadzovať druhá komora, ale deleguje svojho zástupcu do inej pracovnej skupiny, na ktorej sa obe komory dohodnú.

Perspektíva vstupu do EÚ na konci 90. rokov a teda získania statusu plnohodnotného člena v CCBE priniesla so sebou početné rokovania o spoločnom postupne kandidátskych krajín, o počte hlasov v pléne, o výške registračného poplatku. Po vstupe do Európskej únie sa na jednej strane otvorili možnosti voľného pohybu advokátov a právnych služieb v rámci štátov Európskej únie, Európskeho hospodárskeho spoločenstva a Švajčiarska, zároveň však európska legislatíva prinášala aj určité napätie medzi opatreniami na posilnenie jednotného vnútorného trhu a snahou komôr zachovať profesijnú samosprávu a základné piliere advokácie bez kompromisov s európskym zákonodarcom. Slovenská advokátska komora sa vstupom Slovenska do Európskej únie stala plnohodnotným členom CCBE a získala tak možnosť aktívne sa podieľať na lobingu pri inštitúciách Európskej únie.

Zloženie delegácie SAK

V roku 1998 predsedníctvo vnímalo potrebu posilniť zastúpenie Slovenskej advokátskej komory v CCBE. Ďalším členom delegácie sa stal **JUDr. Pavol Erben**, ktorý dlhodobo zastupoval záujmy a stanoviská Slovenskej advokátskej komory na pôde CCBE. Delegácia Slovenskej advokátskej komory v osobe JUDr. Pavla Erbena poskytla v roku 2000 aj súčinnosť pri organizovaní pomoci transformujúcim sa advokátskych komorám v krajinách bývalého Sovietskeho zväzu.

Po získaní členstva v CCBE v roku 2004 Slovenská advokátska komora rozhodla nominovať zástupcov SAK do ďalších výborov CCBE – pre trestné právo, obchodné právo, etiku, voľný pohyb advokátov, vzdelávanie – ktorí mali za úlohu sledovať dianie a pripomienkovať vypracované materiály.

Predsedníctvo komory v januári 2005 prijalo stanovisko ku koncepcii medzinárodných vzťahov, ktorej vypracovanie mal na starosti JUDr. Pavol Erben. V zmysle stanoviska medzi najdôležitejšie oblasti zahraničných vzťahov patrila činnosť Slovenskej advokátskej komory v CCBE, IBA, AIJA, bilaterálne vzťahy s komorami Európskej únie (Rakúska, Česka, Nemecka vrátane Nemeckého spolku advokátov (DAV) atď.), ako aj s Americkou právnickou komorou (ABA), Kanadskou advokátskou komorou, inštitúciami Európskej únie a Radou Európy. Na prvom mieste medzi úlohami SAK bolo zabezpečiť jej aktívnu účasť v CCBE a pokračovať v kontaktoch s partnerskými komorami (Rakúsko, Česko, Maďarsko, Bamberg, Nemecko, Francúzsko, Veľká Británia, Holandsko, Chorvátsko, Poľsko), zároveň obsadiť trvalými „zástupcami" najmenej tri-štyri kľúčové výbory v CCBE. V záujme pružnejšieho, operatívnejšieho a stabilného udržiavania kontaktov s vyššie uvedenými inštitúciami vznikla osobitná pracovná skupina Slovenskej advokátskej komory pre zahraničné vzťahy.

V roku 2006 predsedníctvo SAK rozhodlo posilniť slovenskú delegáciu z hľadiska personálnej základne a určiť stáleho informačného referenta delegácie (*Information Officer*). Zámerom predsedníctva bolo zabezpečiť aktívny vklad komory do aktivít CCBE pravidelnou účasťou na každom zasadnutí, reagovaním na všetky zahraničné dopyty a dotazníky, zabezpečením toku informácií medzi delegáciou a predsedníctvom. Predsedníctvo SAK prijalo pravidlo, že na podujatiach CCBE by sa mali v rámci možností zúčastňovať minimálne dve osoby.

Novým vedúcim slovenskej delegácie sa v roku 2012 stal **Mgr. Michal Bužek**, člen pracovnej skupiny SAK pre veci advokátske, ktorý je na čele delegácie SAK v CCBE dodnes.

Dlhodobo sa zapája do činnosti SAK a CCBE – najprv od septembra 2010 ako člen delegácie SAK v CCBE, člen výboru PECO, výboru pre deontológiu a etický modelový kódex, od roku 2012 až dosiaľ ako vedúci delegácie SAK v CCBE. Aktívne zastupuje na siedmich zasadnutiach ročne. Je aj člen-

Mgr. Michal Bužek

„**V dnešnej dobe existuje množstvo** rôznych združení advokátov, CCBE však má medzi nimi osobitné miesto. Ide o jedinú organizáciu s výlučne kolektívnym členstvom stavovských organizácií advokátov všetkých európskych štátov. Vďaka tomu predstavuje jednotný hlas advokátov, ktorý má svoju váhu pri komunikácii na rokovaniach s Európskou komisiou a inými orgánmi Európskej únie, ale aj v prípade intervencií na národnej úrovni. Úzky kontakt s európskymi inštitúciami pomáha udržiavať SAK informovanú o pripravovaných legislatívnych zmenách na európskej úrovni s dopadom na advokáciu. CCBE je vďaka jednotlivým delegáciám cenným zdrojom kontaktov a informácií zo života advokácie v EÚ a tým aj inšpiráciou pre rozvoj advokácie na Slovensku."

Vľavo: podpredseda SAK ***Ondrej Laciak*** *a predseda CCBE* ***Ranko Pelicarić*** *na Bratislavskom právnickom fóre 2020, kde vystúpil ako ctený hosť SAK s príspevkom o úlohe advokátov pri ochrane právneho štátu. Foto Michaela Chládeková*

Vpravo: ***Michal Bužek****, člen pracovnej skupiny SAK pre veci advokátske, od roku 2012 vedúci delegácie SAK v CCBE. Foto Vladislav Zigo*

nom poradných orgánov SAK – pracovnej skupiny pre veci advokátske (od roku 2012) a pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy (od roku 2010).

Zasadnutie výboru PECO a Stáleho výboru CCBE v Bratislave

CCBE v 90. rokoch začala uvažovať o vytvorení osobitnej pracovnej skupiny pre krajiny východnej Európy, kde by rozhodujúcu úlohu zohrávali Česká advokátska komora a Slovenská advokátska komora. Vznikol tak výbor PECO (*Pays d'Europe Centrale et Orientale*). Spočiatku sa venoval krajinám V4, delili sa o skúsenosti s transformáciou právneho systému a získavali osvedčené postupy od členov CCBE. Dnes slúži na podporu krajín mimo Európskej únie, ktoré prechádzajú transformáciou právneho systému alebo usilujú o naplnenie princípu nezávislosti advokácie.

V dňoch 27. a 28. júna 2002 sa v Bratislave prvýkrát uskutočnilo zasadnutie orgánov CCBE. Prvý deň bol venovaný aktivitám výboru PECO. Podujatie sa rozdelilo na dve časti, prvou bolo zasadnutie členov výboru na pôde Slovenskej advokátskej komory, následne sa konal seminár v hoteli Forum na tému *Smernica 2001/97/ES Európskeho parlamentu a Rady o praní špinavých peňazí a jej vplyv na legislatívu krajín Európskej únie a kandidátskych krajín*. Na zasadnutí výboru sa zúčastnilo dvadsať zástupcov advokátskych komôr, prebrali bežnú agendu výboru a budúce smerovanie. Členovia výboru PECO konštatovali, že pokiaľ ide o krajiny strednej Európy (Slovensko, Česko, Poľsko, Maďarsko a Slovinsko), výbor si splnil svoju úlohu a zamerať by sa mal na krajiny východnej Európy a Balkán. Po zasadnutí výboru sa konala tlačová beseda za účasti desiatich médií. Transpozícia smernice do právnych poriadkov v zúčastnených krajinách bola predmetom poobedňajšieho seminára, na ktorom sa stretlo viac ako 50 advokátov. Prednášali predseda CCBE John Fish, vedúci nemeckej delegácie Prof. Dr. Hans-Jürgen Hellwig, zástupca Komory solicitorov v Anglicku a Walese (LSEW) Christian Wisskirchen, predseda výboru PECO JUDr. Karel Čermák a predseda SAK JUDr. Štefan Detvai. Podujatie bolo vysoko hodnotené. Dňa 28. júna 2002 pokračovalo v Bratislave riadne zasadnutie stáleho výboru CCBE.

Preukaz CCBE

Slovenská advokátska komora sa vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie stala plnohodnotným členom CCBE a slovenskí advokáti získali možnosť dať si vystaviť preukaz CCBE. Identifikačný preukaz CCBE uľahčuje poskytovanie

doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.

„Možno neskromne konštatovať, že na poli zahraničných vzťahov je Slovenská advokátska komora rešpektovaným partnerom zahraničných advokátskych komôr, v európskych a v medzinárodných kruhoch. Prostredníctvom zástupcov SAK v CCBE je počuť hlas slovenských advokátov aj na medzinárodnej úrovni. Prostredníctvom členov slovenskej delegácie je SAK reprezentovaná na úrovni európskych štátov, hlasuje a vyjadruje sa k jednotlivým stanoviskám. Vďaka našim odborníkom je možné presadiť témy v pracovných skupinách a výboroch, podať v prípade potreby expertné stanovisko a zviditeľniť sa nad rámec štandardnej účasti na periodických podujatiach. Za zmienku stojí aj participácia SAK v rámci prípravy eventuálne pripomienkovania návrhov legislatívnych aktov Európskej únie a s tým súvisiaca aktívna komunikácie s inštitúciami EÚ. Vďaka sieti informačných pracovníkov je zabezpečený tok a kontinuita informácií a odbremenenie zástupcov, ktorí majú na starosti vlastnú advokátsku prax. Aktivity Slovenskej advokátskej komory v CCBE je potrebné kontinuálne zachovávať aj naďalej.“

*Prvé zasadnutie CCBE v podobe videokonferencie z dôvodu mimoriadnych opatrení v čase koronakrízy. Sprava: vedúci delegácie SAK pri CCBE **Michal Bužek**, člen delegácie a podpredseda SAK **Ondrej Laciak** a riaditeľka Odboru medzinárodných vzťahov SAK **Michaela Chládeková**. Foto Alexandra Donevová*

právnych služieb v iných krajinách a prístup advokátov pôsobiacich mimo domovského štátu na súdy a iné inštitúcie. Identifikuje držiteľa karty v oficiálnych jazykoch CCBE ako advokáta zapísaného v jednom z členských štátov. Preukaz uznáva aj Súdny dvor EÚ. Slúži na identifikáciu držiteľa v zahraničí ako riadneho člena advokátskej komory v príslušnom štáte a pomáha tak realizovať voľný pohyb advokátov v Európskej únii. Myšlienka zaviesť identifikačný preukaz ako určitý pas pre advokátov sa zrealizovala v roku 1977 a odvtedy zaznamenala medzi advokátmi úspech.

Slovenský advokát prvýkrát na čele výboru CCBE

Tretie desaťročie nezávislej advokácie prinieslo upevnenie začatých projektov a stabilitu cezhraničnej spolupráce, postupné etablovanie niekoľkočlennej delegácie Slovenskej advokátskej komory v CCBE, ale aj písomné zaznamenanie skúseností z oblasti medzinárodných vzťahov v podobe niekoľkých koncepcií zahraničnej činnosti, čím medzinárodné vzťahy Slovenskej advokátskej komory získali jasný zámer

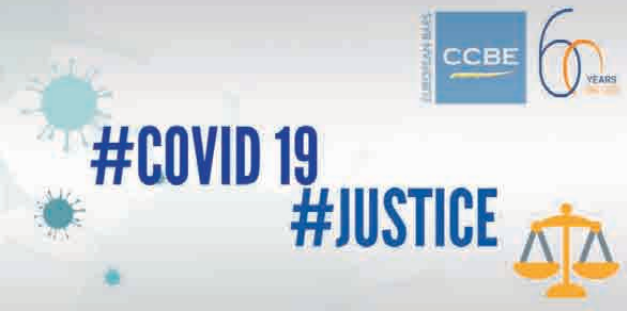

a priority za zachovania kontinuity nadobudnutých vzťahov a skúseností.

Slovenská advokátska komora ku koncu uvedeného obdobia zaznamenala na pôde CCBE úspech, keď sa prvýkrát člen komory stal predsedom jedného z hlavných výborov CCBE. **Doc. JUDr. Ondrej Laciak, PhD.** bol vymenovaný do pozície predsedu výboru CCBE pre trestné právo v roku 2019 na obdobie dvoch rokov. Ide o prvého slovenského advokáta vo vedení niektorého z orgánov CCBE.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
Odbor medzinárodných vzťahov SAK

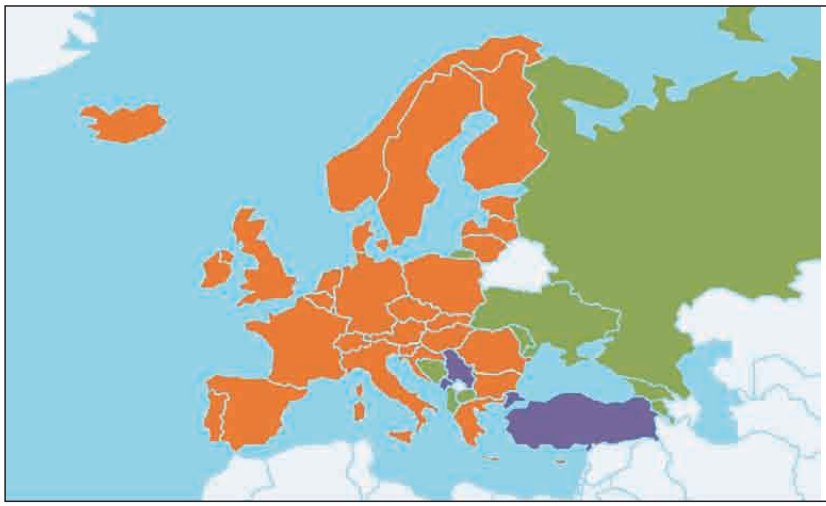

EUROPEAN LAWYERS
EUROPEAN BARS
CCBE
BARREAUX EUROPÉENS
AVOCATS EUROPÉENS
60 YEARS 1960 - 2020

Internetová stránka CCBE:
www.ccbe.eu
Výročná správa CCBE:
www.ccbe.eu/documents/publications/
Newsletter CCBE-INFO:
www.ccbe.eu/news/ccbe-info/
Viac o histórii CCBE:
www.ccbe.eu/about/history/

ERA Young Lawyers Contest 2020/2021
POZVÁNKA

Akadémia európskeho práva (ERA)
v spolupráci s **Radou advokátskych komôr Európy** (CCBE) a **Varšavskou advokátskou komorou**

pozýva advokátskych koncipientov zapojiť sa do projektu
Young Lawyers Contest 2020/2021

Cieľom projektu je spojiť advokátskych koncipientov z rôznych krajín EÚ a umožniť tak výmenu nových skúseností, diskusiu o spoločných európskych témach a hodnotách, rozvíjať kritické myslenie, negociačné a komunikačné zručnosti.

Priebeh súťaže: Účastníci budú zaradení do 12 trojčlenných tímov a ich úlohou bude dištančne vypracovať písomné zadanie o právnej otázke s európskym kontextom. Súťažiaci neutvoria národné tímy, ale budú spolupracovať s koncipientmi z iných štátov a právnych kultúr. Následne sa stretnú osobne **4. a 5. februára 2021** v meste Trier (SRN), kde bude prebiehať ústne kolo súťaže. V rámci 1,5 dňa sa uskutoční štvrťfinále, semifinále a finále dvoch najlepších tímov. **Cestovné náklady a ubytovanie hradí organizátor. Podmienkou účasti je plynulá znalosť angličtiny.** Viac informácií o súťaži nájdete na *www.younglawyerscontest.eu*. **Správa účastníčok ostatného ročníka** bola uverejnená v predošlom čísle bulletinu.

Registrácia: Kandidátov nominuje SAK na základe žiadosti advokátskeho koncipienta. V prípade záujmu pošlite svoj životopis na odbor medzinárodných vzťahov SAK (*chladekova@sak.sk*) **najneskôr do 10. júna 2020**. Nominácia však nezaručuje účasť, konečný výber účastníkov vykoná organizátor súťaže (ERA a CCBE).

YOUNG LAWYERS CONTEST 2019/2021
EU LAW IN PRACTICE

Slovenská advokátska komora poskytne úspešným uchádzačom finančnú podporu v podobe úhrady registračného poplatku.

Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum

Česká advokátska komora v spolupráci so **Slovenskou advokátskou komorou, Bamberskou advokátskou komorou** a **Saskou advokátskou komorou**
organizujú pre advokátov a advokátskych koncipientov tradičné

Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum
6. a 7. novembra 2020 v Prahe

Téma: „Well-being“ verzus vyhorenie a stres v praxi advokáta

Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum každoročne vytvára platformu na výmenu vzájomných poznatkov a praktických skúseností z jednotlivých právnych odvetví s dôrazom na rozmer cezhraničnej spolupráce s kolegami zo Slovenska, Česka a Nemecka. Program zahŕňa spoločnú večeru a celodennú odbornú konferenciu organizovanú na rotačnom princípe jednou z partnerských inštitúcií. Podujatie poskytuje jedinečný priestor na budovanie siete kontaktov nemecky hovoriacich advokátov. Slovenská advokátska komora je partnerom Nemecko-česko-slovenského advokátskeho fóra od roku 2011 a organizátorom podujatia bola v roku 2013 a 2017. **Hlavným jazykom konferencie je nemčina, na odbornej časti konferencie je však zabezpečené kvalitné simultánne tlmočenie do českého jazyka.**

Bližšie informácie vám poskytne odbor medzinárodných vzťahov SAK (*chladekova@sak.sk*)

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Právní psaní

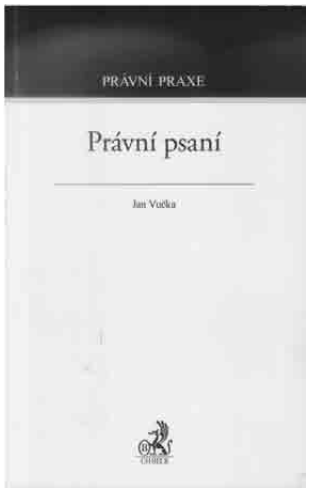

„Nepíšeme pro radost a z lásky k jazyku, nýbrž proto, abychom něco sdělili. Tomu musí být právní psaní podřízeno, od struktury po výrazové prostředky."

Jan Vučka: Právní psaní, s. 53

Jan Vučka: **Právní psaní.**
1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 166 s.

Práca advokáta, ale aj ďalších právnických povolaní je založená na vyhotovovaní písomných dokumentov. Napriek tomu nie je problematike právneho písania venovaná primeraná pozornosť. Aj keď je tvorba právneho textu kreatívnou disciplínou s individuálnym prístupom pisateľa, je vhodné osvojiť si návyky a odporúčania, ako pri ňom postupovať čo najefektívnejšie. Na našom knižnom trhu však až doteraz absentovala komplexná príručka, ktorou by sa dalo inšpirovať pri riešení týchto „technických otázok" právnej praxe. Aj keď sa publikácia zameriava primárne na českého čitateľa, zaslúži si pozornosť aj na Slovensku. Vzhľadom na stále nedávnu spoločnú (aj právnu) minulosť totiž možno písomnému prejavu právnych profesionálov v oboch štátoch vyčítať v zásade rovnaké nedostatky.

Kniha *Právní psaní*, ktorá vyšla v nakladateľstve C. H. Beck v edícii Právna prax, sa zameriava práve na praktické zručnosti sledujúce napísanie ľahko čitateľného a zrozumiteľného textu. Na takúto „funkčnosť" právneho písania opakovane apeluje aj autor. Aj keď v tejto príručke možno nájsť praktické rady predovšetkým pri koncipovaní textov v sporových konaniach (civilných aj trestných), získané zručnosti možno využiť aj pri tvorbe právnych stanovísk, zmlúv alebo jednoduchších písomných výstupov, ako sú listy alebo maily.

Odporučiť ju možno praktikom z akéhokoľvek právnického odboru, ale aj študentom a absolventom, ktorým uľahčí vstup do právnej praxe. Dlhoroční praktici v nej zas môžu nájsť diskrétne stanovisko nezainteresovanej osoby k ich vlastným zvykom (a zlozvykom), spolu s vecným vysvetlením, prečo sa im treba vyhýbať, a s radami, ako ich odstrániť. Publikácia sa zameriava na praktické tipy pri príprave, tvorbe aj revízii právneho textu. Odporúčania smerujú nielen k formálnym úpravám textu, ale predovšetkým k technikám dobrého právnického písania, ktoré sú vysvetlené na rôznych modelových situáciách. K nim sú priradené súvisiace chyby, ktoré sú demonštrované na skutočných prípadoch (vrátane kritických analýz rozhodnutí českých najvyšších súdnych autorít).

Úvodná kapitola publikácie je venovaná formálnej úprave textu a začína základmi úpravy dokumentov, ktoré pomôžu skôr začínajúcim právnikom. Ďalej možno nájsť príklady, ako by mal byť upravený dobre čitateľný text. Tie môžu byť inšpiráciou aj pre praktikov, ktorí už majú spôsob úpravy textu zaužívaný. Autor totiž na praktických príkladoch (s ktorými sa možno bežne stretnúť) poukazuje na najčastejšie formálne nedostatky, ktoré znižujú kvalitu a efektívnosť písomných výstupov.

Druhá kapitola sa zameriava na ďalšiu dôležitú fázu písania právneho textu – prípravu. Kapitola ponúka návod, ako si stanoviť cieľ, vykonať potrebnú analýzu, pripraviť osnovu a myšlienkovú mapu. Sledovaním týchto rád možno skvalitniť obsah podania, vlastné pracovné postupy prípadne delegovanie práce.

V nasledujúcich štyroch kapitolách sa autor zameriava na konkrétne rady, ako dobre a funkčne písať, ale aj na najčastejšie chyby v právnych textoch. Svoje odporúčania zameriava na to, ako správne zoradiť jednotlivé časti textu, presvedčivo ich označiť, formulovať ľahko čitateľné vety a tým si udržiavať pozornosť čitateľa. Následne analyzuje najčastejšie nedostatky právnych textov so zameraním na jazykové prostriedky aj na obsahovú stránku právnej argumentácie. V týchto kapitolách má čitateľ príležitosť konfrontovať vlastné argumentačné návyky s ich skutočnou funkčnosťou.

Okrem toho, že publikácia nastavuje zrkadlo a spätnú väzbu zvykom čitateľa, zároveň ho upozorňuje na potenciálne fauly v podaniach ostatných subjektov (čo možno zúročiť pri právnej obrane).

Na záver sa autor zameriava na organizáciu práce pri tvorbe právnych dokumentov a poukazuje na profesionalitu a profesijnú etiku, ktoré rozhodne nemožno opomínať ani pri písaní právnych textov. Pridáva aj zhrnutie 20 najdôležitejších rád, ktoré pomáhajú zachovať si v pamäti odporúčania obsiahnuté v tejto publikácii.

Kniha neposkytuje konkrétny návod ako, čo a kedy napísať. To ostáva na poznatkoch, taktike, skúsenostiach a kreativite pisateľa. Napriek tomu prináša rady a tipy, ktoré môžu čitateľa nasmerovať k efektívnejšiemu poskytovaniu právnych služieb.

JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.

Bulletin slovenskej advokácie
CENNÍK INZERCIE NA ROK 2020

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez . . . . . 800 eur
Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez . . . . . 1 600 eur
Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.
Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez . . . . . 2 400 eur
Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.
2 uverejnenia ..... 5 %
3 uverejnenia ..... 10 %
4 a viac uverejnení ..... 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks
Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom. Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom **je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátlačok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladanú inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 20 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmyk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
174 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmyk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmyk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmyk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmyk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmyk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmyk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmyk 1 320 eur

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA

bulletin slovenskej advokácie